

Index Eddy Hillesum Studies deel 1 t/m 10

- À la recherche du temps perdu* (Proust) 10.114
aandacht, scheppende 3.22
aanwezigheid van God/het goddelijke
 bewustzijn van 2.22–25
 van E.H. 2.26–27, 2.31, 2.34–35, 3.3, 3.30
 in Jodendom (*Sjechina*) 3.58
Abdulgani, Ruslan 5.196
abortus, gepleegd door E.H. 2.84–85, 6.68
Abram, Ido 5.124
'action' notie (Arendt) 1.145
actualiteitswaarde van E.H.'s dagboeken 6.9, 6.15–26, 7.13
Adama van Scheltema, C.S. 8.45
Adelaar familie 97n69
Adelphi (uitgeverij) 1.117, 1.118, 1.126
Adinolfi, Isabella 6.10, 6.71–74
Adler, Alfred 2.38, 7.201, 8.132
Een Advocaat in Bezettingstijd (Stokvis) 3.119
afgescheidenheid, Eckhart over 8.122, 8.124, 8.129n23, 8.135, 8.136
 zie ook gelatenheid
afscheid, E.H.'s voorbereidingen op 10.232, 10.247–248
afscheidswaarden
 van E.H. 3.106–107
 van Jan Bool 6.160, 6.164
 van Louis Hillesum 3.105–106, 8.35
 bij gedwongen ontslag 8.21–22, 8.24, 8.26, 8.35
Agamben, Giorgio 7.143n9
agency 7.53, 7.59
 zie ook handelingsvrijheid
Ahasveros (Perzische koning, Bijbels figuur) 9.158, 9.159–160, 9.161–162, 9.163
Akwa, Mpundu 7.99n18
Albers, M.O. 4.104
Algemeen Handelsblad (krant) 10.64n49
Algerije, Moslimterrorisme in 2.110–111
Algra, Hendrik 9.72
Alice in Wonderland (Carroll) 9.16
Alkmaar, gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.13
alledaagsheid van E.H. 1.147
Alpen, Jan van 8.19
Als ik Morgen niet op Transport ga...Kamp Westerbork in brieven, dagboeken en memoires
 (1942-2010) (Moraal) 7.42, 9.71, 10.38
Altizer, Thomas 6.138n69
Altona (Duitsland) 7.98
altruïsme van E.H. 1.145, 1.147, 8.49
ambities van E.H. 7.205–206
 als kroniekschrijfster van haar tijd 1.46–47, 1.48, 3.33–34, 5.70, 7.8, 7.53, 7.67, 7.83,

9.129–130, 9.170
 als getuigenis 3.53–54, 3.107
 ontstaan/ontwikkeling van 3.31, 7.38, 7.79–80, 7.205, 10.48–51
 als taak/lotsbestemming 5.56–57, 8.102–103, 9.59
 vergelijking met Mechanicus 5.40–42
 als verzetsdaad 9.165
 als psychochiroloog 6.109–110, 6.113
 als psycholoog 7.205
 als schrijfster 3.145, 6.76, 7.16, 7.35, 7.79, 7.205–206, 10.89
 Ambrosius van Milaan 9.120
 Amerika *zie* Verenigde Staten
 Amerongen, J.B. van 8.13
 Amerongen, van, familie 5.207n14
 Amersfoort doorgangskamp 7.43n10
 Améry, Jean 1.135, 7.147, 10.143n20
 Amida-Boeddha 2.104n51
amor dei 10.207
amor fati (liefde voor het noodlot) 10.207–208, 10.209
 Amsterdam
 docentschap van Louis Hillesum in 10.192, 10.194
 Duitse Joden in 1.39–40
 E.H.'s werk bij kantoor Joodse Raad in 8.63–65, 10.46
 Joods toneel in 10.174–182, 10.186–190
 E.H. over 10.10, 10.167–170, 10.188
 handleeskunde van Spier van leden van 10.182–186
 razzia's in 4.104, 4.105, 4.127, 5.7
 Stadsarchief, Collectie Stokvis 3.120
 Amsterdams lyceum, gedwongen ontslag van Joodse leraren van 8.13–14
An die Nachgeborenen (gedicht, Brecht) 4.2
 analytisch model van Voegelin, E.H.'s werk in licht van 2.19–20
 anamnese 1.84
 Een Ander Joods Geluid (Stichting) 5.199n115
 ander/anderen 10.251
 E.H. als representatie van 1.72
 in E.H.'s gedachtegoed 5.103–104, 5.106, 5.108–112, 5.113–116, 5.117–120, 10.254–256
 er zijn met en voor 4.11–14, 5.109
 Levinas over 5.102–104, 5.105–108, 5.112–113, 5.114, 5.115, 5.118–119, 10.255–256
 Nazistische ontkenning van 5.110
 verantwoordelijkheid voor 5.97–99, 5.101–102
 Ando Fumio 2.102–104, 2.105
 Andreas-Salomé, Lou *zie* Salomé, Lou
 Andrejewna, Anna 6.156
 Andries Blitz (uitgeverij) 1.24
 Andriessen, Willem 3.117n9, 3.130, 4.109
 verklaring t.b.v. Mischa Hillesum van 4.110, 4.121n201
 angst
 E.H. over 6.34

E.H.'s gebrek aan 9.52–53
Levinas over 5.117
Annalen (Tacitus) 10.201
Anne Frank en Ety Hillesum: Spiritualiteit, Schrijverschap, Seksualiteit (da Costa) 1.71–72,
8.81
Anne Frank Huis 3.51, 5.5
Anne Frank war nicht Allein (Jakob & Van der Voort red.) 1.39
annotaties bij E.H.'s werk 1.31, 1.97
ontbreken van 1.118, 1.119
anonimiteit, Levinas over 5.105–106
anti-Duitse gevoelens, E.H.'s verwerping van 1.40
anti-fascistische bibliotheek, plannen voor 8.172
anti-Joodse maatregelen
confiscatie bezittingen 5.20n11
in Duitsland 10.172
E.H. over 3.55, 8.89, 8.110, 10.144, 10.162
fietsverbod 8.33
in Frankrijk 8.81, 8.83, 8.84–85
gedwongen ontslag Joodse ambtenaren 8.11–19
gele ster dragen 8.94–96, 10.179n44
Hélène Berr over 8.85, 8.88–89, 8.110
verbod gebruik openbaar vervoer 8.54
anti-semitisme 1.25, 8.7
E.H. over/omgang met 6.18, 8.8, 8.94–95
Gemmeke over 9.86
Leonie Snatager over 8.8, 8.71–78
in Rusland 1.45–46
van Schmitt/Schmitt over 9.101, 9.103
zionisme als antwoord op 1.52
Anti-semitisme en Jodendom (Pos) 8.7
Der Antisemitismus als Gruppenerscheinung (Bernstein) 1.52
antropologie, goddelijke 10.257
antroposofie 3.62, 3.88
apathie, van d'Osmond 10.131
Apeldoorn, gedwongen ontslag Joodse docenten in 8.16
Het Apeldoornsche Bosch (Joods psychiatrisch ziekenhuis)
archieff van 4.142
Mischa Hillesums verblijf in 4.144, 4.146–147
ontruiming van 4.98n78, 5.195–196, 9.84
Louis Hillesums beschrijving van 4.83–84, 4.99–100, 5.196
Apocalypse of Abraham 6.138n70
apolitieke houding van E.H. 1.41
Aquino, Thomas 8.29
Arendt, Hannah 1.144, 1.145, 1.146, 1.149, 4.13, 4.15, 9.10, 9.169
over Eichmann proces 10.145n31
over vaststellen feitelijke waarheid 9.170
over vertellen van wat er gebeurt 9.10, 9.169–170, 9.173

Arian, Max 10.215, 10.220, 10.222
Ariërverklaringen, ondertekening van 8.11
arisering, van Riva Hillesum 3.119, 4.89–90
Aristoteles 2.34, 8.131n25
armoede 8.29, 8.129
Armstrong, Karen 5.89n11
Arnhem, gedwongen ontslag Joodse leraren in 8.16
Artois, graaf van 10.117, 10.132
ascese 3.40, 9.94, 10.205
Asch-Rosenthal, B.E. 9.75
Asscher, Abraham (voorzitter Joodse Raad) 1.51, 5.192, 8.172n7, 10.173
assimilatie van Joden 1.39–40
 van familie Hillesum 1.38, 10.160
 van Louis Hillesum 5.128–130, 5.132
ataraxia (onverstoorbaarheid) 8.32, 8.34
atheïsme 2.16n2
 van E.H., overgang naar religiositeit 6.74, 6.87
 in E.H.'s omgeving 6.83–84
 Levinas over 10.256
Augustinus 6.119–120
 E.H. over 2.107n63, 4.21, 6.11, 6.131–133
 en E.H.'s gedachtegoed 6.11–12, 6.87, 6.120–139, 10.207
 innerlijke gerichtheid van 6.121, 6.137, 8.118, 8.128
 relatie met God 6.88, 6.122–123, 6.135, 6.138, 6.139, 8.118, 8.128
 Sophie Scholl beïnvloed door 4.21
 verlieservaringen van 8.111–112
Aupers, Stef 3.62
Auschwitz 7.59
 E.H.'s antwoord op 3.3
 E.H.'s vertrek/transport naar 1.44–45, 1.49
 invloed van 1.80–81
 op Lyotard 1.82
 op theologie 1.124–125, 3.57–58, 7.164, 9.162
 menselijkheid in 7.140–141
 als symbool van Sjoa 7.48
 teksten achtergelaten in 3.56–57
 verblijf in
 van Berr familie 8.87
 van E.H. 4.147–149, 5.29, 7.206–207, 8.93
 van Mischa Hillesum 4.149
 van Primo Levi 10.251
 van Spetter 10.220–221
auteursrechten van E.H.'s werk, beheer van 1.30
autocratie, Bonger over 8.47
autonomie 8.118–119, 9.8, 9.89
 Berlin over 9.92–93, 9.121
 van E.H. 8.115–117, 9.112–113

Kant over 9.122
van Schmitt 9.123
Aymanns, Peter 5.54, 5.70

Baalen, W.J. van 5.148
Baar, Josef 10.184–185, 10.187
Badde, Paul 10.16
Bading, Henk 8.141–142
badkamer in huis van Han Wegerif, E.H.'s gehechtheid aan 10.242–245
Balans (uitgeverij) 1.45n23, 1.126
banaal kwaad (Todorov) 9.129
'banaliteit van het kwaad' (Arendt) 1.146
Bandura, Albert 5.53
Barban, Alessandro 8.149
Bardiau, Andrée 8.80
Barlaeus gymnasium (Amsterdam) 8.13
gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.14, 8.15
sollicitatie van Louis Hillesum bij 5.152–153
barmhartige levenshouding van Spier 3.85–86, 3.90
Barmhartige Samaritaan parabel 4.130
E.H.'s leven in licht van 3.21, 3.22, 3.23
barmhartigheid en vijandschap, in Bijbel 4.132
Barneveld Kamp 3.126, 4.107n143
ontmanteling van 3.124, 3.127
plek voor Mischa Hillesum in
recht op 2.71, 3.117, 3.118, 3.126–127
weigering van 3.121–122, 3.130
pogingen van Hillesum familie om toegang te krijgen tot 4.90, 4.107, 4.109, 4.110, 4.111,
4.113–114, 4.119

De Barst (expositie) 1.161
Barth, Karl 4.9
Beatrix-theater (Amsterdam) 10.175
Beausobre, Julia de 7.184–6, 10.66–7
Beauvoir, Simone de 10.250
Beck, Ulrich 3.50–51, 7.159
over E.H. en haar godsbeeld 7.10, 7.159–162, 7.166–169
Becker, Bruno 3.10, 6.156, 6.160, 6.164n36, 6.165, 8.8, 8.43
Becker, Mevrouw (kampingezetene Westerbork) 9.78
Die Bedeutung der Psychologie für die Gegenwart (Jung) 2.40
Bedeutungsschwere 7.202
bedrijfskunde studie 5.207
Beekman, W.L. 8.19
Beekvliet (gijzelaarskamp) 9.72
beeldspraak in E.H.'s dagboeken *zie* metaforen, E.H.'s gebruik van
Beer, Anna de 5.179–180, 5.182–183
Beer, Bernard de 5.183, 5.193
Beer, H. de 8.18

Beer, Liesje de *zie* Bollegraaf-de Beer, Lies
 Beer-Meibergen, Ro de 5.185, 5.187, 5.195, 5.223
 'Befehl ist Befehl', beroep van Gemmeker op 9.86, 9.87, 9.88
Der Begriff des Politischen (Schmitt) 9.98–101
beidir zijn, als thema van E.H. 7.114–115, 7.119, 7.121
 Bekkenkamp, Jonneke 1.60
Belijdenissen (Augustinus) *zie* *Confessiones* (Augustinus)
 Belkum, Jan van 5.197, 5.198, 5.199–200
 Bellet, Maurice 3.40
 Ben Israël, Menasseh 5.154
 Ben Israël, Samuel 5.154
 Bendien, Carel H. 8.16
 Bendien, Hans 1.112, 3.5, 7.60
 Benima, Tamara 1.50n34
 Benschop-Plokker, Julie 9.7, 10.8, 10.263
 Bercken, Wil van den 10.60, 10.64, 10.65, 10.66
 Berenbaum, Michael 8.166, 8.167
 Berg, Kees van den 5.9, 5.10
 Berg, Marinus van den 8.29n26
 Bergamo, universiteit van 6.72
 Bergen, Annie van 8.72, 8.75, 8.76, 8.77–78
 Bergen, Lotte 7.8–9, 8.8–9, 9.8, 9.32, 9.33–34, 9.44, 10.8–9, 10.56, 10.213, 10.263
 Bergen-Belsen
 dood van Hélène Berr in 8.87
 transport naar en verblijf in van Jaap Hillesum 3.115, 5.126, 5.148, 9.44–45
 Berger, Ronald J. 7.53–54
 Bergman, Susan 1.34, 3.5, 3.69
 Bergmann, Harald 7.8, 7.11–13
 Bergrede (Matteüs), geïnspireerd door en verwijzingen naar van E.H. 10.54, 10.55, 10.57–59, 10.60–64
 Bergson, Henri 2.28n50
 Berk, Tjeu van den 7.10, 7.199–209
 Berlin, Isaiah 9.8, 9.89, 9.91
 over vrijheid 9.92–97, 9.108, 9.109, 9.111–112, 9.121, 10.133n93
 over zelfverloochening 9.93, 9.114
 Bernstein, Fritz 1.52
 Bernstein, Jacob 5.156
 Bernstein, Michael 5.157
 Bernstein familie 4.143–144
 Bernt, Alois 3.93, 3.98, 3.99, 3.102
 Berr, Denise 8.85, 8.87, 8.107
 Berr, Hélène 8.82–87
 dagboek van 8.79–81, 8.83–84, 8.85, 8.89–90
 en E.H.'s gedachtegoed/leven 8.8–9, 8.81, 8.82, 8.87–90, 8.109–110
 acceptatie van dood en *Massenschicksal* 8.97–102
 dragen van gele ster 8.94–96
 kroniekschrijfambities 8.102–105

- verwerping van haat 8.90–94
 - maatschappelijk werk voor Joods Raad van 8.85–87, 8.90, 8.100, 8.107–109
 - verzetsactiviteiten van 8.85, 8.108
- Berr, Jacques 8.80, 8.87
- Berr, Raymond 8.83–84, 8.85
- Berr, Yvonne 8.87
- Berr familie 8.83, 8.85, 8.87
- Berrigan, Daniel 5.87
- Bert Bakker (uitgeverij) 1.24
- Bethge, Eberhard 4.9
- Bethlehem, kindermoord van 9.131
- betrekkingschrijvers, E.H. als voorbeeld van 9.19
- Bettelheim, Bruno 7.54
- Betz, Maurice 7.117, 7.123, 7.128
- bevrijding
 - E.H.'s schrijverschap als 9.46–47
 - gevoelens van, van gevangenen 9.48–49
- bevrijdingstheologie 1.142–143n17, 4.6
- bewondering voor E.H.'s werk 1.158–159, 1.163
- bewustzijn
 - geslotenheid van 2.29
 - van goddelijke aanwezigheid 2.22–25
 - van E.H. 2.26–27, 2.31, 2.34–35, 3.3, 3.30
 - horizontale en verticale openheid van 2.22
 - van transcendente realiteit/transcendentie 2.22–23, 2.29, 5.94
 - zie ook* collectieve onbewuste
- bezittingen van Joden
 - Duitse confiscatie van 5.20n11
 - zie ook* Lippmann, Rosenthal & Co (bank)
- Biallosterski, Tobias 5.189, 5.201
- Biallosterski-Joosten, Nettie 5.189, 5.201
- Bianchi, Anna C.E. 8.173
- Bibliotheca Rosenthaliana 8.11n1
- bidden/gebeden
 - van E.H. 1.123, 2.51, 2.109n77, 5.30, 7.86–91, 7.128, 9.20, 10.161
 - en lichamelijke van gebeden 5.65, 6.136, 10.161
 - en mystiek 2.111, 4.8
 - en Wittgenstein 7.9, 7.85–86, 7.91
 - zie ook* knielen van E.H.; ‘Zondagochtendgebed’ van E.H.
 - van Henny Tideman 2.7
 - van Spier 10.92, 10.98
- Biegel, J.H. 8.14
- Bij verstek* (Limentani) 10.154
- Bijbel/Bijbelteksten
 - Barmhartige Samaritaan parabel 4.130
 - E.H.'s leven bezien in licht van 3.21, 3.22, 3.23
 - brieven van Jakobus 3.84

brieven van Paulus 2.41, 3.38
 E.H.'s kennis van 4.132n9
 E.H.'s verwijzingen naar 1.48, 3.38, 3.87, 3.90, 5.145–146, 6.37n24, 6.49, 10.18–19, 10.57
 Esther verhaal 9.158–162
 Exodus 4.7
 Genesis 3.40, 3.44
 goddelijke antropologie in 10.256–257
 Hooglied 3.87
 inspiratiebron voor E.H. 3.6, 3.39, 3.40, 3.77–78, 4.7
 Japanse verwijzingen naar, in receptie van E.H.'s werk 2.108
 Jesaja 1.46n25, 4.5
 Klaagliederen 3.84
 Koningen 4.132–136
 Nieuwe Testament 3.70, 5.141n13, 6.97
 zie ook Mattheüs evangelie
 Psalmen 3.27–28, 3.77n2, 3.87
 in Rakovers verhaal 10.19
 Spiers bestudering van 3.6, 3.78, 3.79, 3.80, 3.82, 3.83–85, 3.86, 3.90, 3.138–140
 vijanddenken in 4.132–136
 en E.H.'s gedachtegoed 4.3, 4.135, 4.136–137
 Binnendijk, Dirk A.M. (Dick) 8.173, 8.174
 binnenwereld *zie* innerlijke wereld
 biografieën
 van E.H. 1.66, 2.26, 2.27, 2.81–82, 3.3, 3.19
 van Hillesum, Louis 4.91, 4.143, 4.144, 5.121–133, 8.31n33
 van Hillesum familie 4.139, 4.140–141
 schrijven van, door Jaap Meijer 5.123
Het Bittere Kruid (Minco) 3.52
 Blaauw, Andries 5.195
 Blaauw, Jannetje 5.195
 Blaskowitz, Johann 1.22
 Blavatsky, Madame 3.62
 blijmoedigheid van E.H. 2.90
 Bloch, Ernst 6.139n72
 bloemen, E.H.'s liefde voor en beschrijvingen van 10.245–247
 Blumensohn, Leo 9.75
 Blumenthal, Ilse 7.126, 8.153
 Boas, Henriëtte
 kritiek op E.H. 1.15, 1.44–45n22, n23, 1.51, 5.18, 5.19, 5.123–124, 7.52
 delen van lot van Joden door E.H. 2.63–64, 10.211, 10.213
 heiligheidsvisie van E.H. 1.28, 2.59
 Joodse inspiratie/identiteit van E.H. 1.50, 1.136n12, 5.124, 9.164
 over Riva Hillesum 5.185
 Boasson, Herman 5.209–210n22
 Boeddhisme 3.62
 invloed op E.H. 1.159
 receptie van E.H. in 2.1, 2.102–106

studies aan Otani Universiteit over 2.101–102
vergevingsgezindheid in 2.110

boeken

van E.H. 3.89n41, 6.96, 7.201–202
in bezit van Maria Tuinzing 3.105
latere vondst van/nagelaten 3.10–11, 3.93–94, 3.103–104, 7.172
markeringen in 6.97n21
door E.H. meegenomen 7.132
naar Auschwitz 1.49, 7.207, 8.57
naar Westerbork 1.44, 3.99, 3.105, 3.108, 4.21, 7.207, 8.56–57
van Spier 3.88, 3.89, 3.99
voedende 1.90–91

boekenkast van Spier, in E.H.'s kamer 10.227, 10.238–240

Boer, Marianne 4.139

Boersma, G. 8.14

Bogaardt, Frans van den 8.24

Bolkestein, H. 8.45

Bolle, Max 2.128n217

Bollegraaf, Bernard 5.194–195, 5.196

Bollegraaf, Leni 5.194–195, 5.199n115, 5.202

Bollegraaf, Roosje 5.195

Bollegraaf, Ruben (Ru) 5.193–195, 5.196–197

Bollegraaf-de Beer, Lies 5.188–190, 5.191–195, 5.196, 5.197, 5.202–203, 5.221

Bollegraf, Jacob 5.191

bomen, E.H.'s beschrijvingen van 10.236–238

Bonger, Willem Adriaan 8.41, 8.43–48

E.H. over 8.42–43, 8.44, 8.49

zelfmoord van 8.8, 8.43

Bongers, Gera 4.87n23, 7.103

Bongers familie 6.95n13

Bonhoeffer, Dietrich 4.1, 4.6, 4.16, 5.87, 6.141, 7.163

en E.H.'s gedachtegoed 4.2, 4.5–14

ethiek van 4.9–10

Bool, Henri 6.157

Bool, Jan 1.81–82, 5.23, 6.151, 6.153–158

E.H.'s vriendschap met 6.12, 9.138n44

invloed op E.H./E.H. over 6.52, 6.151–153, 6.160–161, 9.49, 9.50

relatie met Nettie Bromberg 6.162

zelfmoord van 6.158–160, 6.161, 6.164–165

Boom, Bart van der 5.33n40, 7.53, 7.54, 7.55, 7.56

kritiek op aanpak van 7.57

Boon, Els 5.2, 5.131

Booy, Engelen de 8.142

Bordewijk, F. 3.9, 3.10

Borgman, Erik 3.4

Borgna, Eugenio 9.172

Borodziej, Włodzimierz 9.144n9

- Bouten-Bergen, Betty 5.198, 5.200
- Braak, Menno ter 8.42n3, 8.143, 10.192
- Brahms, Johannes, liederen van 3.80–81n11
- Braidotti, Rosi 1.80
- Brandsma, Titus 9.155
- Brandt, Ria van den 1.165, 2.2, 3.3–4, 3.27n1, 3.35n1, 4.3, 6.10, 6.11, 7.10, 8.151, 10.263
 Italiaanse essay bundel van 6.72
 over aanwezigheid van WOII in E.H.'s werk 3.55
 over canonisering van E.H. 1.15–16
 over chaos in leven van E.H. 4.145
 over citatenboek 'Levenskunst' 10.8–9
 over Eckhartbeeld van E.H. 3.6
 over invloed van Henny Tideman of E.H. 3.89–90
 over vocabulaire van E.H. 8.149
- Brecht, Bertolt 4.2
- Bremer-Polenaar, D. 8.15
- Brenner, Rachel Feldhay 1.150n23, 9.117, 10.38
 over Joodse identiteit van E.H. 1.134–135
 over schrijverschap van E.H. 5.40, 7.53, 7.71, 8.165, 10.47–48
 en Sjoa 5.20, 5.35, 8.81, 8.106–107
 over sociale verantwoordelijkheid/humanisme van E.H. 1.143–146, 1.147
 over spiritualiteit van E.H. 1.140–142
 over vrouwelijke identiteit van E.H. 1.131–132, 2.112–113
 over zelfanalyse van E.H. 9.119
- Breslauer, Rudolf 6.44, 9.73
- Breslauer, Ursula 9.73n18
- Breukelman, Frans 4.9
- Brevarium zie Meister Eckhart: Ein Brevarium aus seinen Schriften*
- Brezzi, Francesca 108n75
- Briefe an eine Liebende* (Rathenau) 6.12, 6.142, 6.143, 6.144–146, 6.149
- Briefe an einen jungen Dichter* (Rilke) 7.125, 7.126–128, 7.175n20
- Briefe über das Johannesevangelium* (Rittelmeyer) 3.6, 3.88, 6.96–97
- briefkaart uit trein geworpen
 van E.H. 2.63, 3.58, 3.77, 3.118, 5.147, 7.166, 7.207, 8.57, 9.145n16
 van Riva Hillesum 8.35
- brieven
- Bijbelse
- van Jakobus 3.84
- van Paulus 2.41, 3.38
- van Bonhoeffer 4.10n12
- van Bool 6.156, 6.160, 6.164
- van Cohen, Ru 4.88, 4.127–128
- van E.H. 2.26, 5.100, 7.80, 7.82
 aan Christine van Nooten 3.37–38, 3.94, 3.95, 3.100, 3.123, 4.84, 4.124, 7.76, 8.34–35
 aan Henny Tideman 2.6, 2.9, 2.13–14, 3.32, 9.219
 aan Hes Hijmans 5.206, 7.111–112
 aan Julius Spier 6.11, 6.76, 6.93–94, 6.99–100, 6.105–117, 7.202

- aan Klaas en Johanna Smelik 3.123
- aan Maria Tuinzing 2.67–68, 3.37n7, 3.38, 3.46–47, 5.206
- aan Milli Ortman 3.122, 3.123, 4.150n54, 7.77–78
- Jungs gedachtegoed/citaten in 2.40, 2.41
- latere vondst van 3.9, 3.11, 3.94, 3.132–133, 6.10
- zie ook Het Denkende Hart van de Barak*; Westerbork, E.H.’s brieven uit
- van Haan, Jacob Israël de 5.166–167
- van Hillesum, Louis 3.130n54, 4.88, 5.123, 5.127, 8.33, 8.34
 - aan Christine van Nooten 3.106, 3.124, 4.77, 4.78–79, 4.80, 4.83–84, 4.93–116, 4.119, 4.124, 5.141n13, 5.196
 - aan E.H. 5.146
 - aan Sytske van Drooge-Stoffel 4.81, 4.101
- van Hillesum, Mischa 4.85–86, 4.120–121, 4.167, 9.44
- van Hillesum, Riva 4.84
 - aan Christine van Nooten 3.124, 4.84, 4.117–119
 - aan Rauter 2.62, 3.6–7, 3.119, 3.120–121
- van Hillesum familie 4.2–3, 4.90–91
 - geschonken aan NIOD 4.81, 4.124–125
- van Kuyper-Canté 4.126
- van Levi, Hertha 7.101, 7.102, 7.104
- van Mengelberg aan Rauter 3.116–117, 3.120, 3.130, 4.153–156
- van Rathenau 6.12, 6.142–147, 6.149
- van Rilke 6.76–77, 6.78–80, 7.113, 7.133
- van Scholl, Sophie 4.21
- van Seneca 10.201, 10.205
- van Snatager 6.110, 8.8, 8.71–78
 - aan Henny Tideman 6.110, 8.71, 9.207
 - aan Spier 9.10, 9.193, 9.195, 9.198, 9.200–201, 9.205, 9.206, 9.208–209
 - E.H. over 9.199, 9.201
- van Spier 3.83n22, 3.86n31, 3.88–89, 5.206, 5.211–213
 - aan E.H. 6.11, 6.93–99, 6.101–103, 6.110
 - aan Hertha Levi 7.105–106
 - aan Leonie Snatager 5.206, 5.211–212, 9.183, 9.188–193, 9.194, 9.201, 9.205, 9.208–209
 - E.H.’s rol bij 9.197–198
- van Tideman 9.213
 - over Hertha Levi 7.94–95, 7.100–101, 7.102, 7.103–104
 - aan Spier 2.8, 6.110
- van Todorov over E.H. 9.142, 9.149–151
- van Van Nooten
 - aan Lou de Jong 4.78, 4.81, 4.124–125
 - aan Louis Hillesum 4.77–78, 4.82
 - aan Sytske van Drooge-Stoffel 4.81, 4.123
- van Vleeschhouwer 2.63–64, 3.116, 3.118, 3.121–122, 4.86–87, 4.122, 5.34, 5.35, 8.66, 10.214
- van Wegerif 5.35, 8.65n53
- Brieven aan Lucilius (Seneca)* 8.30

Bril, Benny 9.76–77
 Broederenkerk (Deventer), gedenksteen voor Geert Grote in 8.27, 8.28
 Broekhoven, Ellie 5.200
 Broers, Arjan 1.12, 1.13, 1.58–59, 1.165
 Broerse, Sini (Gezina) 6.154–155
 Bromberg, Nettie 6.162–163
 Bromberg, Paul 6.162
 bronteksten
 voor boek over Mischa Hillesum 4.141–144, 4.152
 vertalingen gericht op 1.98, 1.106
 voor vertalingen van E.H.'s werk 2.96
 Brouns-Wewerinke, ? 10.60
 Brown, Peter 6.127n45
 Brünner, E.R.J. 8.19
 Bruyn (rector Vossius gymnasium) 8.15
 Buber, Martin 2.29, 5.92
 dialogisch/relatieel denken van 4.1, 5.89, 8.112–113, 9.36–37
 over God 4.8
 invloed op E.H. 1.48n30, 5.92n18
Das Buchenwaldlied (Löhner-Beda) 9.25, 9.30n15
 Buchman, Frank 2.5n3, 3.81, 9.212
 Bühler, Pierre 7.9, 10.71n4
Buna (gedicht, Primo Levi) 7.147
 Burckhardt, Carl 8.153–154
 bureau van E.H. 10.11, 10.228–234
 Burrell, David 6.120–121
 Busse-Spier, Ruth 3.82n18, 3.83n19, 3.86, 3.86n31
 Bussink, Gerrit 4.155

Café de Paris (Amsterdam) 10.171, 10.176
 Cahoun, Lawrence C. 5.79
 Calff, J.S. 8.15
 Calmeyer, Hans-Georg/Calmeyerstempel 5.200–201
 Camus, Albert 7.38n2, 10.137–138, 10.151
 canonisering van E.H.'s werk 1.15–16, 1.58–59, 1.63
 Carroll, Lewis 9.16
 ‘catastrofe-jood’ 1.135, 2.113
 Cats, Alfred 7.10, 7.189–190, 7.197
 Cauveren, Jonas Efraïm 8.16–17
 Cézanne, Paul 7.108n9
 Chambers, Oswald 3.6, 3.88, 3.89
 chaos
 E.H. over 4.144–145, 8.148–152
 in E.H.'s leven 6.95–96, 6.99–100, 10.254
 Verweij over 8.145–146
 Chapchal, George 6.156
 Charter for Compassion (Armstrong) 5.89n11

Chergé, Christian-Marie de 2.110–111n84
Chiba Shigeki 2.100–101, 2.107, 2.109, 2.113
Chorus-Meijer, Mirjam 5.121n4
Christendom
 inlijving van E.H. in 1.28, 1.34, 1.159, 2.107–109, 2.111–112, 3.5–6, 6.120n8
 invloed op E.H. 1.135, 1.140, 1.141, 2.113, 3.78, 10.70–71, 10.160, 10.161
 in Japan 2.107
 Jung over 2.48
 martelaarschap in 3.71–72
 Nietzsche over 4.10–11
 Oxfordgroep vernieuwingsbeweging in 2.5, 2.9, 3.81–82
 van Tideman 2.9, 3.82
 veronderstelde bekering van E.H. tot 3.70
Christengemeenschap 3.88
christofascisme 5.89
Christoffel, Ulrich 1.41–42
christologie 5.89
Christus *zie* Jezus Christus
Cirillo, Anna 1.125n27
citatenoekje *Levenskunst zie Levenskunst: Gedachten van week tot week* (Seters)
civil courage 4.11
Cixous, Hélène 1.86–88, 6.18n10
 over E.H. 1.88–90, 3.97n26, 6.18–19, 6.25
Caudel, Paul 4.21
Clausewitz, Carl von 9.99
Clement, Marja 6.13, 7.8, 9.132, 10.9, 10.263
Cleveringa, R.P. 8.12
Coccone, Pietro 7.144–145
cocreatie 5.93, 10.261
Coetsier, Meins 2.2, 4.1, 4.3, 4.145, 5.2, 6.11–12, 7.9, 9.7, 9.27n7, 10.45
Cohen, David (voorzitter Joodse Raad) 1.51, 1.53, 1.55, 4.87, 5.128, 5.192, 7.135, 7.161n12,
 8.15, 10.173
Cohen, Josef 5.192
Cohen, Ru(dolf Ephraim) 4.87–88, 4.89, 4.127–128, 5.63
collectieve onbewuste (Jung) 7.202–204
collectieve straffen, Nazi systeem van 9.80
communisme
 Schmitt over 9.100
 Weil over 10.141–143
comparatio (de vergelijking) 10.206
compassie 5.89n11, 5.90
complexiteit
 aanvaarding van 1.78, 1.83
 van E.H.'s werk 1.71–73
 Lyotard over 1.82–83
composities van Mischa Hillesum, uitvoeringen van 4.139
'conatus' begrip (Spinoza) 8.146

concentratiekampen

breken van verzet door 7.144, 7.148

esthetische ervaringen van gevangenen van 10.36–37

Confessiones (Augustinus) 4.21, 6.87, 6.120, 6.121–123, 8.111, 8.128, 10.207

invloed op E.H. 6.125–126, 6.128–130

Les Confessions (Rousseau) 6.121n14

congressen, over E.H. 3.148

Constant, Benjamin de 9.96

constitutietheorieën 2.79

constructiebreuken, in E.H.'s werk 1.105–108

'contouren van haar tijd', E.H.'s wens tot verkennen van 10.7

controlestrategieën van E.H. 5.54

Copenhagen, Philip 5.139, 5.140, 5.142

Le Cose come sono: Etica, politica, religione (De dingen zoals ze zijn: Ethiek, politiek, religie, Gaeta) 9.171

Costa, Denise de 1.165, 6.9, 6.13, 6.57, 10.254

over geestelijke gesteldheid van E.H. 2.42

over innerlijke gerichtheid van E.H. 1.52n38, 2.46

over invloed van Henny Tideman op E.H.'s geloof 2.9, 3.89–90

over invloed van Spier of E.H./relatie van Spier met E.H. 3.87–88n35, 3.91n48, 6.11

proefschrift over E.H. en Anne Frank van 1.14, 1.71–72, 1.79, 1.129, 5.100n16, 8.81

uitgave van brieven van E.H. door 3.94

Costa, Isaïc de 5.132

Couvert familie 3.124, 4.117n183

Creveld, Elly van 4.146

criminologie, van Bongers 8.45–46

crisisfilosofie 10.201, 10.203

van Seneca 10.202–203

cultuur

Duitse, Europese bewondering voor 8.145n23

E.H. over 4.20–21

toegang van vrouwen tot 1.87

Curaçao, Joden en Duitse rassenwetten op 5.200–201

cyclische spiritualiteit van E.H. 6.10

De Czardasvorstin (toneelvoorstelling) 10.168–170

Czech, Danuta 4.148, 4.150, 4.151

daderschap van Gemmeker, E.H. over 9.8

dagboeken *zie* egodocumenten; oorlogsdagboeken

dagboekschriften van E.H. 1.84, 1.158, 2.26, 2.50, 2.74, 2.116, 5.18, 5.101, 7.16, 9.13, 9.129–130

actualiteitswaarde van 6.9, 6.15–26

brieven van E.H. in 6.105–114

citaten in 3.78, 3.97, 7.24, 7.172

van Adler 8.132

Bijbelverwijzingen in 1.48, 3.38, 3.87, 3.90, 6.37n24, 6.49, 10.18–19, 10.58, 10.60

van Dostojewski 2.80, 10.59–60

uit *Dostojewski* (Suarès) 2.81, 2.82–94, 6.146
 van Freud 6.83
 van Jung 7.201, 10.76
 van Nötzel 8.162
 van Oswald 3.89
 van Rathenau 2.89–90, 6.49, 6.142, 6.144–147
 van Rilke 2.38, 2.51, 2.52, 2.92, 5.205, 6.79–80, 7.119–120, 7.121–122, 7.123,
 7.127–128, 7.129, 7.131, 8.133–134
 van Rittelmeyer 3.88
 van Spier 2.39, 7.172
 van Verweij 6.85, 8.9, 8.140
 filosofie/spiritualiteit/diepte van 2.51, 6.15–16, 6.137, 10.201–202
 Jungs gedachtengoed in 2.37, 2.38, 2.39–41, 2.48
 God/Gods naam in 6.10, 6.75, 6.82, 6.85–92
 lezen van 3.52
 als literatuur 10.26
 moderniteit van 6.83n39
 als oefening voor schrijverschap 3.145
 zie ook schrijven/schrijverschap, van E.H.
 als oorlogsdagboeken/Sjoa getuigenis 1.85–86, 3.55, 3.56, 3.57, 6.33–34
 overhandigd aan Maria Tuinzing/Smelik Sr. 1.23, 2.70, 3.145, 7.205, 8.98, 10.248
 psychologische analyse van 1.122–123, 5.43–46, 5.47–83
 publicatie van 1.23–29, 1.93–94, 1.114, 2.116, 5.18, 7.205, 8.80, 8.98
 selectie van fragmenten 1.11, 1.30, 1.94–95, 1.117–119, 3.55
 als therapie 1.85, 1.111–112, 2.6, 2.28, 2.36, 2.75, 2.82, 2.83, 3.29–30, 3.95–96, 6.61,
 6.76n2, 7.79, 10.55–56, 10.86, 10.253–254
 dagboekschrijven van E.H. 9.179–180
 dagboekschrijvers, vrijheid van 9.90
 Dam, De heer van (Nederlandse SS'er) 9.74
 Dam, Hendrik van, executie van 6.161
 Dam, J. van 3.126, 3.127, 4.107, 4.109, 8.17
*Dark Night Spirituality: Thomas Merton, Dietrich Bonhoeffer, Etty Hillesum: Contemplation and
 the New Paradigm* (King) 1.137
 Dasberg, Lea 5.123
 Davids, Heintje (Henriëtte) 10.169, 10.174–175, 10.176–179, 10.186, 10.187, 10.188–190
 Davids, J.H. 5.167
 Davids, Louis 10.185
De Imitatione Christi (Kempis) 7.178
 deemoed 2.87, 2.88, 8.130, 8.134
 Deen, Helga, oorlogsdagboek van 5.8–10, 7.47
 Degenhardt, Ingeborg 3.99
 Delweij, Sonja 4.111
 democratie, Bongers geloof in 8.46, 8.47–48
 denkbeeldige gesprekspartner (*narrative friend*), E.H. als 6.57–58
Denken met Etty Hillesum (Van den Brandt) 8.149
Het Denkende Hart van de Barak (Etty Hillesum) 1.29, 1.94, 1.114, 1.155, 2.96
 vertalingen van 1.94, 1.96, 1.97, 1.98–99, 1.130, 2.95

depersonalisatie 9.49
 deportatie van Joden 1.116, 2.66–67
 uit Amsterdam 4.104, 4.105
 Berr familie 8.87
 bescherming tegen/uitstel van (*Rückstellungen*) 3.125, 4.84n15, 4.85, 4.86, 4.117
 Duitse Joden in Nederland 8.52–53
 E.H.'s beschrijvingen van 3.53
 in Frankrijk 8.84–85
 Hélène Berr's beschrijvingen van 8.100, 8.103–104
 Hillesum familie 4.87, 4.92, 4.154
 Hillesum, Jaap 9.44–45
 organisatie van 5.30–31, 10.212
 Spetter over 10.218
 zie ook transporten van Joden in WOII
 depressies
 van Bool 6.160
 van E.H. *zie* geestelijke instabiliteit, van E.H.
 Deriu, Marco 9.148, 9.155
 Descartes, René 9.153
 despotisme, Berlin over 9.95
 deugd, E.H.'s nastreven van 8.135
 deugdethiek 8.130
 Deuterocanonieke boeken 3.80, 3.87
Deutsche Innerlichkeit (Christoffel) 1.41
 Deventer 1.13, 1.153
 E.H. over 10.78
 Etty Hillesum Centrum in 1.12, 1.13–14, 1.53–54, 1.162–164
 oprichting van 1.156–157, 1.160–162
 Joodse gemeenschap in 1.157, 1.158, 1.162
 synagoge in 1.153, 1.157–158
 NIW-artikel van Louis Hillesum over 5.128–129
 verblijf van familie Hillesum in 5.171–172
 ontslag Louis Hillesum als rector gymnasium 8.7–8, 8.20–25, 8.31–32, 8.38
 dialectiek 10.111
 van de geschiedenis 10.112–113, 10.132
 en geschiedschrijving van E.H. en d'Osmond 10.134–135
 dialogen
 innerlijke
 van E.H. 7.17–19, 9.16, 10.205–206
 van Seneca 10.205–206
 van E.H. met God 9.20, 10.232, 10.233, 10.260
 dialogisch denken (Buber) 4.1, 5.89, 8.112–113, 9.36–37
Diaro 1941-1943 (Etty Hillesum) 1.111, 1.114–115, 1.117–119
 'De Dichter en het Derde Rijk' (recensie, Ter Braak) 8.143
 dichters, als priesters/profeten 6.85
Dictionnaire de Spiritualité Ascétique et Mystique 1.69–70
 Diepeveen, Caroline 9.11, 10.11

Dijk, Annette van 7.183
Dijk, Sientje van 5.136
Dijksterhuis, C.P. 5.176
Dijkstra, Carl 9.8, 10.9, 10.264
discipline, in kamp Westerbork 9.77–78
Dishner, J.H. 7.40–41n6
Dit is om nooit meer te vergeten: Dagboek en brieven van Helga Deen 5.9, 5.10
diversiteit, van Europa 3.50
Dives in Misericordia (encycliek, Johannes Paulus II) 5.89n11
Dobner, Cristina 2.53, 2.58
doden
 aantallen
 Amerikanen in WOII 8.167
 Russen in WOII 8.168
 verbod op 5.98–99
dodenmarsen 10.219, 10.221
doelgerichtheid van mensen, Eckhart over 8.129
doeltaalgerichte vertalingen 1.97, 1.106–107
Doetinchem, gedwongen ontslag Joodse leraren van lyceum in 8.16–17
domesticatie 3.52
Donne, John 5.90
dood
 van Berr, Hélène, Raymond en Antoinette 8.87
 van E.H. 3.104, 6.24–25, 7.12, 7.206, 10.7
 datum van 4.147, 4.149, 5.29
 E.H.'s acceptatie van 2.72, 3.63, 5.33–34, 5.56, 5.115, 5.116–117, 8.97–98, 8.110, 8.116,
 10.247
 en Esther-verhaal 9.163
 twijfels over 1.61n11, 1.65
 van God 2.16n2
 Hélène Berr over 8.99–102, 8.110
 van Hillesum, Jaap 3.116, 5.126, 5.148, 9.45
 van Hillesum, Louis en Riva 4.149, 9.45
 van Hillesum, Mischa 4.150, 4.151, 9.45
 Levinas over 5.115
 van Mechanicus 4.147n43
 van Spier 2.6, 2.14, 3.67, 8.53
 E.H.'s reactie op/verwerking van 8.9, 8.99, 8.111, 8.112–119, 9.22
 Tideman's reactie op 8.99
Dostojewski, Fjodor 2.84
 antisemitisme van 1.45–46
 E.H. over/bewondering voor 1.45, 2.3, 2.74–75, 7.186
 en Rilke 7.117–118
 E.H.'s gebruik van citaten van 2.80, 10.59–60, 10.64–65
 mensvisie van 10.65
 overeenkomsten met Spier 2.79
 receptiegeschiedenis van oeuvre van 2.75–78

Dostojewski (Suarès) 2.78–79
 citaten van E.H. uit 2.81, 2.82–94, 6.146
 invloed op E.H. 2.75, 2.91–92
Dostojewski in de Westersche Kritiek (Romein) 2.75n2
The Drama of Humanity and other Miscellaneous Papers 1939-1985 (Voegelin) 2.23n36, n37,
 n38, 2.24n39
Drancy transit kamp, Hélène Berr's maatschappelijk werk in 8.85–87, 8.87, 8.90, 8.100,
 8.107–109, 8.110
Dresden, Sem 1.15, 1.42, 1.44, 1.45, 1.54–55, 1.85, 1.86, 3.52, 3.98, 8.13
Dresen, Grietje 1.68–71
Drie brieven van den kunstschilder Johannes Baptiste van der Pluym (Koning) 5.40n58, 9.88
Drie Toneelstukken (Bordewijk), E.H.'s vertaling in Russisch van 3.9, 3.10
Driessen, Frederik Christoffel 6.156
dromen
 analyse van 2.38–39
 van E.H., over gevangenschap van Spier 9.57–58
Drooge, Sam van 4.144, 8.31–32
Drooge-Stoffel, Sytske van 4.81, 8.25
 brieven aan
 van Christine van Nooten 4.81, 4.123
 van Louis Hillesum 4.101
 van Mischa Hillesum 4.120, 4.167
Duitse cultuur, Europese bewondering voor 8.145n23
Duitse taal
 E.H.'s gebruik van 1.40, 1.95, 1.99–101, 7.33, 7.179
 vertalingen van E.H.'s werk in 5.1, 5.45, 7.160
Duitsers/Duitse volk
 E.H.'s bestrijding van haat tegen 2.29–30, 6.50, 7.60–61
 Hélène Berr over 8.92–93
 Nederlandse houding 6.55–56
 schaamte van 5.86
Duitsland
 anti-Joodse maatregelen in 10.172
 Joden in
 en opkomend nazisme 4.90
 gevlucht naar Nederland 1.39–40, 3.85, 8.7, 9.195, 10.173–175
 naoorlogs, zelfmoordepidemie in 9.105
 verzet tegen nazisme in 4.13, 4.17–20, 6.28n1
Dünner, J.H. 5.140n8
Durant, Will 8.159, 9.33, 9.34
Durlacher familie 4.120
Dutch Jewry in a Cultural Maelstrom (congres, 2001) 1.43
Duvivier, Martin 4.65
dwaasheid van de mens, Verweij over 8.145
Dyckhoff, Erik 3.27n1, 3.35n1

Eastman, Charles Alexander 7.186–187

Eckhardt, Meister 1.42, 3.40, 4.8
gelatenheidsbegrip van 3.102, 3.103, 8.9, 8.122–128, 8.130–131, 8.135, 8.136, 8.137, 8.138
Henny Tidemans citaat van 3.111–112
innerlijke gerichtheid van 8.128–130
invloed op E.H./E.H.'s receptie van 1.64, 1.70, 3.6, 3.93–96, 3.98–99, 3.100–103, 3.107,
3.109–111, 3.113, 8.121–122
over menselijke relatie met God 8.126–128, 8.130
popularisering van 3.99
zie ook Meister Eckhart: Ein Brevarium aus seinen Schriften (Bernt)

eclecticisme van E.H. 1.74, 3.97, 10.203–204
The Eclipse of Reality (Voegelin) 2.29
Editions du Seuil (uitgeverij) 1.96, 1.108
Eeden, Frederik van 3.112, 3.113, 7.182–183
E.H.'s gebruik van citaten van 10.62
eenheidsdenken, kritiek op 1.80
eenvoud van het leven, E.H. over 6.149
Eerste Wereldoorlog *zie* Wereldoorlog I
eetproblemen van E.H. 1.117, 6.20
'Eeuwige Wederkeer' gedachte 10.209
egodocumenten 9.90, 10.16n11
authentieke en fictieve 10.26–29
classificaties van 10.207
gebruik van 4.143
historisch belang van 4.142
over spirituele ervaringen 6.123
over WOII *zie* oorlogsdagboeken
egoïsme van E.H. 2.59–60
EHOC (Etty Hillesum Onderzoekscentrum)
in Gent 2.3, 2.116–118, 3.7, 3.145–148
in Middelburg 7.7, 7.12
Ehrlich, Max 10.168, 10.174
Ehsin 2.104
Eichmann in Jerusalem: A Report on the Banality of Evil (Arendt) 9.173, 10.145n31
Eidinow, Mendel 5.156
eigen verantwoordelijk, E.H.'s beroep op 10.56
'eigen weg' van E.H. 3.41–43
Der Eigene Gott (Beck) 3.50–51, 7.159, 7.167, 7.169
De Eikenboom (hotel, 't Joppe) 4.106n132, 4.166
einde van de geschiedenis 10.113
Eindhoven, bevrijding van 5.198
Eldering, Pim 9.186
elektroshockbehandelingen 4.146
Eliot, T.S. 2.22–23
Elisa (profeet) 4.133, 4.134–135, 4.136
elite, van Winschoter Joodse gemeenschap 5.182–186, 5.187–188
Ellekom, werkkamp in 9.74
Ellis, Marc H. 1.142–143n17

emancipatie van E.H. 1.131–132, 2.112–113
 Emmanuel, Pierre 3.42
 empathie, in briefwisseling tussen Spier en Svatager 9.201
Endlösung der Judenfrage 7.48
 Engel, Chaim 5.14
 Engeland, Nederlandse Joden pogen om te vluchten naar 8.41–42
 Engelse taal, vertalingen van E.H.'s werk in 1.78, 1.130
 als brontekst voor andere vertalingen 2.96
 discrepancies met Nederlands origineel 9.13n1
 Engers, Dillia 5.187
 Engers, Mauritius 8.18
 Engers, Rose *zie* Hamburger-Engers, Rose
 Engers, Simson 5.183, 5.192
L'Enracinement (Weil) 10.151
 Ensel, Remco 7.57
 Entraide Temporaire (Franse verzetsorganisatie) 8.85
 Epictetus 9.25–26, 9.114–115
 Epimetheus 9.105
 Erasmiaans gymnasium (Rotterdam), gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.18–19
Eremieten och andre berättelser (De Kluizenaar, Pauli) 2.11–12n9, 7.181
 Ergas, Yasmine 1.133–134, 1.135, 1.136, 1.148, 2.113
Ernst maken met de dingen van het lichaam (Rijper) 6.62
Eros to Kami Shuyojo (Etty Hillesum) 2.95, 2.96–97
 erotiek
 in E.H.'s dagboeken 9.18, 10.207
 vergeestelijking van E.H. van 3.98n35
 zie ook seksualiteit van E.H.
L'Esperienza dell'Altro (Van Oord red.) 10.155
 essayistische literatuur, Franse 1.97
 Esther (Bijbels figuur) 9.158–163
 E.H. vernoemd naar 9.157
 gelijkenissen met E.H. 9.9, 9.158, 9.163–165
 Esther-rol 9.157–158
 esthetische ervaringen
 E.H. over 10.8, 10.37
 van concentratiekampgevangenen 10.36–37
 'esthetische spiegels' 7.108
 van E.H. 7.112–129, 10.45
Un 'Estrema Compassione: Etty Hillesum testimone e vittima del Lager (Neri) 1.121
 ethiek 10.250, 10.258
 van Bonhoeffer 4.9–10
 van E.H. 4.7, 9.131, 9.133–134, 9.136–137, 9.144–145, 10.151
 van Levinas 5.102
 van Sölle 5.89
 zie ook zorgethiek
Ethik (Bonhoeffer) 4.9–10
 ethische vorming, belang van 8.137–138

Ettinger, Levie 5.156
 Etty, zelfverwijzingen van E.H. als 7.17
Etty: A Diary, 1941-1943 (Etty Hillesum) 1.130, 2.96
Etty: The Letters and Diaries of Etty Hillesum, 1941-1943 (Etty Hillesum) 1.130
Etty: De Nagelaten Geschriften van Etty Hillesum 1941-1943 (Etty Hillesum) 1.9, 1.29–33,
 1.61n11.1.114
 als brontekst 1.104–105
 vertalingen 1.16, 1.109
Etty Hillesum (Germain) 3.3, 3.17–18, 3.19–20, 3.83n23
 receptie in Nederland 3.17n5
Etty Hillesum: Un Cuore Pensante (Merlatti) 1.121
Etty Hillesum: L'intelligenza del cuore (Tommasi) 1.121–122, 9.147–148
Etty Hillesum: La fortessa inespugnabile (Adinolfi) 6.72
Etty Hillesum: Letters from Westerbork (Etty Hillesum) 2.96
 Etty Hillesum Centrum (Deventer) 1.12, 1.13–14, 1.153–154, 1.162–164
 oprichting van 1.156–157, 1.160–162
 ‘Etty Hillesum en de mystieke traditie’ (essay, Swart) 3.98
 Etty Hillesum lyceum (Deventer) 1.161, 8.24
 plaquettes met in WOII omgekomen leerlingen en medewerkers 8.38
 ‘Etty Hillesum in niet-joodse en joodse ogen’ (Boas) 1.44–45n22, n23
 Etty Hillesum Onderzoekscentrum *zie* EHOC
 Etty Hillesum Stichting 1.30
Etty Hillesum Studies 3.1n1
 Europa, geschiedenis/geschiedschrijving van 3.49–50
Europa und die Seele des Ostens (Schobart) 7.179
 Europese Unie 8.47
 Evans, Mary 1.132–133, 1.142, 1.146–147
 Evers, R. 5.203n136
Ex Captivitate Salus (Schmitt) 9.89, 9.90, 9.91, 9.102–110, 9.118, 9.123, 9.124
Exil beweging 1.39
 Exodus (Bijbelboek) 4.7

Face à l'extrême/Facing the Extreme (Todorov) 3.24, 9.142, 9.143–144, 9.152, 10.37
 Fannie (waarzegster) 10.181
 Fasani, Laura 10.9, 10.264
 fascisme
 en communisme, Weil over 10.141–143
 opkomst van 2.20
 fatalisme, heroïsch 10.207–208
Die Fee (toneelstuk, Molnar) 10.174
 Fein, Walter 10.183, 10.184, 10.187
 Feis, R. 8.16
 Feldhay Brenner, Rachel *zie* Brenner, Rachel Feldhay
 feministische filosofie 10.251
 feministische theologie 10.261
 Fest, Joachim 4.14
 Fest, Johannes 4.14

Festschrift (over Jaap Meijer) 5.123, 5.124
 Fichte, Johann Gottlieb 9.95
 Fichtmuller, Vilma 3.85
 fictie
 bij E.H. 10.26
 en getuigenis/werkelijkheid 10.8, 10.17, 10.26–29, 10.32
 fietsverbod voor Joden, Louis Hillesum over 8.33
 Filipp, Sigrun-Heide 5.54, 5.70
 films, over Westerbork 9.73
 filosemitisme 1.160
 filosofie
 actief verzet als essentie van 2.28
 van E.H., en Voegelins filosofie 2.2, 2.24–25, 2.27, 2.34, 2.35
 en literatuur, onderzoek naar 6.73
 feministische 10.251
 Franse 1.79
 van de geschiedenis, Hegel over 10.102, 10.104–113
 invloeden van crises op 10.201–202
 invloeden van Nazisme op 5.118
 filosofische geschiedschrijving 10.113
 door E.H. 10.130
 ‘Een Filosoof in bezettingstijd’ (essay, Schrijvers) 7.135
 Flammer, August 5.63
 Florenski, Pavel 6.92
 Flothuis, Marius 7.46
flow of presence notie (Voegelin) 2.23, 2.24
 Folkman, Susan 5.46–47, 5.52, 5.61, 5.79–80n164
 foto’s
 van E.H. 1.8, 1.20, 1.56, 1.76, 1.92, 1.110, 1.152, 5.220–222, 8.86, 9.12, 10.12, 10.69,
 10.227, 10.229, 10.240.1.36
 sigaret weggeretoucheerd 1.78
 van gedwongen ontslag Louis Hillesum van Deventer gymnasium 8.7, 8.11, 8.22, 8.25,
 8.36–38
 van Hegel 10.103
 van Marokkaans meisje in kamer van E.H. 10.234–235
 van d’Osmond 10.124
 van Spier 3.78, 3.137, 8.114
 van Todorov 10.36
 van Weil 10.139
Four Quartets begrip (Eliot) 2.22–23
 Fraenkel, Dr. 7.111
France libre (verzetsbeweging) 10.140
 Franciscus, en E.H. 7.136
 Frank, Anne 1.80, 1.131, 5.192
 dagboek van 1.11, 1.98, 2.97, 2.98, 2.99, 3.18, 5.6
 vergelijkingen met E.H. 1.11, 1.108, 1.134, 1.160, 8.81
 Frank, Evelyne 1.34, 3.2, 3.35n1

- Frank, Margot 6.22
- Frank familie, onderduik van 6.22
- Frankl, Viktor 2.104, 5.53, 5.61, 7.55, 7.59, 7.63, 7.82, 9.27, 9.28–29
- logotherapie van 9.32, 9.37, 9.38, 9.41, 9.51
 - over essentie/zin van leven 9.37, 9.38, 9.51, 9.60–61
 - en Sjoa 9.56–57, 9.67
 - over gerichtheid op natuur 10.36
 - over innerlijke handelingsvrijheid 9.40
 - en E.H.'s gedachtegoed 9.33, 9.34, 9.61, 9.66
 - over liefde 9.30–31, 9.41–43, 9.65
 - over lijden, zin/aanvaarden van 9.45, 9.46–47, 9.51–52, 9.56, 9.60
 - over Sjoa overleven 9.34, 9.35
 - over vrijheidsberoving, en E.H.'s gedachtegoed 9.7, 9.28, 9.29–30, 9.32–45
- Frankrijk
- essayistische literatuur in 1.97
 - filosofie in 1.79
 - monarchie in 10.117–118, 10.122
 - onderzoek naar E.H.'s werk in 2.54–56
 - receptie van E.H.'s werk in 1.16, 1.50, 1.88–89, 1.93, 1.94, 1.97, 3.2, 3.18, 3.20–21
 - revoluties in 10.118, 10.122
 - vrouwenstudies in 1.88
 - Wereldoorlog II/Sjoa in 8.84–87
- Franse taal
- vertalingen van Anne Franks dagboek in 1.98
 - vertalingen van E.H.'s werk in 1.16, 1.88, 1.93, 1.94, 1.95–108, 2.52, 9.144
- Fransen, Käthe 5.21, 5.23
- Die Frau in Europa* (artikel, Jung) 2.38, 2.41–42
- Frederiks, Karel Johannes 3.126, 3.127, 4.109, 4.114
- Freisler, Roland 4.20
- Freud, Anna 5.66n104
- Freud, Sigmund 2.37, 2.39n7, 4.108
- E.H.'s gebruik van citaten van 6.83
- Freyhan, Michael 7.95, 7.96–97, 7.99, 7.104–105, 7.106
- Die fröhliche Wissenschaft* (Nietzsche) 2.16n2
- From a letter about the anticipated birth of Wiersma's first grandchild* (gedicht, Stanley Wiersma) 8.170
- From Under the Rubble* (Solzejnitsyn) 2.24–25n40
- Führerprinzip*, Schmitt over 9.101
- Fünten, Ferdinand Hugo aus der 3.123n36, 9.84
- fysieke gewaarwordingen, E.H.'s gebruik van beelden voor 7.22–25
- Gaarlandt, Jan Geurt 1.9, 1.10, 1.17–18, 1.25, 1.26, 1.93–94, 3.21n31, 3.100n45, 3.145, 5.5, 5.175n2, 7.12
- brieven gevonden door 6.93, 6.105
 - contacten met Christine van Nooten 4.78, 4.79, 4.80, 4.81–82
 - selectie van dagboekfragmenten door 1.94–95, 1.114, 1.126, 2.96
 - tekstverzorging van 1.103–104

visie op E.H.'s werk 1.96
voorwoord in *Het Verstoorde Leven* 1.11, 1.66, 1.95, 1.117, 2.59, 3.73, 10.158
Gaeta, Giancarlo 1.118, 1.126, 4.15, 6.71–72
over Arendt, 'vertellen van wat er gebeurt' 9.171
over E.H. 9.10, 9.167–181
Gandhi, Mahatma 10.64
Gans, Evelien 5.125–126, 7.57
Garbarini, Alexandra 10.38
Gasenbeek, Bert 10.258n20
gebeden *zie* bidden/gebeden
Gehazi (Bijbels figuur) 4.135–136
geduld, E.H. over 7.125–129, 8.135n40
Geel, Jacobine 7.13
'Geert Groote binnen en boven zijn tijd' (toespraak, Lindeboom) 8.26–27, 8.28
geestelijke instabiliteit
van E.H. 5.111, 10.74, 10.77
zie ook stemmingswisselingen van E.H.
van Hedwig Rocco 3.86n31
van Hillesum familie 2.27, 2.83, 2.85, 3.43, 4.145–146, 8.149, 8.151–152
van Mischa Hillesum 2.85, 3.43, 4.83–84, 4.142, 4.144, 4.146–147, 6.113–114
geestelijke oefeningen 10.204–206
geestelijke ontwikkeling van E.H. 1.122, 1.139, 2.17, 2.31, 2.34, 2.42, 2.47, 2.85–86, 2.87,
2.92–93, 2.93, 2.94, 3.35–45, 3.66–67, 6.77–78
en erotiek 3.98n35
en spiritualiteit 6.59
Gegenwart 5.92
Geheel voor Hem (Chambers) 3.6, 3.88, 3.89
gehoorproblemen, van Louis Hillesum 10.193
gelaat, morele ervaring van E.H. van 5.104, 5.114–115, 5.116, 5.117
gelatenheid/*Gelassenheit* 3.6
Eckhartsiaanse 3.102, 3.103, 8.9, 8.122–128, 8.130–131, 8.135, 8.136, 8.137, 8.138
E.H.'s begrip van 3.101, 3.103, 8.9, 8.131–136, 8.137, 8.138
Gelder, Abraham J. van 5.165, 5.173, 5.190, 5.200
Gelders Dagblad 3.17–18n5
gele ster, verplichting tot dragen van 8.94–96, 10.179n44
gelegenheidsgedichten 8.147
gelijkwaardigheid, in menselijke relaties met God 10.23, 10.31
geloofsbelijdenis, in Jodendom (*Sjema Israel*) 10.25
geloofsteksten 1.60
gemaniëerdheid, van Rilke 8.153–154
Gemmeke, Albert Konrad 2.62, 2.67, 3.129, 4.122n205, 5.31, 6.42, 7.43–44, 9.70, 9.71–72
E.H. over 6.40–42, 6.53–54, 7.41, 7.81–82, 9.8, 9.70–71, 9.75, 9.76, 9.78–81, 9.82–83,
9.88, 10.134, 10.161–162, 10.164
over eigen rol in *Sjoa* 9.84–88
gedrag van/'gentleman-commandant' 9.74–81
Mischa Hillesum over 3.124
naoorlogse onderzoeken/berechting van 9.87, 9.88

speelruimte binnen het systeem van 9.83–84, 9.88
 ‘Gender and the Literature of the Holocaust: The Diary of Etty Hillesum’ (Evans) 1.132–133
 genderstudies *zie* vrouwenstudies
 Genesis (Bijbelboek) 3.40, 3.44
 genezing
 maatschappelijke 2.24–25, 2.30
 psychische
 van E.H. 3.37–38
 en religiositeit 2.39–40
 Gennep, F.O. van 7.38n2
 genocide op Joden *zie* Sjoa
 Genootschap voor de Joodsche Wetenschap 5.170
 Gent, EHOC in 2.3, 2.116–118, 3.7, 3.145–148
 geredden *zie* ‘verdrinkenen en geredden’ these (Primo Levi)
 Germain, Sylvie 3.2–4, 3.17–18, 3.19–26, 3.27n1, 3.83n23, 9.135–136
 Gerron, Kurt 10.186–187
 geschiedenis
 cyclische opvattingen van 10.209
 einde van 10.113
 Joodse 1.48
 kennis van, belang van 6.7
 lessen trekken uit 10.105–106
 obsessie van Joden met 1.45
 persoonlijke bijdrage aan 7.203
 geschiedschrijving
 door E.H. 10.124–129
 en Weil 10.140–141
 zie ook kroniekschrijfbambities, van E.H.
 van Europa 3.49–50
 Hegels filosofie van 10.102, 10.104–113
 vergelijking van E.H. en d’Osmond in licht van 10.9, 10.102, 10.129–136
 van Joden in Winschoten 5.131, 5.164–165, 5.176, 5.177, 5.182–184
 Joodse plicht tot 1.47–48
 over Joodse Raad 1.51
 door Meijer 5.127
 door d’Osmond 10.101, 10.114–123
 rationaliteit in 10.106–108, 10.130
 door vrouwen 10.101
 zie ook kroniekschrijfbambities; kroniekschrijvers
Geschiedschrijving als opdracht: Abel Herzberg, Jacques Presser en Loe de Jong over de jodenvervolging (Kristels) 1.47
 ‘gesloten bestaan’ notie (Voegelin) 2.28, 2.29
 Gestapo, E.H. over bezoek aan 4.131–132, 5.24–26, 6.31–32, 6.42, 6.51, 7.62, 7.150–151, 9.19, 9.52–53, 9.81, 10.45, 10.147, 10.255, 10.257
 getuigenisbrieven 7.40
 getuigenissen
 Arendt over belang van 9.171

en fictie 10.8, 10.17, 10.26–29, 10.32
van martelaars 3.71
van Wereldoorlog II/Sjoa 3.54, 3.55, 3.56–57, 3.58–59, 9.174, 10.13–17
van E.H. 9.174–175
De Getuigenissen (Primo Levi) 10.252
Geuns, Abraham van 8.19
gevangenschap
E.H. over 9.57–59, 9.60, 9.61–65
Frankl over 9.47–49
van Gemmeker 9.8, 9.73
van Schmitt 9.102
zie ook vrijheidsberoving
gevoelens versus rationaliteit
E.H. over 2.83, 2.84, 10.88–89
Suarès over 2.84
geweld/gewelddadigheid 10.256
Gemmeker over 9.74
menselijke angst voor 5.117
Rathenau over 6.147
vergevingsgezindheid als bestrijding van 2.110–111
Weil over 10.147
geweldloosheid *zie* pacifisme
gezichtsvermogen, van Louis Hillesum 10.193
gezondheidsproblemen van E.H. 8.55
ghetto-mentaliteit 1.55
De Gids, speciaal nummer over E.H. 1.42, 3.93
Giebner, Beate 1.30
Gilbert, Daniel T. 5.57
Gilligan, Carol 1.133
Glaser, Dinie 8.72
Glaser, Frits 8.72, 8.76
Glassner, Evaristos Edgar 2.6, 3.80n11, 6.81, 7.24–25
Glockner, Hermann 6.155
gnostiek 3.62
God
aanwezigheid van
bewustzijn van 2.22–25
van E.H. 2.26–27, 2.31, 2.34–35, 3.3, 3.30, 9.162
in Jodendom (*Sjechina*) 3.58
afwezigheid van, in Esther-verhaal 9.161, 9.163
als collectieve onbewuste (Jung) 7.203–204
in *Deutsche Innerlichkeit* 1.42
doodverklaring van 2.16n2
'eigen' (Beck) 7.159, 7.162, 7.169
gastvrijheid verlenen in zichzelf aan 1.124, 1.125
hulpbehoevendheid van 1.124–125, 1.141, 2.90, 7.163, 7.165, 10.20, 10.260–261
machteloosheid van 7.162–164, 7.166, 7.169

menselijke relaties met 5.92, 8.117–118
 van Augustinus 6.88, 6.122–123, 6.135, 6.138, 6.139, 8.118, 8.128
 Bonhoeffer over 4.9
 Eckhart over 8.126–128, 8.130
 van E.H. 2.16–17, 2.18, 2.44–45, 2.48, 2.49, 2.51, 2.90, 2.108–109, 3.2–3, 3.42–43,
 3.45–47, 5.36–37, 5.93, 5.109, 5.115, 6.67, 6.135–139, 7.88
 dialogen met God 1.48, 1.49, 9.20, 10.232, 10.233, 10.260
 erotische aspecten in 10.207
 en Heschel 10.257
 vergeleken met Rakover (fictief karakter) 10.17–25, 10.30–31, 10.34
 zie ook bidden/gebeden, van E.H.; godsbeeld/godsbegrip van E.H.;
 religiositeit/spiritualiteit van E.H.
 gelijkwaardigheid in 10.23, 10.31
 Heschel over 10.256–257
 Jung over 2.43–44, 2.48
 Levinas over 5.114, 10.256
 van Tideman 2.9, 9.212–213, 9.215, 9.217, 9.218
 Voegelin over 2.21–23
 mensen als evenbeeld van 2.43, 2.44, 2.49
 naam/namen van
 E.H. over uitspreken van 10.91–92
 in E.H.'s dagboeken 6.10, 6.75, 6.82, 6.85–92
New age beeld van 3.62
 en Sjoa 1.27, 1.49–50, 1.124–125, 3.57–58, 5.37–39, 10.20–21
 E.H.'s visie op 5.37–39, 10.21
 verantwoordelijkheid van 5.38–39, 7.165
 verborgenheid van 9.162
 van de vrouwen 1.125
God in de Beleving van Vrouwen (Imbens-Fransen) 1.59, 1.73
 'goddelijk worden' notie (Iragaray) 1.72
 godsbeeld/godsbegrip van E.H. 1.75, 3.53, 6.82, 7.163–164, 7.165–166, 7.169, 8.149, 9.162
 Beck over 7.159–162, 7.166–169
 en Bonhoeffer 4.9
 De Costa over 1.72
 Dresen over 1.70–71
 eenheid van God 3.72
 Gaeta over 9.171, 9.177
 als hulpconstructie 8.154
 innerlijke God 3.53, 4.7–8, 5.63, 5.91–92, 6.88, 9.90–91
 Italiaans onderzoek naar 1.17, 1.122, 1.123–126, 6.73–74, 7.168
 en Jodendom/Kabbalisme 5.38
 en Jung 7.204
 King over 1.138
 Liebert over 1.139–141
 mens als evenbeeld van God 6.42–45
 en Sölle 5.94
 Tommasi over 1.123–126

Godschalk, Johan 5.195
 Godschalk-de Beer, Suze 5.196
Goed en Kwaad in de Westerse Wereld (Jung) 2.43–44, 2.46
 goed/het goede 3.25
 E.H. over/E.H.'s streven naar 2.46, 5.112
Di Goldene Kejt (Jiddisje kwartaalblad) 10.13, 10.14
 Goldschmidt, Marianne 7.103n27
 Goldschmidt-Koppel, Adèle 7.103n27
 Goldschmidt-Koppel, Hedwig 7.103n27
 Goldstein, Yvonne 1.32
 Goodman, David G. 2.97–98
 Gorgo 7.143n9
 Gorki, Maxim 6.155
 Gorssel 97n69, 4.106
 Gotlieb, Joseph 8.19
Gouden Stoel der Ashanti's (Van Deventer/Van der Laan) 8.37n46
 Graf, Wilhelm 4.17n9
 's Gravenhaagsch Christelijk Gymnasium 8.12n5
 grenssituaties, vrijheidsberoving als 9.7
 Grimmelikhuisen, Frits 1.13, 1.14, 1.70n19, 1.156–157, 1.158, 1.160, 1.163, 1.164, 9.138
 groei
 innerlijke
 van E.H. 1.122, 1.139, 2.42, 2.47, 2.85–86, 2.87, 2.92–93, 2.94, 3.95–96, 5.108, 5.113,
 6.18, 6.19–21, 6.86, 6.87, 7.35–36, 7.167–168, 9.7
 en Rilke 7.110n20
 spirituele, van E.H. zie religiositeit/spiritualiteit van E.H., ontwikkeling van
De Groene Amsterdammer 3.17
 Groenstege, J.W. 8.37n46
 Grohs, Silvia 10.177, 10.178–179, 10.181, 10.187–188
 Groningen, gedwongen ontslag van Joodse leraren van gymnasium in 8.18
 Groot, Anouta de 1.17, 1.165, 8.163
 grootspraak van E.H. 6.53
 Grote, Geert
 herdenking en gedenksteen in Deventer 8.26–28, 8.38–40
 invloed van Seneca op 8.30
 spreuk/citaat in toespraak Louis Hillesum van 8.21–22, 8.24, 8.25, 8.26, 8.29–30, 8.35
 groteske elementen, in E.H.'s taalgebruik 7.32–33
 Grove, Victor 7.95–96, 7.98, 7.102
 'Growing up Banished: A Reading of Anne Frank and Etty Hillesum' (Ergas) 1.133–134
 Grunberg, Arnon 3.51, 3.52
 Gubar, Susan 8.164–165
 Gunning, C.P. 8.13–14
 'Gyges en de ring' mythe 10.148–149
 gymnasia, in Winschoten 5.179–180

 Haan, Jacob Israël de 5.122
 brieven van 5.166–167

Haard, Eric de 3.10

haat

- E.H.'s verwerping van 1.81, 3.3, 4.137, 5.21–25, 6.7–10, 6.29–36, 6.39, 6.49–50, 7.13, 7.82, 8.67–68, 8.71, 10.56, 10.249
- en Hélène Berr's verwerping van haat 8.90–94
- haat tegen Duitsers/Nazisme 2.29–30, 4.11–12, 4.130–132, 6.53, 6.54, 7.60–62, 7.151–152
- en humanisme 10.257–258
- innerlijk uitroeien van 2.258n12, 7.157
- kritiek op 3.24
- nuanceringen van 6.54–58
- Smelik, Klaas Jr. over 9.82, 10.223–224n36
- Todorov over 9.144–145
- Spiers verwerping van 6.51

hagiografische beeldvormingen van E.H. *zie* heiligheidspercepties van E.H.

Hahn, K.J. 3.110

Hakeboom, Ab 8.22n12, 8.25

Haman (Bijbels figuur) 9.158, 9.159–160, 9.161, 9.163, 9.164, 9.165

Hamburger, Adolphe 10.180

Hamburger, Bert 5.198, 5.199, 5.200

Hamburger, David Abraham (Dé) 5.193, 5.197, 5.198–199, 5.200

Hamburger, Henriëtte Dilia 5.198

Hamburger, Jaap 5.198, 5.199n115

Hamburger-Engers, Rose 5.188, 5.191–193, 5.197–198, 5.199–200, 5.202, 5.203, 5.222

Hamers, Wil 5.227

Hammarskjöld, Dag 1.62

Hand in Hand (theatershow, Rudolf Nelson) 10.175, 10.179–180

handelingsvrijheid 7.81

- van E.H. 7.8–9, 7.54–55, 7.68, 7.82, 8.106, 10.163
- en gedachtegoed van Frankl 9.32–33, 9.34, 9.66
- innerlijke, Frankl over 9.33–34, 9.61, 9.66
- van Joden in WOII 7.54, 7.59–60, 10.39, 10.213
- zie ook* agency

handleeskunde *zie* psychochirologie

The Hands of Children (Spier) 7.94, 7.98

handschrift

- van E.H. 1.23, 1.117, 3.1, 3.9
- van Louis Hillesum 3.103
- van Maria Tuinzing 3.103
- van Spier 3.80

Hanssen, Léon 10.192

Harnack, Falck 4.19n12

Harris, I.M.A. (rabbijn) 5.154

Harster, Wilhelm 3.125

Hart, Martinus Folquinus 5.172, 5.183, 5.184

Hart familie 5.201

Hassel-Mullender, Elisabeth Helena (Frau Hassel) 9.73, 9.78

Hasselt, Johan Barthold Frans van 8.12
 Hasselt, N.J.H. (Nico) van 8.25, 8.37n46
hastores ponem (het verbergen van Gods aangezicht) 10.20–21, 10.31
Hatikwo/Hatikva 5.161, 5.163–164
 Hazewinkel (docent Barleus gymnasium) 8.14
 Hebreeërs (Brieven van Apostelen) 3.84
 Hebreeuwse taal, Duitse verbod op het onderwijzen van 8.12n5
 hebzucht, E.H.'s bestrijding van 6.19–20
 Heerikhuizen, Bart van 8.43, 8.46
 Heeze, Jan 8.16
 Hegel, Georg Wilhelm Friedrich 9.120, 10.9, 10.102–103
 geschiedfilosofie van 10.102, 10.104–113
 vergelijking van E.H. en d'Osmond in licht van 10.9, 10.102, 10.129–136
 invloed van 10.113
 Heidegger, Martin 10.249–250, 10.259
 Heil-Verver, Frieda Mary 6.98
Heilige Seelenlust (Silesius) 3.83
 'De Heilige van het Museumplein' (Heldring, NRC-Handelsblad) 1.28
 heiligen, vrouwelijke 2.112n93
 heiligheidpercepties van E.H. 1.28, 1.67, 1.158–159, 2.2, 2.59, 3.5, 10.212
 in Frankrijk 3.18, 3.20, 3.21
 in Italië 1.16, 1.116, 1.120
 in Japan 2.109, 2.113, 2.114
 kritiek op 1.58, 2.73
 Heimans, J. 8.13
 heimwee, van E.H. naar Westerbork 5.49–50
 Heldring, J.H. 1.28, 3.70n8
Hélène Berr: Journal (Berr) 8.80
 Heller, Erich 10.208
 helpen
 E.H.'s ambitie tot 2.108, 7.67–68
 van God door mensen *zie* hulpbehoevendheid van God
 helende werking van 5.67
 Hemelrijk, J. 8.13
 Hendriks, Gradius 8.19
 Henley, William Ernest 9.67–68
 Henrar, Theo 8.14
 herdenken
 van Wereldoorlog I 6.7
 van Wereldoorlog II 3.51–52
 herinneringen 3.49
 betrouwbaarheid van 5.3, 5.216–217
Herinneringen Dromen Gedachten: Een autobiografie (Jung) 2.41, 2.43
 Herinneringscentrum Kamp Westerbork 1.12, 1.115
 Hermans, Peter 8.13, 8.14, 8.15
 hermeneutiek 3.35
 Hermesdorf, B.H.D. 8.27–28

Herodes 9.130–131
 Herodotus 9.170, 10.130
 heroïsch fatalisme 10.207–208
 Herschkowitz, Victor 9.139
 Herwerden, P.J. van 8.18
 Herzberg, Abel 1.47, 1.51, 3.123n35, 3.127, 5.18–19, 6.25, 7.43, 7.69, 9.180n34, 10.173
 Herzl, Theodor 5.166
 Herzogenbusch *zie* Vught concentratiekamp
 Hes, Levie 8.19
 Heschel, A.J. 10.256–257
 Hetty E. 6.112–113
 Heydrich, Reinhard 6.147
 Heymans, Hugo 10.176n37
 Hijmans, Andrea 5.215–16
 Hijmans, Eef 5.207, 5.208, 5.213n34, 5.225
 Hijmans, Ernst 5.207, 5.213, 5.215n37
 Hijmans, Hes 5.207–208, 5.213–216, 5.225–227
 brieven van E.H. aan 5.206, 7.111–112
 E.H. over 5.3, 5.205–206
 Julius Spier over 5.205–206, 5.210, 5.211–213
 over E.H. 5.209–210, 5.213, 5.214–215
 verhouding met Han Wegerif 5.205, 5.206, 5.210–211
 verloving met Louis Zimmerman 5.209, 5.211
 Hijmans-Caland, Helena 5.213
 Hilberg, Raul 9.170
 Hille, G.E.W. 5.143
 Hillesum, Grietje 5.137
 Hillesum, Hanna 7.10, 7.189
 Hillesum, Henriëtte 4.104
 Hillesum, Jaap 3.115–116, 4.88
 adviseert E.H. om bij Joodse Raad te gaan werken 4.88, 8.58
 deportatie van 9.44–45
 dood van 3.116, 5.126, 5.148, 9.45
 ontmoetingen van Jaap Meijer met 5.126, 5.131–132, 5.144, 5.147–148, 5.157
 verblijf in Nederlandsch-Israëlitisch Ziekenhuis 4.102–103
 Hillesum, Jacob Samuel 5.137, 7.190, 7.197
 Hillesum, Jeremias Samuel 7.197
 Hillesum, Louis (Levie)
 biografie van 4.91, 4.143, 4.144, 8.31n33
 brieven van 3.130n54, 4.88, 5.123, 5.223, 8.33, 8.34
 aan Christine van Nooten 3.106, 3.124, 4.77, 4.78–79, 4.80, 4.83–84, 4.93–116, 4.119,
 4.124, 5.141n13, 5.196
 aan E.H. 5.146
 aan Sytske van Drooge-Stoffel 4.81, 4.101
 dood van 4.149, 9.45
 over E.H. 8.32n34
 E.H. over 3.100, 3.101, 5.141, 5.146, 7.63, 8.151

gezichts- en gehoorproblemen van 10.193
 handschrift/aantekeningen van 3.103, 3.104, 3.105–106
 huwelijk met Riva Hillesum 3.119, 4.79, 5.130–131, 5.155–158
 Joodse identiteit van 5.127–130, 5.132, 5.181, 5.182, 5.185, 5.186
 liefdesrelatie met Christine van Nooten 4.77, 4.78–80, 4.91–92, 4.124
 loopbaan van 5.152–160, 5.168–172, 5.175, 5.179, 5.180–181, 5.184, 8.151–152, 10.10,
 10.191–192
 aanstelling bij Joods Lyceum Amsterdam 4.89, 4.111–112
 docent in Tiel 10.192–198
 ontslag als rector Deventer gymnasium 8.7–8, 8.20–25, 8.31–32, 8.35–38
 Meijer, Jaap over 5.2–3, 5.121–133, 5.135–149, 5.151–173
 opleiding van 5.137–140, 5.141, 5.142–144, 5.151, 7.162, 8.20
 verblijf in Westerbork 5.141–142, 5.145, 7.77
 Hillesum, Mischa 2.14–15, 4.105–106, 4.109, 5.188, 5.224
 Barneveld kamp toegang voor 2.71, 3.117, 3.118, 3.126–127
 Mischa's weigering van 3.121–122, 3.130
 pogingen tot verkrijgen van 4.90, 4.107, 4.109, 4.110, 4.111, 4.113–114, 4.119
 brieven van
 aan Christine van Nooten 3.130, 4.85–86, 4.120–121
 aan E.H. 4.85–86, 9.44
 and Sytske van Drooge-Stoffel 4.120, 4.167
 composities van, uitvoeringen van 4.139
 dood van 4.150, 4.151, 9.45
 E.H.'s relatie met 3.45
 geestelijke instabiliteit van 2.85, 3.43, 4.83–84, 4.142, 4.144, 4.146–147, 6.113–114
 over Gemmeker 3.124
 lot na deportatie 4.149–151, 4.152
 Mechanicus over 3.116–118
 Meijer, Jaap over 5.147
 Regenhards boek over 4.3, 4.139–152, 4.153
 verblijf in Westerbork 9.81
 verklaring van Andriessen t.b.v. 4.110
 vrijstelling van transport van 2.62, 3.123
 opheffing van 4.122
 Hillesum, Mozes Abraham 5.137
 Hillesum, Riva 4.84–85, 4.143, 4.144, 5.170, 5.184–185, 8.152
 arisering van 3.119, 4.89–90
 brieven van 4.84
 aan Christine van Nooten 3.124, 4.84, 4.117–119
 aan Rauter 2.62, 3.6–7, 3.119, 3.120–121
 dood van 4.149, 9.45
 E.H. over 6.20
 huwelijk met Louis 3.119, 4.79, 5.130–131, 5.155–158
 over Louis Hillesum 8.31n33
 ouders van, onbekende emigratiebestemming van 8.160
 vlucht uit Rusland 1.45, 5.181, 8.152
 Hillesum, Salomon 5.137n4, 5.156, 5.159

Hillesum, Susanna S.J. 7.194n4
Hillesum familie 1.158, 2.81
 biografische teksten over 4.139, 4.140–141
 brieven van 4.2–3, 4.90–91
 geschonken aan NIOD 4.81, 4.124–125
 deportatie van 2.62–64, 2.67–69, 3.6–7, 3.38, 3.58, 3.115, 3.116–118, 3.121, 3.122–124,
 3.128–130, 4.87, 4.92, 4.113, 4.122, 4.154, 5.34, 5.147, 7.78–79
 en Christine van Nooten 4.80–81, 4.82
 geestelijke instabiliteit/disfunctionaliteit van 2.27, 2.83, 2.85, 3.43, 4.145–146, 8.149,
 8.151–152
 Joodse identiteit van 1.38, 1.160, 3.78n4, 10.160
 onderduikaanbod van San van Drooge voor 8.31–32n34
 stamboom van 7.10, 7.189–197
 veiligheid van 4.88–89
 verblijf in Westerbork 3.115, 4.121, 4.126, 5.8, 5.141–142, 5.144–145
 E.H.'s zorg voor 7.76–79
 pakjes door Christine van Nooten gezonden aan 4.80–81, 7.76
 woonplaatsen
 Deventer 5.171–172
 Hilversum 5.130, 5.159
 Middelburg 5.153, 5.154–155
 Tiel 5.159, 5.160
 Winschoten 5.2, 5.125, 5.131, 5.136, 5.161, 5.168–171, 5.175–193
Hilversum, verblijf van familie Hillesum in 5.130, 5.159
Himmler, Heinrich 4.20, 5.197
hineinhorchen
 E.H. over 3.32, 5.64, 5.92, 6.91, 7.33, 7.34, 7.88–89, 8.132–134, 8.137, 10.79, 10.88
 zie ook innerlijke gerichtheid, van E.H.
hineinhören, E.H. over 10.80–83, 10.87
hineni (hier ben ik) 9.137n41
Hinterwelt 4.10
historiografie *zie* geschiedschrijving
historisch belang van E.H.'s werk 2.96–97
historisch bewustzijn van E.H. 1.45, 1.46, 5.70–71
historisch onderzoek, bronnengebruik in 4.141–144, 4.152
historische bronnen, Presser over 4.143, 7.45
historische kennis, belang van 6.7
historische persoon E.H., en E.H.'s werk 3.23n46
A History of the Nazi Concentration Camps (Wachsmann) 7.47
Hitler, Adolf 4.19n13, 4.20
 E.H. over 8.144–145
Hitlerjugend, Sophie Scholls lidmaatschap van 4.17
Hoed, Fen van de 4.64n9
Hoek, Henri 8.16–17
Hofman, Rijcklof 4.91, 8.28, 8.29n26, 8.30
Hölderlin, Friedrich 3.79, 5.87
Hollandse Schouwburg (Amsterdam)

verzamelpunt van Joden in 5.10–11
zie ook Joodsche Schouwburg
 Holm, Adri 4.61–2, 4.65, 4.66, 4.73, 4.162
 Holocaust *zie* Sjoa
 Holocaust Memorial Museum (Washington) 5.14, 5.200
 holocaustliteratuur 1.48, 1.49–50
 E.H.'s werk als 8.164, 8.165
 interpretatie van 10.19n18
 vrouwelijke 1.130–133
 Holocauststudies *zie* Sjoa, onderzoek naar
 Holzheim familie 4.123n208
Holzwege (Heidegger) 10.259
L'Homme révolté 10.137–138
 'Honestum petimus usque' (gedicht, Verweij) 8.141–148, 8.156–158
 en E.H.'s werk 8.148–152
 Ter Braak over 8.143
Hongan (doel mensheid te redden) 2.104n51
 Hoogewoud, F.J. 8.7–8
 Hoogewoud-Verschoor, Ruth M.M. 8.16
 Hoogland (leraar Deventer Gymnasium) 4.114
 Hooglied (Bijbelboek) 3.87, 10.161
 hoogmoed
 bestrijding van 8.132
 versus deemoed 2.87
 Eckhart over 8.130
 Horst, van der (rector gemeentelijk lyceum Doetinchem) 8.17
 Hosaka Masayasu 2.99–100
 houvast, E.H.'s zoeken naar 9.39
 Houwaart, Dick 1.48
 Houwink ten Cate, Johannes 9.86n80
 Huber, Kurt 4.18n9
 Hugo, Victor 4.110
 Huijts, Johan Louis Victor Antoon 6.156
 huis van Han Wegerif
 E.H.'s gehechtheid aan 10.225–226, 10.247–248
 badkamer 10.242–245
 jasmijnstruik achter het huis 10.246–247
 serre 10.240–242
 E.H.'s kamer in 10.226–228
 bloemen 10.245
 boekenkast van Spier 10.227, 10.238–240
 bureau 10.11, 10.228–234
 foto van Marokkaanse meisje 10.234–235
 raam 10.235–238
 hulpbehoevendheid van God 1.124–125, 1.141, 5.38, 7.163, 7.165
 E.H. over 10.20, 10.260–261
 in Jodendom 5.38

hulpconstructies 8.154n61
Hulst, J.W. van 7.57
humanisme 10.249–250, 10.258
 van E.H. 1.145, 2.52, 5.65–67, 9.154, 10.11, 10.257–258
 en Weil 10.151
 receptie van E.H.'s werk in 1.58
 van Spetter 10.222–223, 10.224
 Todorov over 9.154–155
humanitaire liefde
 van Dostojewski/Suarès 2.86, 2.87
 van E.H. 2.42, 2.82, 2.86, 2.94, 3.5, 3.23, 3.64–67, 4.13, 5.65–67, 9.178, 10.60
 in Jodendom 5.203n136
 Spier over 10.67
humaniteit *zie* menselijkheid
humanum
 E.H. als pleitbezorgster van 10.249, 10.253, 10.257, 10.259
 en morele status 10.250–251
humor
 Frankl over 9.48n97
 van E.H. 7.25–26, 7.31, 7.32, 7.62–63, 9.48n97, 10.89
 van Louis Hillesum 9.48n97
Husserl, Edmund 2.57
huwelijk/huwelijksleven
 E.H.'s afwijzing van 3.41, 10.241
 van Louis en Riva Hillesum 3.119, 4.79, 5.130–131, 5.155–158
Hyperion (Hölderlin) 3.79

Ich Nicht (Fest) 4.14
'Ich und Du' (Martin Buber), E.H.'s verwijzingen naar 1.48n30
Ichbinbeidir, als thema van E.H. 7.114–115, 7.119, 7.121
idealisme, en zelfverwerkelijking 9.116
identiteit *zie* Joodse identiteit
Ignatius van Antiochië 3.71–72
Ignatius van Loyola 3.70
IJmuiden, 'drama van' 8.42
IJclubterrein (Amsterdam), E.H. over 10.236
IJzerman, A.W. 8.45
'ik' 10.251
 E.H.'s omgang met 9.7, 9.16–17, 10.64
 en tegenovers (jij) 9.14–15, 9.18
 Schmitt over onmogelijkheid van kennis van 9.106–107
Ik en Jij (Buber) 8.112–113
Ik heb zo Lief (Snijders) 1.67
Ik zou een pleister op vele wonden willen zijn (Gaarlandt) 1.17–18
ik-gehechtheid, overwinnen van, door E.H. 8.132
Ikiru koto no imi wo motomete (Etty Hillesum) 2.95, 2.97
imaginaire 'jij' van E.H. 9.15–17

Imbens-Fransen, Annie 1.59, 1.72–73
imitatio Christi 4.10
 immanente godsbeelden 1.123, 1.124
In de ban van Jung: Nederlanders ontdekken de analytische psychologie (Van den Berk) 7.10, 7.199–209
In Dépôt (Mechanicus) 3.115, 5.6–8, 5.12
 over Riva Hillesum 4.84–85
In duizend zoete armen (Etty Hillesum) 1.29, 1.30, 1.94, 7.104
In Memoriam 3.54
 ‘In-de-Schepping-zijn’ van E.H. 10.259–261
 Inagaki Junzo 1.104
Inanspruchnahme 4.5
 individu, verzet/handelen door, Verweij over 8.145, 8.146
 individualiteit, gevaar van 9.124
innere Emigration 3.95–96n16, 10.205
 van E.H. 3.95–96, 10.205
 van Seneca 10.205
Innerlichkeit concept 1.41–42
 innerlijke dialogen
 van E.H. 7.17–19, 9.16, 10.205–206
 van Seneca 10.205–206
 innerlijke gerichtheid
 als antwoord op anti-semitisme 8.73, 8.74–75, 8.78
 van Augustinus 6.121, 6.137, 8.118, 8.128
 Berlin’s kritiek op 9.94, 9.121
 van Eckhart 8.128–130
 van E.H. 152n38, 1.40–41, 1.42–43, 1.45, 2.46–47, 2.98–99, 2.101, 5.52, 5.62–63, 5.64–65, 5.108–109, 6.80–81, 6.89, 6.91, 6.122, 6.137, 7.150–152, 7.156–158, 8.132–134, 8.136, 9.120, 10.76–77, 10.254
 en Augustinus 6.125
 en buitenwereld 9.178, 10.86–88
 en Eckhart 8.134
 en E.H.’s relatie met God/bidden 7.88–89
 en Frankl 9.44, 9.51
 en Jung 7.203, 10.76
 Gaeta over 9.175–176, 9.178–180
 geschiedschrijving vanuit 10.128–129
 en knielen 10.83–85, 10.96
 en positieve vrijheid 9.113–114
 en scheppen van lot 9.50–51
 en Spier 8.150, 10.75–76
 Todorov over 9.147, 9.152, 9.153
 en Verweij 8.147
 zie ook Hineinhorchen
 gerichtheid op natuur als 10.36
 noodzaak van 8.118
 van Verweij 8.147

als verzet 1.85
 van E.H. 1.85, 6.122, 7.153, 7.155–156
 van Primo Levi 7.145–147
 innerlijke groei van E.H. 1.122, 1.139, 2.42, 2.47, 2.85–86, 2.87, 2.92–93, 2.94, 3.95–96, 5.108, 5.113, 6.18, 6.19–21, 6.86, 6.87, 7.35–36, 7.167–168, 9.7, 9.132, 10.71–72, 10.77
 en gerichtheid op natuur 10.40–42
 en knielen 10.97
 en Rilke 7.110n20
 Gaeta over 9.176–177, 9.178, 9.180
 invloed van Spier op 10.71–72, 10.79
 innerlijke handelingsvrijheid, Frankl over 9.33–34
 innerlijke intuïtie van E.H. 2.85–86
 innerlijke processen, E.H.'s gebruik van beelden voor 7.26–29
 innerlijke tegenstrijdigheden van E.H. 1.78–79, 6.84
 innerlijke vrijheid, E.H. over 9.35–36, 9.38, 9.40, 9.41, 9.43
 ‘innerlijke weg’, van Rilke 7.108
Insoumis (Todorov) 9.127, 9.134, 9.142, 9.144
 inspiratiebronnen
 E.H.'s dagboeken als 6.15–16
 van E.H. 7.187–188
 integrale/wetenschappelijke uitgaves van E.H.'s werk 1.29–34, 1.61n11, 1.73–74, 1.94, 1.97, 1.115, 2.117, 3.146
 brievengedeeltes van 6.105, 6.107
 Hertha Levi's weigering om mee te werken aan 7.98
 notenapparaat van 1.97, 4.142
 vertalingen 1.16, 1.33, 3.146
 Duits 7.160
 Engels 1.33, 1.130, 1.150, 8.165, 8.166
 Frans 1.108, 3.18, 9.144
 Italiaans 6.72, 9.172n17
 interpretatie 1.91, 1.107
 van Dostojewski's werk 2.76–81
 van E.H.'s werk
 martelaarschap 165–166, 1.159
 simplificaties 1.78–79
An Interrupted Life: The Diaries of Etty Hillesum, 1941-1943 (Etty Hillesum) 1.130
 Hertha Levi's reactie op 7.101–104
 interviews
 betrouwbaarheid van 4.143, 4.146
 met tijdgenoten van E.H. 4.142
 intimiteit van knielen, E.H. over 10.91, 10.93–95, 10.98, 10.243–245
 intuïtie, innerlijke, van E.H. 2.85–86, 10.89
Invictus (gedicht, Henley) 9.67–68
 Iragaray, Luce 1.72, 6.70n73
 Iris-Verlag 3.83
 ironie, E.H.'s gebruik van 7.31–32
 irrationaliteit 2.76–81, 9.94–95

Is dit een mens (Primo Levi) 7.140, 7.141–143, 7.144, 7.145, 7.146, 7.148
 Israël, solidariteit van Nederlandse Joden met 1.54
 Italiaans
 vertalingen van E.H.'s werk in 1.16–17, 1.59, 1.112–113, 1.114, 1.116–117, 1.119–121,
 1.126, 2.52, 6.72, 9.172n17, 10.154
 vertalingen van Todorovs werk in 9.142
 Italië
 Joden in 10.153
 kolonisatie van Libië door 4.129
 onderzoek naar E.H.'s werk in 1.17, 1.121–127, 2.53–56, 6.71–74, 9.147–148
 receptie van E.H.'s werk in 1.16, 1.50, 1.59, 1.111, 1.112–113, 1.115–118, 1.118–119,
 1.121–127, 2.1, 6.74, 9.10, 10.155
 en Todorov over E.H. 9.147–149
 Italië, Gabriel 8.17–18
 Iwabuchi Tatsuji 2.98–99, 2.101
 Izaäks, S. 5.165

 Jackson, Michael 9.141
 Jackson, Timothy 8.164
 Jacoby, Hans 7.103, 7.105–106
 Jakob (Bijbels figuur) 2.108
 Jakobus (Brieven van Apostelen) 3.84
 jaloezie, van E.H. 2.8, 2.9, 3.66, 3.112–113
 Janssen Perio, E.M. 8.19
 Japan
 E.H.'s fascinatie met 2.1
 receptie van E.H. in 2.1, 2.95, 2.96, 2.98–115
 Japans, vertalingen van E.H.'s werk in 2.95–97, 2.108n72, 2.114
Le Jardin imparfait (Todorov) 9.154
 jasmijn, E.H.'s beschrijvingen van 10.39–40, 10.42, 10.246–247
 Jesaja (Bijbelboek) 1.46n25, 4.5
Jews in the Japanese Mind: The History and Uses of a Cultural Stereotype (Goodman) 2.97
 Jezus Christus 2.110
 Bonhoeffer over 4.9–10
 E.H.'s gebrek aan belangstelling voor 3.70
 over Koninkrijk Gods 4.8–9
 lijden van 2.89
 Sölle over 5.87–88
 Spiers interesse voor 3.82, 6.97
 vergevingsgezindheid van 2.111
 vrouwelijke kant van 2.112
 Jezus Sirach, Spiers belangstelling voor 3.80
 'jij', E.H.'s gebruik van 9.14–15, 9.18–21
 Job (Bijbels figuur), vergelijkingen met 10.19
 Job, Mariëtte 8.80
 Joden
 assimilatie van 1.39–40

familie Hillesum 1.38
 Louis Hillesum 5.128–130, 5.132
 Bijbels verhaal over Perzische plannen tot uitroeiing van 9.158
 van Curaçao, en Duitse rassenwetten 5.200–201
 in Italië 10.153
 lijden van, E.H. over 3.107
Massenschicksal van
 E.H.'s aanvaarding van 1.52, 1.53, 1.55, 1.136, 2.59, 2.63–67, 2.72–73, 3.73, 3.75,
 5.27–31, 7.51, 7.52, 7.55–59, 7.66, 7.67–68, 7.82, 7.155–156
 Spiers levensloop beïnvloed door 3.85
 minderwaardigheidsgevoelens van 8.77
 Nazi genocide op *zie* Sjoa
 in Nederland 1.37, 1.161
 Amsterdams toneel 10.10, 10.74–82, 10.186–190
 E.H. over 10.167–170, 10.188
 en handleeskunde van Spier 10.182–186
 Deventer 1.157, 1.158, 1.162
 uit Duitsland gevlucht 1.39–40, 3.85, 8.7, 9.195, 10.173–175
 oorlogsdagboeken van 5.1, 5.5–15
 Oss 5.194
 proletariaat 2.59, 3.73–74
 reacties op E.H.'s werk van 1.15, 1.28, 1.49–55, 1.57, 1.160, 2.61
 registratie van 3.123n36
 uit Rusland gevlucht 5.157–158, 5.159, 5.185
 in Wereldoorlog I 5.159–160, 5.176
 in Wereldoorlog II
 Barneveldgroep 3.126–127
 begin van oorlog 8.41–42
 in geallieerde strijdkrachten 5.201
 handelingsvrijheid van 7.54, 7.59–60, 10.39, 10.213
 kennis van Sjoa 5.33n40, 7.55, 7.56–57
 krijgsgevangen 5.197
 oproepen voor arbeidskamp 8.53
 overlevingskansen 3.127, 5.17, 5.29
 zie ook anti-Joodse maatregelen; deportatie van Joden; Sjoa; transporten van Joden
 in WOII
 Winschoten 5.131, 5.161–165, 5.172–173, 5.176, 5.177, 5.182–184
 Zionisme van 1.52, 1.54, 5.161, 5.162–164, 5.165–167
De Joden in Nederland anno 2000 (Van Solinge & De Vries red.) 1.37, 1.54
 Jodendom
 beelden en metaforen uit, gebruik door Kolitz van 10.19
 eenheid van het Volk in 3.73–74
 geloofsbelijdenis in (*Sjema Israel*) 10.25
 Gods aanwezigheid in (*Sjechina*) 3.58
 ‘liefhebben van Tora in 10.21n20, 10.31
 lijden/martelaarschap in 3.5, 3.71, 3.72, 3.75, 10.30
 mens die God helpt in 5.38

naastenliefde/humanitaire liefde in 5.203n136
namen in, trouw zijn aan 3.39
terugkeer tot (*tesjoewa*) 5.122
vasten in 9.163
Jodo-Shin sekte (Boeddhisme, Japan) 2.102n33, 2.104
Johannes Evangelie 3.87
Johannes-Paulus II (Paus) 2.58, 5.89n11
Jones, Eli Stanley 7.177n28, 8.160, 10.61n44, 10.62–64
Jong, Loe (Lou) de 1.51, 10.219
 correspondentie van Christine van Nooten met 4.78, 4.81, 4.124–125
 over Gemmeker 9.84
Jong, Oek de 6.25
Jong, Sally de 8.14, 8.15
 vriendschap met Spetter 10.218–219, 10.221
Jonge, Dicky de (Van de Heuvel-de Jonge) 3.81–82n13, 4.62, 4.64, 4.65–66, 4.71, 4.73, 4.74,
 4.75, 4.162, 4.164
Jonge, Jaap de 4.65
jongeren, receptie van E.H.'s werk door 1.60
Jongh, Isaac de 5.142, 8.14
Joods Historisch Museum (Amsterdam) 1.14, 1.45n23, 3.1, 7.68–69
 E.H. memorabilia/teksten in collectie van 2.4, 3.9, 3.93, 3.103–104, 10.234
 motto van 1.163
Joods lyceum Amsterdam, aanstelling van Louis Hillesum bij 4.89, 4.111–112
Joodsche Eereraad 3.74n20
De Joodsche Invalide (verzorgingstehuis) 4.103
Joodsche Kleinkunst-Ensemble (JKE) 10.10, 10.169, 10.174–177, 10.188–190
Joodsche Schouwburg (Amsterdam) 10.174, 10.175, 10.179, 10.186–187
 E.H.'s bezoeken aan 10.168
 zie ook Hollandse Schouwburg (Amsterdam)
Joodse ambtenaren, gedwongen ontslag van, reacties op 8.11–19
Joodse geloof *zie* Jodendom
Joodse identiteit 1.43–44, 1.45, 5.124
 van Berr 8.83
 van E.H. 1.15, 1.37–48, 1.55, 1.133–137, 1.160, 2.113, 3.52, 3.72–73, 3.74, 5.124,
 7.161–162, 9.164, 10.9, 10.159, 10.160, 10.163–164, 10.165
 en de Ander 10.255–256
 Becks ontkenning van 7.160–161
 godsbeeld 10.261
 en lichamelijke van gebed 10.161
 Limentani over 10.155
 eticiteit als onderdeel van 9.164
 van Louis Hillesum 1.55, 5.127–130, 5.132, 5.154, 5.170, 5.181, 5.182, 5.185, 5.186
 nazistische opvattingen over 1.134
 van nonnen en monniken 2.1
 door Sjoa opgedrongen 10.159
 van Spier 3.82–83n19
 trots zijn op 8.73n5, 8.78

van tweede generatie oorlogsslachtoffers 1.156
 Joodse Raad 1.51, 1.54–55
 E.H.'s aanstelling bij 1.38, 1.50, 4.88–89, 5.34, 7.69–71, 7.89–90, 8.8, 8.51, 8.60–65, 10.145
 kantoorwerk in Amsterdam 8.63–65, 10.46
 kritiek van Boas op 10.213
 maatschappelijk werk in Westerbork 5.35–37, 6.45–46, 7.37, 7.71–75, 8.65–69, 8.90, 8.105–107, 8.110, 10.10
 E.H.'s kritiek op 3.74, 5.35, 7.68, 7.69, 7.90, 8.58–61, 8.68, 8.106, 9.171, 10.145n31
 in Frankrijk (UGIF) 8.85
 Hélène Berr's werk voor 8.85–87, 8.90, 8.100, 8.107–109
 historisch oordeel over 7.68–69
 privileges van medewerkers van, opheffing van 3.122–123
 selectie van Joden voor deportatie door 1.53
 Speters werk voor 10.215–218
 Spiers bezoek aan 3.86–87
 verklaring voor Leonie Snatager van 9.202–203
 ‘Het Joodse vraagstuk’ *zie* anti-semitisme
 ‘Joodse Waardigheid’ (lezing, Sem Dresden) 1.54–55
 Joosten, Jozef Nathan 5.185, 5.200
 Joosten, Marga 5.188–191, 5.200, 5.220
 Joosten-Heimann, Gertrud 5.815
 Jordens, H.W. 8.23
 Jorna, Ton 4.144–145, 8.150
Josl Rakover wendt zich tot God (Kolitz) 10.8, 10.13–17, 10.33–34
 en E.H.'s Zondagochtendgebed 10.17–25, 10.33
 historisch document of fictieve getuigenis 10.27–28, 10.32
 Levinas over 10.15, 10.17, 10.21n20, 10.27, 10.30
 als politiek pamflet 10.33
 Jozua (Bijbelboek) 5.145
Judenreferat IV B4 (Den Haag) 3.123, 3.125, 3.129
 Jüdische Kulturbund Berlin (Kubu) 10.172–173
 Judt, Tony 3.49–50
Jugendbund (kamp Westerbork) 9.75
 Jung, Carl Gustav 2.37, 2.58, 7.94
 citaten in E.H.'s dagboeken van 7.201, 10.76
 Godsbegrip van 6.87–88
 invloed op E.H./E.H.'s verwantschap met 2.2–3, 2.36, 2.37–49, 7.10, 7.199, 10.83
 Spier beïnvloed door/leerling van 2.36–37, 2.38–39, 7.201, 9.188
 Jüttemann, Gerd 5.82–83

 kabbala 3.62
 Godsbegrip in 5.38
 Kafka, Franz 5.85–86
 kampliteratuur 3.51–52, 3.57
 Kaneko Taiei 1.104, 2.107–109, 2.111, 2.113
 Kanner, Allen D. 5.61

Kant, Immanuel 9.90, 9.121–122
 kantoorwerk van E.H. bij Joodse Raad 8.63–65, 10.46
 Kaplan familie 5.199, 5.200
 Kaplan, Serge 5.199
 kapper, E.H. over bezoek aan 8.56
 Karrenbrock, Lore 6.12, 6.142–146
 Käthe (Fransen, huishoudster), E.H. over 5.21, 5.23, 5.24, 6.39, 6.54, 7.60–61
 Catholicisme
 Edith Steins bekering tot 2.58
 in E.H.'s religiositeit 10.161
 receptie van E.H.'s werk in 1.15–16, 1.57, 1.58–59, 1.60–61, 2.1, 2.58, 3.17
 in Italië 6.74
 in Japan 2.100–101, 2.107–114
 kritiek op 1.58, 1.71–75
 mystiek referentiekader 1.62–71, 3.69–70
 Katz, Armand 8.107, 8.109
 Katzenelson, Jitzchak 10.27, 10.34n35
Kaze itsumo fuku hibi (De Dagen waarop de Wind altijd waait, Kaneko) 2.107–108
 Kempis, Thomas à 7.178
 Kempner, Dr. 9.103
 Kennan, George F. 8.161n10
 Kennedy, Robert 5.89, 5.90
 Kershaw, Ian 4.90
 Kierkegaard, Søren 4.21, 6.73
 kinderen
 deportatie/transporten van 5.9, 5.11, 5.198, 8.100
 in kamp Westerbork 7.43, 9.75–76
 E.H.'s betrokkenheid bij het uit het kamp smokkelen van 10.10, 10.218, 10.223–224
 sterfte van 9.78–79n45
 van Spier 3.82, 3.83n19, 3.85–86
Kinderhände (Spier) 2.37, 7.201
 kinderloosheid, van E.H. 2.85
 kindermoord, van Bethlehem 9.131
 King, Martin Luther 5.89
 King, Peter 1.137–139, 1.142, 1.143
 Kisman, A.K. 8.17
 Kiyozawa Manshi 2.105–106
 Klaagliederen (Bijbelboek) 3.84
 klassieke talen, Louis Hillesums opleiding in 5.143–144
 Klatt, Fritz 7.110
 Kleef, Gerhardus Anselmus van 7.194n4
 Kleerekoper, A.B. 5.164
 kleine/kleintje, zelfverwijzingen van E.H. als 7.17
 Kleist, Heinrich von 9.105
 Klomp, G.H. 8.16
De Kluizenaar (*Eremieten och andre berättelser*, Pauli) 2.11–12n9, 7.181
 knielen van E.H. 1.70, 6.123–124, 6.136, 7.86–91, 10.72–73, 10.78, 10.80, 10.84–86, 10.94–97

en religiositeit 10.91–92, 10.99, 10.161
 en Wittgenstein 7.9, 7.85–86
 intimiteit van 10.91, 10.93–95, 10.98, 10.243–245
 invloed van Henny Tideman op 10.95, 10.98
 invloed van Spier op 10.9, 10.69–71, 10.93–94, 10.99–100, 10.242–243
 leerproces van 10.90, 10.91, 10.95, 10.97–98
 therapeutische werking van 10.92
zie ook bidden/gebeden, van E.H.

Knorringa, Heiman (Chaim) 8.172
 Kobasa, Suzanne C. 5.55
 Kohlbrugge, Hebe 9.215–216n6
 Kohlhaas, Elisabeth 3.125, 3.126, 3.129
 Koker, David 5.10
 Kolbe, Maksymilian 2.101, 2.109
 Kolitz, Zvi 10.8, 10.13–17, 10.18, 10.25–26, 10.33–34
 kolonialisme, in Libië 4.129
 Koning, David 1.23–24, 5.5, 5.40n58, 9.88
 Koningen (Bijbelboek), vijanddenken in 4.132–136
 Koninkrijk Gods, Jezus Christus over 4.8–9
 Konrád, György 4.12
 Koopmans, S.W. 8.17
 Koppens, N. 5.163, 5.164, 5.165, 5.169, 5.172
 Korczak, Janus 3.5, 3.75
 korenvelden, E.H. over 10.78
 Korintiërs (Brieven van Apostelen) 3.84, 3.87
 Kormann, Osias 1.99, 2.51, 2.52, 3.109
 Kort, Klaas 3.9, 3.11–12
 Koster familie 5.194–195
 Kotälla (kampcommandant Amersfoort) 7.43n10
 Koude Oorlog perspectieven op Sjoa 8.166–169
 en E.H.'s werk 8.9, 8.170
 Krabbendam, Hans 8.9
 Krell, Mania 7.42
 krijgsgevangenen in WOII
 Joden 5.197
 Russen 8.168
 Krijn, Jacques (Hoele) 1.32, 9.201n52
 Krijn, Sophie Adriana 8.13
 Krijn-Spier, Alice 9.201
 Kristels, Connie 1.47
 Krol, Gerrit 5.94
Kroniek der Jodenvervolging 1940-1945 (Abel Herzberg) 1.47
 kroniekschrijfbambities
 van E.H. 1.46–47, 1.48, 3.33–34, 5.70, 7.8, 7.53, 7.67, 7.83, 9.129–130, 9.170
 als getuigenis 3.53–54, 3.107
 ontstaan/ontwikkeling van 3.31, 7.38, 7.79–80, 7.205, 10.48–51
 als taak/lotsbestemming 5.56–57, 8.102–103, 9.59

vergelijking met *Mechanicus* 5.40–42
 als verzetsdaad 9.165
 van Hélène Berr 8.103–105
 kroniekschrijvers
 Hegel over 10.105
 van Sjoa, E.H. als 10.127–128, 10.130
 zie ook geschiedschrijving
 Krooneberg, Cees 5.126n22
 Kropotkin, Peter 8.56, 10.226n6
 E.H. over 9.57
 Kruger, Paul 4.98n78
 Kuik, Jan van 4.118n188
 Kuiper, Johanna E. 7.177n28
 Kukenheim, L. 8.13
 Kumai Akiko 2.108n72
 kunst, Japanse, E.H.'s fascinatie met 2.1
 'De Kunstenaar en zijn tijd' (essay, *Vestdijk*) 7.179
 kunstenaarschap
 E.H. over 2.51, 9.54, 9.55n128
 Rilke over 6.80
 Kurube Teruo 2.102
 Kuyper-Canté, Mien 4.87, 4.126
 kwaad/het kwade
 banaliteit van 1.146, 9.129
 E.H.'s percepties van 1.138, 1.143, 2.3, 2.43–44, 2.46, 4.12, 5.26, 6.9–10, 6.28–29,
 6.37–38, 6.38–40, 7.187, 9.22n30, 9.174, 10.139, 10.255
 en Rakover (fictief karakter) 10.24
 Todorov over/kritiek op 9.129, 9.147, 9.148, 9.150, 9.151
 en Weil 10.140n9, 10.143, 10.146–150
 E.H.'s werk gezien als antwoord op 3.3–4, 3.19–20, 3.22–26
 fascinaties voor 3.51–52
 en God 2.44–45, 2.48–49
 Jung over 2.47, 2.48
 Konrád over 4.12
 Papini over 10.61
 Russische literatuur over 10.65
 slachtoffer-aandeel in 10.66–67
 Spiers percepties van 3.85
 in zichzelf, E.H. over beheersen van 10.61, 10.62
 kwalitatieve tekstanalyse (*Mayring*), E.H.'s dagboeken bezien vanuit 5.45, 5.47–83

 Laan, Johannes Ernst van der 8.37n46
 labiliteit, geestelijke *zie* geestelijke instabiliteit
 Lages, Willy 3.123n36
 Lagrou, Els 1.31, 1.38, 4.153–154
 Laleu, M. 10.207
 Land, Lucas van der 8.15

Lang, Wally de 1.31, 8.17n6, 8.18
 Langer, Lawrence 1.17, 1.135–136, 1.148
 Lansberg, Oscar 5.188–191, 5.200–201, 5.220
 Lansen, Johanna Maria (Hansje) 4.109
 laten 8.125–127
 Latijn, Louis Hillesums gebruik van, in brieven aan Christine van Nooten 4.83–84
Laurids Malte Brigge (Rilke) 2.52
 Laux, Lothar 5.66n104
 Lazarus, Richard S. 5.46–47, 5.52, 5.61, 5.62, 5.79–80n164
 Lebeau, Paul 2.52–53, 2.54, 2.55–56
Lebensgebet/Hymnus auf dem Leven (gedicht, Salomé) 10.208
Lebensgeschichte Christi (Papini) zie *Storia di Christo* (Papini)
 Leendertz-Polak, Félice 8.24
 Leer, Bernard van 10.175
 leermeester-leerling dualiteit, in E.H.'s en Seneca's werk 10.203
 Leibovici, Solange 1.57–58, 1.61n11, 1.73, 3.17
 Léna, Marguerite 2.54–55
 Leo Baeck Instituut (New York) 7.97
 Lepore, Stephen J. 5.74
 Lessing, Doris 2.97
 Lessing, Gotthold Ephraim 1.144
Lettere 1942-1943 (Etty Hillesum) 1.114
Letters from Westerbork (Etty Hillesum) 1.130
 Lettinck, Han 5.2, 5.131
Lettres de Westerbork (Etty Hillesum) 1.96.1.94, 1.98–99, 1.100–101
 leven
 essentie/zin van 9.68
 E.H. over 5.70, 9.39–40, 9.59
 Frankl over 9.37, 9.38, 9.51, 9.56, 9.56–57, 9.67
 en Joods martelaarschap 3.5, 3.72
 liefde als hoogste doel van, Frankl over 9.30–31, 9.41–42
 lijden verbonden met 2.88, 6.146, 10.206
 E.H. over 7.154–155
 Rathenau over 6.149
 levensfilosofie van E.H. 9.136–137
 levenshouding/levensstijl van E.H. 1.78, 1.89–90, 2.34, 2.91–92, 3.65, 3.95–96n16, 4.6,
 6.20–22, 6.26, 6.125–127, 6.129–130, 9.181, 10.233, 10.246–247, 10.248
 en liefde 1.66–67, 2.80, 2.86–88, 6.12, 6.149, 10.207–208
 en omgang met Sjoa 2.29, 2.33, 5.55–56, 5.61–62, 6.18–19, 6.24, 9.55–56, 10.39–40,
 10.45–46, 10.255
 en postmoderniteit 1.83–84
 en Seneca/Stoïcisme 10.209–210
 en zachtmoedigheid 10.61–64
Levenskunst: Gedachten van week tot week (Seters) 2.2, 2.4, 2.10, 7.172–174
 E.H.'s bijdrages aan 2.5, 2.10–13, 3.6, 3.88n37, 3.94, 3.112, 3.113, 6.96n15
 datering van 7.174–176
 eigen verantwoordelijkheid in 10.56

onderzoek naar 7.10, 7.171–172, 7.177–188
publicatie van 10.54
vijandsliefde en geweldloosheid in 10.8–9, 10.54, 10.55, 10.59–67
Henny Tidemans bijdrages aan 2.11, 3.87n37, 3.111–112, 7.10, 7.176, 7.177, 9.208, 10.59
levensloop van E.H. *zie* biografie van E.H.
levensmiddelen, Riva Hillesums verzoeken om 4.117, 4.118, 4.126
Levi, Hertha 2.7, 2.8, 3.66, 3.81, 3.85, 7.9, 7.93–106, 9.203
Levi, Moses 7.97, 7.98–99
Levi, Primo 1.133, 9.174n6
 en E.H.'s gedachtegoed 7.9–10, 7.136–137, 7.139, 7.153, 7.158
 innerlijk verzet van 7.145–147
 over nazisme 10.143n20, 10.252, 10.253
 over Sjoa en menselijke waardigheid 7.140–146, 10.251–253
 Todorov over 9.128–129
Levi, Walter 7.99
Levi-Lindenberger, Betty 7.97, 7.99, 7.106
Levie, Liesl 2.38, 5.216n39, 6.61n13, 7.180n40, 8.62n42, 9.187n11, 9.196, 9.208, 10.172,
10.176, 10.180
 E.H.'s vriendschap met 2.8, 10.10, 10.170–171
Levie, Werner 3.82, 5.216n39, 8.62n42, 10.171–174, 10.175, 10.176, 10.178, 10.185–186,
10.188–190
Levinas, Emmanuel 1.145–146, 5.100n17, n18
 en E.H.'s gedachtegoed 5.2, 5.97–120, 10.255–256
 over *Josl Rakover wendt zich tot God* 10.15, 10.17, 10.21n20, 10.27, 10.30
Leydesdorff, Selma 4.142n14
lezen 3.35
 van anderen, door E.H. 10.255
 van E.H.'s werk 3.35, 3.52, 3.59
 E.H.'s wijze van 2.48, 3.27, 3.28, 3.96, 7.113, 7.188, 7.208, 8.141, 8.154, 9.47, 10.203,
10.206, 10.239–240
 ontwikkeling van 10.45
 Joodse wijze van 1.44
 Spiers wijze van 3.80n9
lezers van E.H.'s werk, aanspreken van E.H. van 9.14–15
liberalisme, Schmitts kritiek op 9.100
libido van E.H. 6.63–64, 6.65–66
Libië, kolonisatie van 4.129
lichaam
 en ziel 10.162
 respect voor waardigheid van 10.163
lichaamswerk 3.63
lichamelijkheid in bidden 10.161
Liebert, Elizabeth 1.139–140, 2.112n92
Liebeslied (gedicht, Rilke) 7.107–108
Lied van het vermoorde Joodse Volk (Katzenelson) 10.27, 10.34n35
Liedmeier, Jeanne (van der Eng-) 3.10
liefde

Dostojewski over 2.79–80, 10.65–66
 van E.H.
 voor God 3.32, 3.33
 voor het leven en haar werk 1.66–67, 1.68, 1.70, 2.29, 2.33, 2.41–42, 2.80, 2.86,
 2.87–88, 6.12, 6.149, 9.42, 9.177, 10.207–208, 10.233
 voor Spier 1.38, 2.7–8, 2.82, 2.86–88, 2.91, 2.92, 3.66, 3.112–113, 8.89, 8.115
 voor zichzelf 3.44
 Frankl over 9.30–31, 9.41–43, 9.65
 Hélène Berr over 8.89
 overgave voortkomend uit 1.69–70
 Rilke over 7.110
 in Russische wereldbeeld 10.67
 scheppende 3.22
 vereenzelviging van God met 2.48, 2.49
 zie ook humanitaire liefde
 Liefstinck, Pieter 5.197
 Liempt, Ad van 5.1
 lijden
 Christelijk/van Christus 2.89, 3.5
 Dostojewski over 2.80
 E.H. over/aanvaarding van 1.51–52, 1.53, 1.65, 1.138, 2.88–89, 2.90, 2.94, 3.67–68, 3.107,
 5.53–54, 5.55, 5.71, 5.81, 5.93, 6.16–18, 6.49, 7.185, 9.113, 10.42, 10.132, 10.145,
 10.162
 en Frankl 9.41, 9.43–44, 9.45, 9.46–47
 en menselijke waardigheid 7.153–155
 en voorstellingen van lijden 9.59–60
 Todorov over 9.151
 zie ook Massenschicksal van Joden
 Frankl over zin van/aanvaarden van 9.45, 9.46–47, 9.51–52, 9.56, 9.60
 innerlijke voorbereiding op (*praemeditatio*) 10.206
 van Joden/in Jodendom 3.107, 10.30
 leven/mensen verbonden met 2.88, 5.53, 6.16, 6.146
 plaatsvervangend 1.68
 Rathenau over 6.149
 Suarès over 2.89, 2.90, 6.146
 lijdensgeschiedenis, E.H.'s werk als 6.17
 Limentani, Giacomina 10.9, 10.153–154, 10.264
 Lindeboom, J. 8.26–27, 8.28, 8.30
 Lipowsky, Hinde 5.157
 Lippmann, Rosenthal & Co (bank) 5.20n11, 10.40, 10.176, 10.216
 Lipsius, Justus 8.33
 literair talent van E.H. 7.8
 literatuur 1.91, 1.97
 E.H.'s dagboek als 10.26
 en filosofie 6.73
 kampliteratuur 3.51–52, 3.57
 als sociale ondersteuning voor E.H. 5.71–73

vrouwenliteratuur 1.80, 1.130–132
 en werkelijkheid 10.26–29
 Ljoebotsjka 109n79
 Lobstein, Jacques 4.142, 4.146–147
 Lodders, Gideon 1.30
 Loeb, Willem 9.73n18
 ‘Loekie’ 8.9
 Loeza, Esther 5.137
 logotherapie (Frankl) 9.32, 9.37, 9.38, 9.41, 9.51
 Löhner-Beda, Fritz 9.25
 Long, Barry 3.65
Het Loopt toch anders dan je denkt! (toneelstuk) 10.167, 10.190
 Loosen, Loed 2.45
 loslaten, Eckhart over 3.102
 lot
 aanvaarden van 10.22, 10.24
 collectief *zie Massenschicksal*
 persoonlijk, van Schmitt 9.106, 9.108, 9.110
 scheppen van binnenuit, E.H. over 9.50–51, 10.254–255
 lotsverbondenheid 4.7
Louis Hillesum: Een Portret (Vrielink & Van de Molen) 4.91, 8.31n33
 Lucas evangelie 4.8–9
 en E.H.’s gedachtegoed 10.257
 Louis Hillesums gebruik van citaten uit 4.100–101
 Lugtigheid, Gerhardus 7.196n6
 Luin, Betty van 3.1, 3.9, 3.10
 Lukas, Elizabeth 5.71–72
 Luzzati, Emanuele 10.154
 Lyotard, Jean-François 1.91
 en Auschwitz 1.82
 en E.H. 1.80–81
 over innerlijke gerichtheid als verzet 1.85
 over postmoderniteit 1.83, 1.84

 Maas, Frans 1.62–66
 Maastricht, Verdrag van 8.46–47
 maatschappelijk werk
 van E.H. in Westerbork 5.35–37, 6.45–46, 7.37, 7.71–75, 8.65–69, 8.90, 8.105–107, 8.110
 van Hélène Berr in Drancy 8.85–87, 8.90, 8.100, 8.107–109, 8.110
 maatschappelijke betrokkenheid van E.H. 9.118–119
 maatschappelijke genezing 2.24–25, 2.30
 MacFarlane, Leslie 9.96
 Machieltje (baby) 9.75–76, 9.83
 macht
 E.H. over 10.134
 Weil over 10.140, 10.142, 10.143
 Maclean, Loeki, E.H. over 8.171–175

Maclean, Peter 8.174, 8.175
 Maclean, Willem 8.173
 Maerlant lyceum (Den Haag), gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.17–18
 maggied titel 5.129, 5.135–136, 5.181
 Mahler, Hedwig en Jupp 9.139
 Mainz, pogrom van 3.72
 Mallinckrodt, H.H. 5.179, 5.182
 man-vrouw verhouding, E.H. over 8.135n39
 Manara, Fulvio C. 9.149
 Mandela, Nelson 9.67n176
 Mann, Klaus 4.86
 mannen, E.H.'s relaties met 6.63, 6.64n29
 Margriet (Prinses), geboorte van 4.99n81
 Maria (moeder van Jezus) 8.128, 8.136
Maria Lécina: Een lied in honderd verzen met een zangwijs (Werumeus Buning) 4.53–54, 4.159–160
 Maritain, Jacques 4.17n7
 Marokkaans meisje, foto in E.H.'s kamer van 10.234–235
 Marsman, Hendrik 8.42n3
 martelaarschap van E.H. 1.11, 1.149n22, 2.2, 2.24–25, 2.59, 2.73, 3.2, 7.52
 interpretaties van 1.65–66, 1.159, 3.5, 3.56, 3.69–75, 8.51–52, 10.163
 kritiek op/onbegrip over 1.17, 1.22–23, 2.60
 Martha (bijbelse figuur) 8.136
Martyrs: Contemporary Writers on Modern Lives of Faith (Bergman ed.) 1.34, 3.5, 3.69
 marxisme, kritiek op 1.82, 2.16n1
Massenschicksal van Joden 8.66
 E.H.'s aanvaarding van 1.51–52, 1.53, 1.55, 1.136, 2.59, 2.63–67, 2.72–73, 3.73, 3.75, 5.27–31, 7.51, 7.52, 7.55–59, 7.66, 7.67–68, 7.82, 7.155–156, 8.97–98, 8.105, 10.159–160, 10.212
 en Joodse identiteit 10.163–164
 kritiek op 10.213
 Hélène Berr's aanvaarding van 8.100–102
 Spiers levensloop beïnvloed door 3.85
 materialisme 2.84, 2.88
 Mattheüs Evangelie 2.108, 3.84–85, 3.87, 5.89n11, 9.131
 E.H.'s interesse voor/verwijzingen naar 10.8, 10.18–19, 10.57–58, 10.60–61
 Bergrede 10.54, 10.55, 10.57, 10.59, 10.60–64
 en vriendschap met Tideman 10.58–59
 Mayring, Philipp 5.45
 zie ook kwalitatieve tekstanalyse
 Mazower, Mark 3.50
 Mechanicus, Philip 9, 71n9, 2.62–63, 3.6, 4.87, 5.12, 7.74
 dood van 4.147n43
 over E.H. 3.118
 over familie Hillesum 3.115, 3.116–118, 3.122, 3.130
 over Gertrud Slotke 3.123, 3.125
 over Kamp Barneveld 3.126

over Riva Hillesum 4.84–85
Stokvis' gebruik van woorden van 3.120
over Westerbork 5.6–8, 5.40, 5.41, 6.45
transporten vanuit 3.121, 3.125, 3.129–130, 5.7
medeplichtigen, schuld van 10.32n33
mediteren, E.H. over 10.75–76
'Meer egoïsme dan heiligheid' (Boas, NRC-Handelsblad) 1.28
Meer van de Thora houden dan van God (essay, Levinas) 10.17
meerduidigheid van het leven, E.H.'s acceptatie van 1.78–79
Meerlo, Philip 10.180–181
Meersseman, Gilles Gerard 8.30
Mees, Lola 4.105
meester-knechtverhouding 9.120
Meetelen, D. van 4.65
Meeuwenoord, Marieke 7.46
Megillat Esther/Megille 9.157–158
Meijer, Ischa 5.188
Meijer, Jaap 4.79n5, 4.84n14, 5.183–184
carrière van 5.201–202
over E.H. 5.145, 5.147
over Jaap Hillesum 5.126, 5.131–132, 5.144, 5.147–148, 5.188
over Louis Hillesum 5.2–3, 5.121–133, 5.135–149, 5.151–173, 5.178, 5.180, 5.181, 8.152
over Riva Hillesum 5.181, 5.185
in Westerbork 5.147
Meijer, Maaïke 1.80, 1.91
Meijer, Samuel 5.183n53
Meijers, Eduard Maurits 4.107–108, 8.12
Meijman, Duke 1.30
Meister Eckhart: Ein Brevarium aus seinen Schriften (Bernt) 3.93–94, 3.98–99, 3.102
E.H.'s exemplaar van 3.103–104, 3.141–143, 8.122
Louis Hillesums aantekeningen in 3.104, 3.105–106
Maria Tuinzings aantekeningen in 3.104, 3.107
uitgeleend aan anderen in Westerbork 3.109–110
Henny Tidemans citaat uit 3.111–112
Memorial de la Shoah (Parijs) 8.80
'men', E.H.'s gebruik van 9.17, 9.23n32
Mengelberg, Willem 2.62, 4.86
brief aan Rauter 3.116–117, 3.120, 3.130, 4.121n201, 4.153–156
Mennicke, Carl A. 6.155n16
De Mens als Toeschouwer: Essays over Romeinse literatuur en Westeuropese tradities
(Schrijvers) 10.199
mens-zijn, Spier over 6.95
mensbeeld
van Bonhoeffer 4.11
van Dostojewski 10.65
van E.H. 1.119, 4.11, 9.22n30
menselijk gelaat, morele ervaring van E.H. van 5.104, 5.114–115, 5.116, 5.117

menselijke waardigheid

E.H. over 1.15, 1.53, 1.64, 7.153–154, 7.158, 9.134

Primo Levi over 7.10, 7.137, 7.140–147, 7.148–149, 10.252–253

mensen

als evenbeeld van God 2.43, 2.44, 2.49, 6.42–45

evolutie naar hogere niveaus van 3.64

God geworden tot 4.7–8

mondige 4.11, 4.14n22

verbetering van de wereld door 2.46

Verweij over dwaasheid van 8.145

De Mensen van het boek (Limentani) 10.154

mensenliefde, algemene *zie* humanitaire liefde

menstruatiecyclus van E.H. 6.10, 6.60–67, 6.69

Merlatti, Graziella 1.121, 1.122, 1.124, 2.56

Messel, Saul van 5.161

‘meta-rabbis’ 1.43–44

metaforen, E.H.’s gebruik van 7.19–29, 10.238, 10.239

metafysica, Levinas over 5.107

metapolitiek 9.9

van E.H. 9.139–140

metonymia, E.H.’s gebruik van 7.20, 7.22–25

Meulen, D. van der 8.16

Meylink, Bernhard 4.87n23

Middelburg

docentschap van Louis Hillesum in 10.193, 10.195

EHOC in 7.7, 7.12

geboorte/geboortehuis van E.H. in 6.8, 6.15, 7.7, 7.11, 10.11, 10.225

verblijf van de familie Hillesum in 5.153, 5.154–155

Midlarsky, Elizabeth 5.67

Mijn dagboek (Van Eeden) 7.183

Mijn levenslied (Heintje Davids) 10.177–178

Milhaud, Fred en Denise 8.85

Minco, Marga 1.26, 1.27, 3.52

minderwaardigheidsgevoelens, van Joden 8.77

Mintner, Terrance 9.27n7

Miranda, D. de 8.14, 8.15

Mischa’s muziek (tv reportage) 4.153

Mischa’s Spel en de Ondergang van de Familie Hillesum (Regenhardt)

bronnen 4.141–144, 5.131–132

publicatie van 4.139

recensie van 4.3, 4.139–152

mishandeling, van ingezetenen van werkkamp Ellekom 9.74

Miskotte, K.H. 9.20

misvormingen/mismaakte werkelijkheid (Voegelin) 2.28–29

moderniteit

van E.H.’s dagboek 6.83n39

en postmoderniteit 1.83, 1.84

Modiano, Patrick 8.80
 moed
 in aanvaarding van lijden 2.89, 2.90
 van Bonhoeffer 4.11
 van E.H. 4.11, 6.83–84
 moederschap
 E.H.'s verwerping van 2.85
 symbolisch, van E.H. tot God 1.124, 1.125
 moederverdriet, E.H. over 6.50
 Molen, Dick van der 4.91
 Molen, Janny van der 2.3, 6.37n20, 7.10, 8.31n33, 10.193
 Moll, W. 8.30
 Molnar, Franz 10.174
 Mols-de Leeuwe, Enny 10.190n76
 monarchie, Franse 10.117–18, 10.122
 Monasch, J.M. 8.14, 8.15
 Monasch, M. 5.139n6
Le Monde, over Todorov 9.128
 mondige mensen 4.11, 4.14n22
 monniken, van Joodse afkomst 2.1
 Montessori lyceum (Amsterdam), gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.15
 Moraal, Eva 7.8, 7.40, 7.42–46, 9.71, 9.78–79n45, 10.38
Moral Rearmement beweging 2.5n3
 moraliteit 1.133, 1.145–146, 10.251
 Morawiecki, Jean 8.80, 8.84, 8.89, 8.90, 8.104
 Mordechai (Bijbels figuur) 9.158, 9.159, 9.160, 9.161–162, 9.163, 9.164
 moreel handelen 10.151
 moreel zelfbehoud, van E.H. 10.136
 morele orde, in Westerbork 7.44–45
 morele status
 van E.H. 10.253–259
 en *humanum* 10.250–251
 van Levinas 10.256
 morele verontwaardiging, van E.H. 9.134
 Mounier, Emmanuel 10.250
 Mozes, Jacob 1.157
 Munk, Elie 3.39n16
 Muraro, Luisa 1.125–126
 Murmellius-gymnasium (Alkmaar), gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.13
 musici, Joodse, Mengelbergs bescherming tegen deportatie van 4.86
 ‘muzelmannen’ (Primo Levi) 7.142
 muziek
 in E.H.'s leven/E.H.'s beleving van 3.45, 7.24–25
 in Hélène Berr's leven 8.88
 in Hertha Levi's leven 7.99–100
Muziek! Muziek! (revue) 10.175, 10.176–177
 Mysjkin (fictief personage, Dostojewski) 10.60, 10.64

mystiek

E.H.'s kennis van 3.97–98

in E.H.'s werk/gedachtegoed 1.15–16, 1.62–71, 1.123–124, 1.159, 2.25, 2.58, 2.108–109, 3.55, 3.69–70, 4.7, 4.9, 5.92, 6.10, 9.119–120, 10.161, 10.207

Godservaring in 6.89

en psychologie 3.53

Mystiek en Verzet, Gij stil geschreeuw (Sölle) 5.87

mythologisering

van E.H. 1.9–10, 1.11, 1.16, 1.66, 1.108, 1.149n22, 3.18, 10.202

van Seneca 10.202

‘Na de Sjoa: Een nieuw begin voor het denken’ (seminar, Venetië) 6.71

‘De Naam van God in Etty Hillesum: De stilte en het woord’ (essay, Adinolfi) 6.71

Naäman (Bijbelse figuur) 4.133–136

naastengeliefde *zie* humanitaire liefde

Naber, Samuel Adrianus 5.143

De Nacht (Wiesel) 7.147–148

Nagel, Alexandra 3.6, 4.2, 5.3, 6.11, 6.12, 7.9, 7.10, 7.171, 7.175–176, 8.8, 8.9, 9.10, 10.10, 10.264

De Nagelaten Geschriften van Etty Hillesum 1.94, 2.16–17, 2.19, 2.26, 2.32, 2.34, 2.35, 3.94

annotaties 3.119

als brontekst 2.55

inleiding 3.120

vertalingen van 3.146

naïviteit van E.H. 6.53

nalatenschap van E.H. 9.27

namen

van E.H. 9.157

van God

in dagboeken van E.H. 6.10, 6.75, 6.82, 6.85–92

E.H. over uitspreken van 10.91–92

Joodse traditie van trouw zijn aan 3.39

van vermoorde Joden 3.54

Napoleon (keizer) 10.119–121

nationaalsocialisme *zie* nazisme/nazi's

natuur

E.H. over 1.42, 7.21–22, 7.25–26, 7.63–65, 10.26, 10.37, 10.39–44, 10.51

gerichtheid op, en verinnerlijking 10.36

Hélène Berr over 8.88–89

Schmitt over 9.108

nazisme/nazi's 2.20

administratie van 3.54

Duits verzet tegen 4.13, 4.17–20, 6.28n1

E.H. over 1.86, 6.35–36, 6.44–47, 6.53, 8.69, 8.71, 8.91, 9.81–82, 10.144, 10.249

filosofisch denken beïnvloed door 5.118

Gemmeker als onderdeel van 9.83–87

Hélène Berr over 8.92

over Joodse identiteit 1.134
Joodse percepties van gevaar van 4.90
omgang van gewone mensen met 6.27–28
Primo Levi over 10.143n20, 10.252–253
raciale ideologie van 8.168
represailles/strafmaatregelen in Nederland van 2.67, 6.161
Schmitts positie in 9.90, 9.101, 9.103, 9.108
en Verlichtingsidealen/rationaliteit 1.147
Voegelin tegenstander van 2.21
Weil over 10.142–143

Nederland

houding tegenover Duitsers 6.55–56
Joden in 1.37, 1.161
 Deventer 1.157, 1.158, 1.162
 uit Duitsland gevlucht 1.39–40, 3.85, 8.7, 9.195, 10.173–175
 kennis van Sjoa 5.33n40, 7.55, 7.56–57
 oorlogsdagboeken van 5.1, 5.5–15
 Oss 5.194
 reacties op E.H.'s werk van 1.15, 1.28, 1.49–55, 1.57, 1.160, 2.61
 registratie van 3.123n36
 uit Rusland gevlucht 5.157–158, 5.159, 5.185
 in Wereldoorlog I 5.159–160, 5.176
 in Wereldoorlog II
 Barneveldgroep 3.126–127
 begin van oorlog 8.41–42
 in geallieerde strijdkrachten 5.201
 handelingsvrijheid van 7.54, 7.59–60, 10.39
 kennis van Sjoa 5.33n40, 7.55, 7.56–57
 krijgsgevangenen 5.197
 oproepen voor arbeidskamp 8.53
 overlevingskansen 5.17
 zie ook anti-Joodse maatregelen; deportatie van Joden; Sjoa; transporten
 Winschoten 5.151, 5.161–165, 5.172–173, 5.177, 5.182–184
 Zionisme van 1.52, 1.54, 5.161, 5.162–164, 5.165–167
 perspectieven op onderzoek naar E.H.'s werk vanuit 8.169
 receptie van E.H.'s werk in 1.34, 1.96, 1.136n12, 1.156, 3.4, 3.17–18n5, 3.18n13, 5.18–19
 vrouwenliteratuur in 1.80
Nederlandsch Godsdienstig Tractaatgenootschap 2.10n8
Nederlandsch-Israëlitisch Ziekenhuis (NIZ), verblijf van Jaap Hillesum in 4.102–103
Nederlandse Zionisten Bond
 lidmaatschap van Louis Hillesum van 5.160
 in Winschoten 5.162–164
negatieve vrijheid 9.8, 9.89
 Berlin over 9.92, 9.93, 9.96, 9.108, 9.121
 van E.H. 9.110–111, 9.122–123, 10.133
 en positieve vrijheid 9.124–125
 van Schmitt 9.90, 9.91, 9.108

Nelson, Herbert 10.174, 10.176–177, 10.181, 10.182, 10.186, 10.187–188
 Nelson, Rudolf 10.174, 10.175, 10.176–177, 10.178, 10.179, 10.182, 10.183, 10.186, 10.187
 Nemo, Philippe 5.98
 Neri, Nadia 1.120, 1.121, 1.122, 1.124, 2.54
 Nero (Romeins keizer) 10.201
 Neruda, Pablo 4.7–8
 netwerken, van E.H. 1.39
 Neurenberg processen, Schmitts proces bij 9.101–102
 Neurenberger Rassenwetten, Schmitt over 9.101
New age spiritualiteit 3.4–5, 3.62, 8.75
 en E.H.'s gedachtegoed 3.61–68, 7.167
The New York Times
 boekbespreking van *An Interrupted Life* in 10.2n25
 over Todorov 9.128
 Nietzsche, Friedrich Wilhelm 2.16n2, 2.80, 2.91, 4.10–11, 7.59, 9.33, 10.61n44
 noodlotsfilosofie van 10.207–208, 10.209
Nieuw Israëlitisch Weekblad
 artikel over Louis Hillesum in 5.172
 artikel van Louis Hillesum in 5.128–129
 Nieuwe Testament 3.70, 5.141n13, 6.97
 ‘nieuwe tijd’ motief, bij Verweij en E.H. 8.146–147
 Nijhoff, Martinus 4.9
 NIOD
 brieven van familie Hillesum geschonken aan 4.81, 4.124–125
 dagboek van Christine van Nooten in bezit van 4.81n6, 4.82
 Spetter getuigenis bij 10.219
 ‘No Man is an Island’ (Donne) 5.90
 Noble, Philippe 1.11, 1.16, 1.96, 1.165, 3.2n4, 3.18, 3.20, 3.21n28, 3.43
 Nocita, Maria Gabriela 7.9–10, 7.135, 7.136–138, 7.160, 7.160–161n7, 7.167–168
Il Nome de Dio (De naam van God, essay, Gaeta) 9.171
 nonnen, van Joodse afkomst 2.1
 noodlot
 Nietzsche over 10.207–208, 10.209
 Stoïcijnse aanvaarding van 10.209–210
 Nooten, Christine van 3.106, 3.116n6, 4.2, 4.80–82, 4.144
 brieven aan 5.147
 van E.H. 3.37–38, 3.94, 3.95, 3.100, 3.123, 4.84, 4.124, 7.76, 7.78, 7.79, 8.34–35
 van Jopie Vleeschouwer 4.86–87, 4.122
 van Louis Hillesum 4.77, 4.78–79, 4.80, 4.83–84, 4.93–116, 4.119, 4.124, 5.141n13, 5.196
 van Mien Kuyper-Canté 4.126
 van Mischa Hillesum 3.130, 4.85–86, 4.120–121
 van Riva Hillesum 3.124, 4.84, 4.117–119
 van Ru Cohen 4.88, 4.127–128
 brieven van
 aan Lou de Jong 4.78, 4.81, 4.124–125
 aan Louis Hillesum 4.77–78, 4.82

aan Sytske van Drooge-Stoffel 4.81, 4.123
foto nagelaten aan Bibliotheca Rosenthaliana 8.11n1
interview van Regenhardt met 4.82, 4.93n43
liefdesrelatie met Louis Hillesum 4.77, 4.78–80, 4.82, 4.91–92, 4.124
pakketjes gezonden naar Westerbork voor Hillesum familie door 4.80–81, 7.76
verslag van afscheidsbijeenkomst Louis Hillesum van Deventer gymnasium door 8.21–24,
8.31

Nordic Art (tentoonstelling) 5.85
normaliteit, in kamp Westerbork 7.45
Normand, Ernest 9.160
Nötzel, Karl 8.162
NRC-Handelsblad, over *Het Verstoorde leven* 1.28–29
Nussbaum, Martha 5.89n11
Nuys, F. 8.18

objectiviteit v. subjectiviteit, bij E.H. 2.83

ode van E.H. aan Spier 6.110

Odyssee 5.122

Oegema, Jan 1.75n24

Oikawa Yukiko 2.101n32

Okoso Toshiko 2.95, 2.96–97, 2.108n72, 9.28

‘omkering van zaken’ concept 2.105

Ommen, Magda van 4.107

onafhankelijkheid van E.H. 2.112–113

onbewuste, collectieve (Jung) 7.202–204

onderduiken

aanbiedingen voor E.H./familie Hillesum 2.60, 8.31–32n34, 9.65

van E.H.’s vriendinnen 5.203, 9.206–208, 10.213

E.H.’s weigering tot 1.15, 1.22, 1.61n11, 1.136n12, 2.59, 2.61–62, 2.72, 5.26–27, 7.12,
7.52, 7.66–68, 8.105, 9.65, 9.137, 9.164

E.H. over 1.53, 2.51, 2.61, 2.64–66, 2.72, 2.90, 10.212

invloed van 9.207–208, 10.212–213

onbegrip over 10.211

van familie Frank 6.22

onderwijs, aan kinderen in Westerbork 9.75

onderzoek

naar E.H.’s werk 1.33–35, 1.148–150, 3.7, 5.3, 6.130

coördinatie van 2.117–118, 3.146–148

in Frankrijk 2.54–56

in Italië 1.17, 1.121–127, 2.53–56, 6.71–74, 9.147–148

Nederlandse perspectieven op 8.169

nieuw gevonden teksten 3.1–2

schrijfstijl 6.73, 10.158

in Verenigde Staten 1.17, 1.164

vergelijkende studies 7.135–136, 8.81

naar Sjoa 7.46–47

Joods slachtofferschap centraal in 1.17, 1.149, 7.53–54, 8.165, 8.166–167, 8.168–169

onmacht gevoelens
E.H.'s omgang met 6.131–134
in Wereldoorlog II 6.130

onpersoonlijke constructies, E.H.'s gebruik van 7.29–30

onthechting, volkomen, Eckhart over 8.123, 8.125

ontmenselijking door Sjoa
Primo Levi over 7.10, 7.137, 7.140–147, 7.148–149, 10.252–253
Wiesel over 7.147–148

ontslag Joodse docenten
Louis Hillesum 8.7–8, 8.20–25, 8.31–32, 8.35–38
reacties op 8.11–19

ontvoering van E.H., Johanna en Klaas Smelik Sr.'s poging tot 2.60–61

ontzieling 5.93–94

onvermogen van God 2.45

onvrijheid, E.H.'s gevoelens van 9.45–46

onzekerheid van bestaan 6.15–16

Oord, Gerrit van 1.16, 1.59, 1.166, 2.1, 2.96, 3.6–7, 3.106, 4.2–3, 5.3, 6.10, 7.9, 8.9, 9.9, 9.10, 10.9, 10.10, 10.264

oordelen, Arendt over 9.173

‘Oorlog en Waarheid’ (lezing, Arnon Grunberg) 3.51

oorlogen, Schmitt over 9.100

oorlogsdagboeken 1.85–86, 5.1, 5.5–15, 5.17–18, 10.38
Boom's gebruik van, kritiek op 7.57
van Christine van Nooten 4.81n6, 4.82
van Deen 5.8–10, 7.47
E.H.'s werk als 3.4, 3.55, 3.56, 3.57
van Hélène Berr 8.79–81, 8.83–84, 8.85, 8.89–90
van Jan Bool 6.160–161
van Mechanicus 4.84–85, 5.6–8, 5.12, 5.40, 5.41
van Sluizer broers 5.12–13
van Sophie Scholl 4.16, 4.17n7
over Westerbork 7.45
van Wijnberg 5.14
van de Zwarte-Walvisch 5.10–12
zie ook Frank, Anne, dagboek van

oorlogsgeweld, E.H. over 6.33–34, 10.41, 10.42–43

oorlogsslachtoffers, identificatie van Sölle met 5.87

Oorspronkelijke Gedichten 1914-1917 (Verweij) 8.142

oorspronkelijke geschiedschrijving 10.129–130

Oost-Europa, studentenuitwisselingen met 9.215–216n6

Oostenrijk, *Anschluss* van 2.21

Oosterse invloeden op E.H. 1.159, 2.1

‘open bestaan’ notie (Voegelin) 2.30

openbaar vervoer, verbod voor Joden om gebruik te maken van 8.54

openbaringstheologen 4.9

opleiding
van E.H. 5.186–187

van Louis Hillesum 5.137–140, 5.141, 5.142–144, 5.151
van rabbijnen 5.135–136, 5.143
Oppenheim, Jacob David 5.165–167
Oppenheim, Marianne 5.167
oproepen aan Nederlandse Joden voor arbeidskamp 8.53
opsommingen, E.H.'s gebruik van 7.30
optimisme, van Frankl 9.34
opvoeding, E.H. over 9.39
oral history, betrouwbaarheid van 4.142–143
Order and History (Voegelin) 2.23
Ortman, Milli, brieven van E.H. aan 3.122, 3.123, 4.150n54, 7.77–78
d'Osmond, Adèle (comtesse de Boigne) 10.116–117, 10.124
geschiedschrijving door 10.101, 10.114–123
vergeleken met E.H. 10.9, 10.102, 10.129–136
Oss, Joden in Wereldoorlog II in 5.194
Ostaijen, Paul van 2.86
Otani Universiteit (Kyoto), en E.H. 2.101–106, 2.114
Otten, Willem Jan 9.14
ouderlijst (*Elternlist*) 3.122
Oudkerk, Saartje 5.148, 5.188
Ouwens, Kees 9.14
overgave
levenshouding van E.H. als 1.70
mystieke vormen van 1.69–70
naoorlogse weerzin tegen thema van 1.71
Overgave in Vriendschap, Mystiek, Lijden en Politiek (Dresen red.) 1.68–69
overleving van Sjoa
Frankl over 9.33–34, 9.35, 9.56–57
van Nederlandse Joden, kansen op 3.127, 5.17, 5.29
en schuldgevoelens 2.66, 5.29, 5.203, 10.160
en zorgethiek 9.134
overlijden *zie* dood
Oxfordbeweging 2.5, 2.9, 3.81–82
E.H. over 7.87, 8.159
Tideman aanhangster van 9.212–213

Paassen, C.R. van 8.14, 8.15
Pach, Manja 1.12, 1.13, 1.14, 1.61n11, 1.154–157, 1.159, 1.160–161, 1.163–164, 9.138
Pach, Stella 1.154–155
pacifisme
van E.H. 3.3, 3.24, 6.147, 10.54
Italiaans denken over 9.149
Schmitts kritiek op 9.100
Palache, Jehuda Lion 5.152n2, 5.153
Pannekoek, Anneke 8.24, 8.37n46
Pannwitz, Dr. 10.251–252
Papini, Giovanni 7.183–184, 10.61–62

Parijs, E.H. over 1.77
Pascal, Blaise 4.103–104
Passanti, Chiara 1.113, 1.117
passiviteit van E.H., Todorovs verwijt van 9.144
patriarchale structuren, in Westerse cultuur 1.86–87
Patterson, David 8.164
Pauli, Ebba 2.11–12n9, 7.180–181
Paulus
 brieven van 2.41, 3.38
 E.H. over 3.70
Peereboom, Robert 9.72
Penney, Bernard 8.75n13, 10.213
Penney, Walter 9.208
Peperzak, Adriaan T. 5.97–98n4
Perrini, Marta 4.2
Perron, Edgar du 8.42n3
personalisme 10.250
personificaties, E.H.'s gebruik van 7.21–22
persoonlijke voornaamwoorden, E.H.'s gebruik van 9.13–23
persoonsbewijs van E.H. 6.109
persoonsontwikkeling van E.H. 1.122, 1.139, 2.17, 2.31, 2.34, 2.85–86, 2.87, 2.93, 3.35–45,
 5.78–80
 zie ook groei, innerlijke, van E.H.
Perspectief der Ziel (Schuurman) 2.12, 2.13, 7.182
La Peste (Camus) 7.38n2
Pétain, Henri Philippe 8.84
Philips, in Wereldoorlog II 5.197
Philosophisches Wörterbuch (Krämer) 1.42
Piccolotto, Silvia 6.71–72
Piechowsky, Michael 7.110n20
Pindarus 9.7
Pinkhof, Meijer 5.167
Pitlo, A. 6.56
plaatsvervanging motief 1.68
Plato 2.34, 4.10
platonische vriendschappen 2.7
Pleshoyano, Alexandra 2.18n21
pluralisme, Berlin over 9.96–97
Poelstra, Wiep 5.208, 5.209, 5.214
Poeriem feest 9.157, 9.158, 9.160, 9.162, 9.165
poëzie
 aspiraties van E.H. tot schrijven van 3.33
 van Primo Levi 7.140n1, 7.147
 van Rilke 7.107–108, 7.111–112, 7.117–118, 7.119–120, 7.122, 7.131, 7.134
 van Verweij 8.141–148
 van Wiersma (Stanley) 8.170
poëziealbum, van Spier 3.78–80, 3.136, 3.138

Polak, Alfred 5.160
Polak, Annie 5.188, 5.200
Polak, Ben 9.186
Polak, Frits 5.188, 5.200
Polak, Herman 5.200
Polak, Isidoor 5.183, 5.200
Polak, Jan 5.213n32
Polak-Pinto, Rika 5.182, 5.185, 5.200
politiek
 en waarheid 9.173
 Schmitt over 9.98–103
politiek activisme/engagement
 van E.H. 1.81, 3.7, 6.36, 9.9, 9.137, 9.138, 9.148, 9.155, 9.171
 van Lyotard 1.82
Pomerans, Arnold J. 2.96
Poons, Sylvain 10.186–7
Poppen, Johan 5.171
Portugees-Joodse begraafplaats (Middelburg) 5.154
Pos, Hendrik Josephus 8.7
positieve vrijheid 9.8, 9.89, 9.90
 Berlin over 9.92–93, 9.94–95, 9.96, 9.111–112, 9.119, 9.121
 van E.H. 9.89–90, 9.91, 9.111–121, 9.123–124, 10.133
 en negatieve vrijheid 9.124–125
 van Schmitt 9.109–110
positiviteit van E.H. 5.61–62, 5.66
Postma, Jan 9.155–156
Een Postmoderne Lezing van het Vrouwelijke Schrift (de Costa) 1.79, 1.129
postmodernisme
 van E.H. 1.83–84, 1.90–91
 en moderniteit 1.83, 1.84
 en vrouwenstudies 1.14, 1.79–80
posttraumatisch stress syndroom 5.56
Postwar (Judt) 3.49–50
postzegels, Libische 4.129–130
Praag, E. van (docent Vossius gymnasium) 8.14, 8.15
Praag, Elias van (acteur/regisseur) 10.186, 10.190n76
praemeditatio 8.34, 10.206
Prediker (Bijbelboek) 9.165
premenstruele stemmingswisselingen/syndroom van E.H. 6.10, 6.62–67, 6.69
Premsela, M.J. 8.14, 8.15
Presser, Jacques
 docent Vossius gymnasium 8.14, 8.15
 over egodocumenten 4.142, 5.17n3, 10.16n11
 over historische bronnen 4.143, 7.45
 over Joodse Raad 1.51, 7.68–69
 over Mengelberg 3.117n9, 4.121n201, 4.153
 over Slotke 3.123n35, 3.127, 3.128–129

over vluchtelingen van Nederlandse Joden naar Engeland 8.42
 over Westerbork 9.75
 E.H.'s beschrijvingen van 5.40
 principes 2.43–44
 Prins, Ralph 1.155
 Prinses Irene Brigade, Joden in 5.201
 privileges
 van Joodse Raad medewerkers, opheffing van 3.122–123
 vermeend verzoek van Riva Hillesum aan Rauter tot het verlenen van 3.120
Il Privilegio de giudicare: Scritti su Etty Hillesum (Het voorrecht te kunnen oordelen: Opstellen over Etty Hillesum) 9.168, 9.171
Problemen der Democratie (Bonger) 8.46
 Probst, Christopher 4.17n9, 4.20
Le Procès de Shamgorod (toneelstuk, Wiesel) 7.164–165
 profetische roepingen 4.6
 proletariaat, Joods, E.H.'s solidariteit met 2.59, 3.73–74
 De Prominenten (toneelgezelschap) 10.174
 propaganda van nationaalsocialisme, Weil over kracht van 10.142
 protesten, tegen ontslag Joodse ambtenaren 8.8, 8.12–19
 Proust, Marcel 10.114
 Psalmen 3.27–28, 3.77n2, 3.87
 psychagogiek 10.204–206
 psychische problemen *zie* depressies; geestelijke instabiliteit
 psychoanalyse
 E.H.'s toepassing van 3.40
 E.H.'s werk bezien vanuit 1.57
 Spiers gebruik van 4.68–69, 4.71
 psychochiroplogie (handleeskunde) 2.36–7, 4.2
 E.H.'s ambities in 6.109–110, 6.113
 en therapie van Snatager 9.199
 van Spier 2.5–6, 2.10, 2.38–9, 2.79, 2.88–9, 3.63, 3.65, 3.86–7, 3.88–9, 4.61–2, 9.188
 effecten van 4.70–71
 E.H.'s dagboeken als onderdeel van 1.85, 1.111–12, 2.6, 2.28, 2.36, 2.75, 2.82, 2.83, 4.61–3
 handlezingen door leerlingen 4.63–7
 handlezingen van leden Joods-Amsterdamse toneelwereld 10.182–186
 Leonie Snatagers volgen van 9.10, 9.183–184, 9.185, 9.187, 9.188–191
 en Mischa Hillesum 6.113–14
 protocollen van 4.2, 4.63, 4.65–75, 4.162–5
 door E.H. getypt/genotuleerd 4.66–7, 4.69, 4.73, 4.75
 psychoanalytische termen in/invloed op 4.68–9, 4.71
 van Van Meerloo 10.180–181
 psychologie
 E.H.'s studie van/interesse in 1.116–117, 7.204–205
 en mystiek 3.53
 percepties op E.H.'s werk vanuit 1.122–123, 5.43–86, 5.47–83, 8.169
 psychologische problemen door Sjoa 5.44–45, 5.82–83

voor E.H. 5.48–49, 5.76–78, 5.80–81
psychologiseren, van E.H.'s werk 8.164
psychopaat, Dostojewski als 2.76
publicatie van E.H.'s werk 1.23–29, 1.93–94, 1.114, 2.116, 5.18, 7.205, 8.80, 8.98
citaten in *Levenskunst* 10.54
selectie van fragmenten 1.11, 1.30, 1.94–95, 1.117–119, 3.55
Westerbork brieven 1.23–24, 1.29, 1.155, 3.94, 5.5, 7.80, 9.88, 9.155
zie ook integrale uitgaves van E.H.'s werk
publieke religie 1.75n24
Puis, Henri du 3.10
Purcell, Brendan 5.29
Puttkammerlijst, Riva Hillesums pogingen om te komen op 4.84, 4.117

Quod Deus dicitur (Voegelin) 2.21
quota, van op transport te stellen Joden 3.129–130

raam van E.H.'s kamer 10.235–238
rabbijnen
in Nederlandse leger 5.201
opleiding 5.135–136, 5.143
van Louis Hillesum 5.137–140, 5.141, 5.142–143
Rabbow, Paul 10.204
radicaal kwaad 9.129
Radio Oranje (Londen) 4.99n81, 5.201
Rakover, Josl (fictief karakter)
relatie met God 10.18, 10.20, 10.30–31
verwijzingen naar Bijbelteksten/-verhalen door 10.19
Raphael, Melissa 3.58
rassenwetten, Duitse, en Joden van Curaçao 5.200–201
Rasskazo pisme i o negramotnoj zjensjtsjine (Verhaal over een brief en een analfabete,
Zosjtsjenko) 3.10
Rathenau, Emil 6.142
Rathenau, Walther 6.142
E.H.'s verwijzingen naar 2.89–90, 6.49, 6.142, 6.144–146, 10.54
en E.H.'s gedachtegoed 6.12, 6.147–149
moord op 6.141, 6.142
ratiocinatio (de redenering) 10.206
rationaliteit
in geschiedschrijving 10.106–108, 10.130
kritiek op 2.80
van Verlichting 1.147
versus gevoel, E.H. over 2.83, 2.84, 10.88–89
zie ook irrationaliteit
Rauter, Hanns Albin 7.46, 7.47
brieven aan
van Andriessen 3.130
van Mengelberg 3.116–117, 3.120, 3.130, 4.153–156

van Riva Hillesum 2.62, 3.6–7, 3.119, 3.120–121
 over Kamp Barneveld 3.126, 3.127
 Ravensbrück vrouwenkamp 5.199
 razzia's in Amsterdam 4.104, 4.105, 4.127, 5.7
 realiteit, E.H.'s acceptatie van 5.56–57
recall principe 8.48
 receptiegeschiedenis
 van Anne Franks dagboek 1.11, 3.18
 van Dostojewski's oeuvre 2.75–78
 van E.H.'s werk 1.9, 1.10–12, 1.14, 1.17–18, 1.33–34, 1.57, 1.71, 2.116, 2.117, 10.202, 10.204
 in Frankrijk/Frans taalgebied 1.16, 1.50, 1.88–89, 1.93, 1.94, 1.97, 3.2, 3.18, 3.20–21
 in humanisme 1.58
 in Italië 1.16, 1.50, 1.111, 1.112–113, 1.115–118, 1.118–119, 1.121–127, 2.1, 6.74, 9.10, 10.155
 in Japan 2.1, 2.95, 2.96, 2.98–115
 bij jongeren 1.60
 in Katholicisme 1.15–16, 1.57, 1.58–59, 1.60–61, 2.1, 2.58, 2.100–101, 2.107–114, 3.17
 kritiek op 1.58, 1.71–75
 mystiek referentiekader 1.62–71, 3.69–70
 in Nederland 1.34, 1.96, 1.136n12, 1.156, 3.4, 3.17–18n5, 3.18n13, 5.18–19, 7.52
 Joodse bevolking 1.15, 1.28, 1.49–55, 1.57, 1.160, 2.61
 psychoanalytisch perspectief 1.57
 simplificaties in 1.78–79
 in Verenigde Staten 1.17, 1.129–150, 2.112–113, 7.102, 8.9, 8.163–166, 8.169
 vergelijking met Anne Frank 1.11
 Het Verstoorde leven 1.28–29, 1.156, 2.101n32, 2.107, 2.116, 10.199
 bij vrouwen 1.59–60
 rechtenstudie van E.H. 8.41
 'rechter en martelaar' legende 10.163
 rechtvaardigen
 E.H. als één van 9.136
 Todorov over 9.128
Die Rede der Unterscheidung (Eckhart) 8.122–123, 8.125
 Rees, M. van 8.18
 reflecterende geschiedschrijving 10.130–131
 Regenhardt, Jan-Willem 1.31, 3.85n29, 3.90n45, 4.82, 4.84, 4.87, 4.91, 4.139, 4.153, 6.61n13
 interview met Hes Hijmans 5.209–210, 5.213, 5.214, 5.215
 interview met Leonie Snatager 9.186–187, 9.207
 Mischa's Spel en de Ondergang van de Familie Hillesum geschreven door 4.3, 4.139–152, 5.131–132
 registratieverplichtingen van Joden 3.123n36, 4.89
 Reichsarbeitsdienst (RAD) 4.17
Reislectuur (theatershow) 10.179, 10.180
 Reitlinger, Gerald 4.151
 relationeel denken (Buber) 9.36–37

religie 5.63
 Beck over 3.50–51
 Bonhoeffer over 4.10
 in Dostojewski interpretaties 2.77
 genezende werking van 2.39–40
 in Jungs gedachtegoed 2.37, 2.39
 Nietzsche over 4.10–11
 publieke 1.75n24
 ‘religie van het woord’, schrijverschap van E.H. als 6.81–82
 religiositeit/spiritualiteit van E.H. 1.27, 1.30, 1.72, 1.123, 1.129, 1.137–142, 1.159, 2.28, 3.2–5,
 3.30, 3.52–53, 3.58, 10.74
 en Augustinus 6.124–125, 6.127
 Beck over 3.51
 Christelijk inspiratie voor 1.135, 1.140, 1.141
 cyclisch karakter van 6.10, 6.60, 6.69–70
 en erotiek 10.207
 en Henny Tideman 2.5, 2.9n7, 2.14, 3.89–90, 6.84, 9.218, 10.85.10.95
 en Jung 2.39–40
 en knielen 10.91–92, 10.93, 10.99, 10.161, 10.245
 kritiek op 3.17–18n5, 3.24
 en kwaad/Sjoa 3.19–20, 3.22–26, 5.52, 5.63–65
 en *New age* spiritualiteit 3.61–68
 ontwikkeling van 2.6, 2.17–19, 2.24, 2.27, 2.34–35, 3.23, 3.32, 3.33, 3.61–62, 3.96, 6.59,
 6.75, 6.84–88, 8.116–117
 en rationaliteit 10.89
 en Rilke 7.122–124
 en Spier 6.87, 6.88, 6.124, 10.9, 10.73, 10.92, 10.99
 en Voegelins analytisch model 2.19–20, 2.27–35
The Reluctant Brother (Spetter) 10.222–223
 Renterghem, Antoine van 7.10, 7.189
 represailles/strafmaatregelen van Nazi’s 2.67, 6.161
Resistenti (Todorov) 9.145, 9.152–153
 Reve, Karel van het 1.28, 6.158
 revoluties
 Franse 10.118, 10.122
 Russische 2.77
 revue van Westerbork (*Bühne Lager Westerbork*) 7.42, 9.76
 Ricoeur, Paul 3.35
 Riet, Frank van 6.44n36, 9.77, 9.80n52
 Rijksmuseum (Amsterdam), E.H. over 10.236
 Rijper, Erna 6.62
 Rilke, Rainer Maria 1.41, 5.120
 binnen- en buitenwereld onderscheid bij 2.46
 citatens in E.H.’s dagboeken van 2.38, 2.51, 2.52, 2.92, 5.205, 7.119–120, 7.121–122, 7.123,
 7.127–128, 7.129, 7.131, 8.133–134
 citatens in *Levenskunst*-boekje van 7.177
 en Dostojewski, E.H. over 7.117–118

E.H.'s obsessie met/bewondering voor 1.44, 1.159, 4.21, 5.72, 5.73, 7.108–112, 7.126,
7.130, 7.134, 8.141, 8.147, 8.155, 10.46–47
invloed op E.H. 3.32, 3.34, 3.97, 6.73, 6.76–77, 6.78–80, 6.87, 7.9, 7.113, 7.115, 7.203
esthetische spiegels 7.113–129, 10.45
levenshouding 10.208
op schrijverschap van E.H. 7.130–133, 9.179, 10.45–46, 10.51
poëzie van 7.107–108, 7.111–112, 7.117–118, 7.119–120, 7.122, 7.131, 7.134
over schrijverschap/kunstenarschap 6.80, 6.82
Sophie Scholls waardering voor 4.21
Spier over 7.122
Vestdijk over 8.153–155
Rilke in Frankreich (Betz) 7.123
Rittelmeyer, Friedrich 1.119, 3.6, 3.88, 6.96–97
Rocco, Hedwig 3.82, 3.85
Rode Kruis
over Konzentrationslager Warschau 4.151
registraties overlijdensdata oorlogsslachtoffers 4.147n43, 4.151n61
Rodin, Auguste 2.54, 6.80, 7.108n9
Rodrigues Pereira, Salomo Aäron 5.125, 5.168–170, 5.171, 5.172, 5.179, 5.181–182, 5.201,
8.20
Rodrigues Pereira familie 5.201
Rodrigues-Ely, Antoinette 8.82–83
Rome
Etty Hillesum seminar in 10.154–155
Joodse gemeenschap in 10.153
Romein, Bart 8.14
Romein, Jan, over Dostojewski 2.75n2, 2.76, 2.77, 2.78, 2.80
Romeinse Rijk, Weil over analogie van nazisme met 10.143
Rood, Coen 7.44
Roodenburg, S. 8.14, 8.15
Rosen, Willy 10.174, 10.175
Rosselin, Isabelle 1.98
Roth, John K. 8.164
Rotterdam, E.H. over verwoesting van 10.42–43
Rougemont, Denis de 10.250
Rousseau, Jean-Jacques 6.121n14, 9.120
rouw, Augustinus over 8.111–112
rozen, E.H. over 3.83n23
Rückstellungen (systeem van uitstel van transport) 3.125, 4.84n15, 4.85, 4.117
'*ruhen in sich*', als therapeutisch doel van E.H. 6.70n72
Rümke-Evers, Jet 3.88, 6.109n21
Rusland/Russen
E.H. over/affiniteit met 1.45, 1.46, 7.185, 8.160–163, 8.170
Joodse vluchtelingen uit 5.157–158, 5.159, 5.185
Revolutie 2.77
zie ook Sovjet Unie
Russensjoel (Amsterdam) 5.158n14

Die russische Leistung (Nötzel) 8.162
 Russische literatuur, E.H.'s gebruik van citaten uit 10.60, 10.64–67
 Russische taal
 E.H.'s gebruik van 3.10, 3.11–14
 E.H.'s lessen aan privé-leerlingen in 8.171–175
 vertaling van E.H.'s werk in 8.163

St. Louis (schip), Joodse vluchtelingen op 7.38
 St. Paul/Minnesota Universiteit, Etty Hillesum leerstoel aan 1.164
 Sajat, Daan 1.31
 Salomé, Lou 6.128, 10.208
 Salomo bar Simson 3.72
 Salomon-Lindberg, Paula 10.178n43
 Samama, Leo 4.139
 Samaritanen, vijanddenken van Joden over 4.130
 Sanders, E. 8.18
 Santen, Aimé van 2.40
 Sapatkin, Don 7.98, 7.100
 Sartre, Jean-Paul 9.26, 10.159, 10.250
 Sasaki Gesho 2.106n61
 ‘satanische greep van het systeem’
 E.H. over Nazisme als 9.81, 10.56
 noodzakelijke strijd tegen 6.32–35, 6.36, 6.38
 Scarsato, Fabio 7.135–136
 schaamte 3.51
 over Duitse volk 5.86
 van E.H. over knielen 10.243–245
 Schaap, Jacqueline 8.37n46
 scheiding, van Spier en Hedwig Rocco 3.85–86
Schicksal zie lot
 schijnhuwelijk met Spier, E.H.'s fantasieën over 8.53
 schipbreuk, E.H.'s gebruik van beeld van 5.6–7
 schizofrenie, van Mischa Hillesum 4.142, 4.146–147
 Schlesinger, Kurt 9.80–81
 Schlomo, Hans 9.77
 Schmidt, Franz 3.126
 Schmitt, Carl 9.90, 9.98
 nazisymphatieën van 9.90, 9.101, 9.103
 negatieve vrijheid van 9.90, 9.91, 9.108
 en van E.H. 9.122–123
 positieve vrijheid van 9.109–110
 en van E.H. 9.123–124
 zelfreflecties van 9.102–110, 9.118
 Schmook, Reinhard 6.143n4
 Schmorell, Alexander 4.17n9, 4.19n12
 Schnell, Ralf 1.41, 1.42
 Schol, Jacques 9.69, 9.77

scholieren

Joodse, verwijdering van 8.12n5

kennismaking met E.H. door 1.161, 1.162

reacties op gedwongen ontslag Joods leraren van 8.12–19

Scholl, Hans 4.17, 4.19–20

Scholl, Sophie 4.1, 4.17–20, 6.28n1

en E.H.'s gedachtegoed 4.2, 4.15–16, 4.20–32

Scholten, Jan 8.24

Schomakers, Ben 3.79n8

'school van verlies' (Cixous) 1.89

en E.H.'s gedachtegoed 6.9, 6.18–19

Schot, Aleida 6.55–56, 9.49

Schotte, Anna 4.107

schrijfstijl van E.H. 1.101–102, 4.69, 5.119, 6.76, 6.128, 6.137, 7.8, 7.15, 7.206

onderzoek naar 6.73, 10.158

veranderingen in 6.57

schrijven/schrijverschap

van E.H. 3.3, 3.28–32, 3.33–34, 3.145, 6.10, 6.78, 6.81–82, 7.16, 8.102–103, 9.129–130, 10.89

als bevrijding 9.46–47

invloed van Rilke op 7.130–133, 9.179

'jij' in 9.15

ontwikkeling van 3.4, 7.53, 7.79, 9.179–181, 10.38, 10.40, 10.47–49, 10.51

Todorov over 9.131–132

E.H. over 1.101, 2.51, 2.52, 3.34, 5.73–75, 6.76, 7.16, 7.35, 10.157

Hélène Berr over 8.104

van d'Osmond 10.115

van Primo Levi 10.252

als verzet 1.85, 3.4

schrijvende uittocht, van E.H. 6.134–137

Schrijver, Flora 4.148, 4.149

Schrijvers, Piet 1.166, 10.265

over *innere Emigration*/mystiek van E.H. 3.95–9616

over Joodse identiteit van E.H. 1.15, 1.136n12, 7.161, 10.155

over kennis van E.H. over Sjoa 1.61n11

over Ru en David Cohen 4.87

over Seneca en E.H. 5.2, 7.135, 8.33–34, 10.10, 10.199

Schubart, Walter 7.178n29, 7.179, 10.67

schuldgevoelens, van overlevenden van Sjoa 2.66, 5.29, 5.203, 10.160

schuldigheid, van medeplichtigen 10.32n33

Schülerkreis (Westerbork) 9.75

Schulte Nordholt, Annelies 10.14–15, 10.18, 10.19, 10.28, 10.29, 10.32, 10.33, 10.34n35

Schuurman, Kees 2.5, 2.12–13, 7.182

Schuursma, J.A. 8.18

secularisatie 5.93

seculiere Joodse identiteit, van Louis Hillesum 5.132

Die Seele des Indianers (*The Soul of the Indian*, Eastman) 7.186–187

Seelenführung 10.204
 Seeligmann, Sigmund 5.170
 seksualiteit
 Frankl over 9.43
 van E.H. 2.7, 2.8, 5.202, 6.61n15
 premenstrueel verhoogd libido 6.63–64, 6.65–66
 zie ook erotiek
 selectie van Joden voor dwangarbeid, in Auschwitz 4.148
 Seneca 8.26, 8.30, 10.200–202
 aanvaarding van noodlot door 10.209
 crisisfilosofie van 10.202, 10.203
 en E.H.'s gedachtegoed 5.2, 7.135, 7.161n12, 8.33–34, 10.10, 10.199, 10.202–210
 en Geert Grote 8.30
 en Louis Hillesum 8.30, 8.31, 8.35
 serienummers van Auschwitz gevangenen 4.148, 4.151
 ‘Sermoen voor Palmzondag over de vrijwillige armoede’ (preek, Geert Grote) 8.28–29, 8.30
 serre in huis van Han Wegerif, E.H.'s gehechtheid aan 10.240–242
 Sessi, Frediano 6.81–82
 Seters, A.J.C. 2.4, 2.10, 3.87n37, 3.111, 7.10, 7.172–174
 Seuses, Heinrich 8.135, 8.137–138
 Sevenster, J.N. 4.9
 Seyss-Inquart, Arthur 3.117n12, 3.126
 Shinran (priester) 2.102n33
Ship Ahoy!!! (Smelik Sr.) 4.53–54, 4.161
 Shoah Foundation 10.188
 Sibmacher-Van Nooten, Mevrouw 4.82
 Siertsema, Bettine 6.10, 10.10–11, 10.56, 10.265
 Silesius, Angelus (Johannes Scheffler) 3.40n19, 3.83
 Simons, Anna 5.179
 Simons, Karel 5.179n28
 simplificaties, in receptie van E.H.'s werk 1.78–79
 Sint-Michielsgestel gijzelaarskamp 9.72
Sjechina (Gods aanwezigheid) 3.58
 ‘Sjeimes zeggen’ 7.162n15
Sjem hameforasj (de onuitsprekbare naam van God) 10.34
 Sjoa 1.22–23, 6.146–147, 7.13, 7.48–49
 Auschwitz als symbool van 7.48
 E.H. over/kroniekschrijfster van 9.134–135, 10.127–128, 10.157, 10.159, 10.162
 E.H.'s omgang met 5.1–2, 5.18, 5.19–21, 5.23–24, 5.42, 5.43–44, 5.50–75, 6.22–25, 6.35,
 7.11–12, 7.51–52, 7.53, 7.54, 7.60, 7.149–150, 7.152–153, 8.54, 8.91
 en levenshouding/levensstijl van E.H. 2.29, 2.33, 5.55–56, 5.61–62, 6.18–19, 6.24,
 9.55–56, 10.39–40, 10.45–46, 10.241–242, 10.255
 en menselijke waardigheid 1.15, 1.53, 1.64, 7.153–155, 7.158, 10.144–146
 fictieve getuigenissen van 10.8, 10.13–17
 Frankl over 9.34, 9.35, 9.56–57, 9.67
 in Frankrijk 8.84–87
 Gemmecker als mede-uitvoerder van 9.83–87

genderrollen in 1.132–133
getuigenissen van 3.54, 3.55, 3.56–57, 3.58–59, 9.174
 door E.H. 9.174–175
 door Hertha Levi 7.97
en God/Godsbeleving 1.27, 1.49–50, 1.124–125, 3.57–58, 10.20–21
 E.H. over 5.37–39, 7.165, 10.21
 Wiesel over 7.164–165
kennis van
 van E.H. 1.49, 2.53, 2.60, 2.69–72, 5.31–33, 5.39, 5.56–57, 5.93, 6.53, 6.147, 7.56,
 7.57–59, 8.98, 9.8, 9.85, 9.146
 van Gemmeker 9.84, 9.85–86, 9.87
 van Hélène Berr 8.99–100
 van Nazi misdadigers 9.8
 van Nederlandse bevolking 5.33n40, 7.55, 7.56–57
 van Smelik Sr. 2.70–71, 5.33, 7.56, 8.98
 van Spetter 10.215
Koude Oorlog-perspectieven op 8.166–169
 en E.H.'s werk 8.9, 8.170
als *Massenschicksal* van Joden 2.66
onderzoek naar 6.71, 7.46–47
 Joods slachtofferschap centraal in 1.17, 1.149, 7.53–54, 8.165, 8.166–167, 8.168–169
overleven van
 Frankl over 9.33–34, 9.35, 9.56–57
 kansen op 3.127, 5.17, 5.29
 en schuldgevoelens 2.66, 5.29, 5.203, 10.160
 en zorgethiek 9.134
Primo Levi over 7.140–147, 7.148–149, 10.251–253
 en E.H.'s gedachtegoed 7.137
psychologische problemen veroorzaakt door 5.44–45, 5.82–83
 van E.H. 5.48–49, 5.76–78, 5.80–81
slachtoffers van
 beeld van passiviteit van 9.144
 geassimileerde Joden 10.159
 Nederlandse Joden 3.54
 tweedegeneratie 1.156, 10.204
uitvoering/organisatie van 2.66–67, 3.54
Wiesel over 7.147–148
zie ook anti-Joodse maatregelen; deportaties van Joden; transporten; Wereldoorlog II
slachtbank, geschiedenis als (Hegel) 10.132–133, 10.136
slachtoffers
 aandeel in aangedaan leed en kwaad van 10.66–67
 E.H.'s solidariteit met 1.134–135, 1.145
 identificatie van Sölle met 5.87
 Joden in WOII uitsluitend gezien als 8.168
 vergeving door 2.110n83
 zie ook Sjoa, slachtoffers van
slavisten, joodse, over antisemitisme van Dostojewski 1.45–46

slechte mensen *zie* kwaad/het kwade
Slingerbeweging (Konrád) 4.12
 Slottke, Gertrud 3.6, 3.122, 3.123, 3.124–126, 3.127, 3.128, 3.129
 Sluizer, Mozes en Levie, oorlogsdagboek van 5.12–13
 Sluis, Jacob van 10.259
 Sluiters, Ineke 4.108n144
 Sluys, David Mozes 5.144
 Smelik, Jaap 1.21
 Smelik, Johanna (Jopie) 1.21, 1.23, 2.34n56, 2.60, 3.74, 5.209n19, 10.226
 brieven van E.H. aan 3.123
 over Hes Hijmans 5.210–211
 over Loekie Maclean 8.172–173
 Smelik, Klaas Jr. 1.12, 1.123, 1.140n15, 1.166, 2.2, 10.265
 over brief van Riva Hillesum aan Rauter 3.120
 over E.H. 1.148, 4.2, 6.9–10, 8.8, 8.117, 9.9
 geestelijke gesteldheid van 4.145–146
 inlijving in Christendom 3.5, 6.120n8
 invloed van Spier op 6.124, 10.70–71n3
 onderzoek naar 1.148, 1.149n22, 1.150n23, 7.52
 en Sjoa 5.1, 7.56, 8.91
 verwerping van haat/vijanddenken 9.81–82, 10.223–224n36, 10.257
 en E.H.'s dagboeken en brieven
 kennismaking met 1.13, 1.21–23
 publicatie pogingen 1.24–26, 2.116, 3.145
 wetenschappelijke uitgave 1.29–34
 over Louis Hillesum 8.31n32, 10.191
 Smelik, Klaas Sr. 1.12, 1.22, 1.23, 1.24, 4.158, 4.161
 brieven van E.H. aan 3.123
 E.H. over en ontmoetingen met 2.51, 2.70, 3.38
 haat en vijandschap discussie met E.H. 5.22–23, 6.29–30, 6.38
 kennis over Sjoa van 2.70–71, 5.33, 7.56, 8.98
 onderduikaanbod aan E.H. van 2.60–61, 5.26–27, 7.12, 9.163–164
 publicatiepogingen van E.H.'s werk 1.23, 2.116, 3.145, 5.18
 Smith, Adam 10.109
 Smits, Boudewijn 10.219
 smokkelhandel in Wereldoorlog I, betrokkenheid Joodse handelaren bij 5.176
 Smyth, Joshua M. 5.74
 Snatager, Bram 9.201
 Snatager, Leonie 2.61, 3.88–89, 4.66, 5.26, 5.208, 5.209n20, 5.213, 9.186, 9.208
 brieven aan
 van Spier 5.206, 5.211–212, 9.183, 9.188–193, 9.194, 9.201, 9.205, 9.208–209
 van Wegerif 8.65n53
 brieven van
 aan Dinie Glaser 8.8, 8.71–78
 aan Henny Tideman 6.110, 9.207
 aan Spier 9.10, 9.193, 9.195, 9.197–201, 9.205, 9.206, 9.208–209
 invloed van Spier op 8.72, 8.73, 8.74, 8.75, 8.76, 9.194–195

onderduik van 9.206–208, 10.213
therapie bij Spier van 9.10, 9.183–184, 9.185, 9.187, 9.188, 9.205–206
verklaring van Joodse Raad voor 9.202–203
vriendschappen van
 met E.H. 9.10, 9.184–187, 9.199, 9.203–205, 9.208
 met Levies 9.196
 met Spier 9.194–196
Snijders, Jos 1.67
snobisme van E.H. 10.169, 10.170
Sobibor concentratiekamp 5.10, 5.12, 5.13–14
sociale ondersteuning van E.H. 5.67–73
sociale relaties 10.251
socialisme
 van Bongers 8.45, 8.46
 E.H. over 1.81, 6.36–37
socialiteit
 van E.H. 1.145
 als verzet 1.142, 1.146–147
 van vrouwen 1.132–133, 1.142
Socrates 2.17n7
Sodi, Risa 7.145n24, 7.148
soefisme 3.62
solidariteit
 van E.H.
 met Joodse proletariaat 2.59, 3.73–74
 met Joodse slachtoffers 1.134–135, 1.145
 van Nederlandse Joden met Israël 1.54
Sölle, Dorothee 5.85–89, 5.90, 10.261
 en E.H.'s gedachtegoed 5.2, 5.85, 5.88, 5.90–92, 5.93–95
Solzjenitsyn, Alexander 2.24–25
Sorkin, David 1.43, 1.45
The Soul of the Indian (Eastman) 7.186–187
Sovjet Unie
 Sjoa onderzoek in 8.167, 8.168–169
 zie ook Rusland/Russen
Spanjaard, Dr. 4.146
Sperres, van Hillesum familie 4.88, 4.89
Spetter, Ies 10.10–11, 10.214–215, 10.221–222
 arrestatie en verblijf in Auschwitz 10.220–221
 verblijf in Westerbork 10.215–218
 verzetswerk van 10.215, 10.218, 10.219–220, 10.223–224
 vriendschap met Sally de Jong 10.218–219
Spiel im Schloss (toneelstuk, Molnar) 10.174
Spielberg, Steven 10.188
Spier, Julius 1.112, 2.5, 4.61n3, 5.24, 5.114n64
 Bijbelstudie van 3.6, 3.78, 3.79, 3.80, 3.82, 3.83–85, 3.86, 3.90, 3.138–140
 boekenkast van, in E.H.'s kamer 10.227

brieven aan
 van E.H. 6.11, 6.76, 6.93–94, 6.99–100, 6.105–117, 7.202
 van Leonie Snatager 9.10, 9.193, 9.195, 9.198–201, 9.205, 9.206, 9.208–209
 van Tideman 2.8, 6.110
 verzameld door Tideman 9.208
 brieven van 3.83n22, 3.86n31, 3.88–89, 5.206, 5.211–213
 aan E.H. 6.11, 6.93–99, 6.101–103, 6.110
 aan Hertha Levi 7.105–106
 aan Leonie Snatager 5.206, 5.211–212, 9.183, 9.188–193, 9.201, 9.205, 9.208–209
 E.H.'s rol bij 9.197–198
 dood van 2.6, 2.14, 3.67, 8.53
 E.H.'s reactie op 8.9, 8.99, 8.111, 8.112–119
 voortzetting van psychochirologie-praktijk 4.65
 E.H. over 2.6–7, 2.87, 2.93, 2.94, 7.22–23, 8.52–53, 9.57–58
 foto's van 3.78, 3.137
 en Hes Hijmans 5.205–206, 5.210, 5.211–213, 5.214
 invloed van
 op E.H. 2.2, 2.74–75, 2.84, 5.69–70, 5.80, 6.81, 7.115, 7.172, 7.201, 8.116
 chaos-begrip 8.150
 innerlijke gerichtheid/innerlijke groei 1.122, 3.40, 5.103–104, 8.150, 10.71–72,
 10.75–76, 10.79
 knielen 10.9, 10.69–71, 10.93–94, 10.99–100
 kritiek op 2.112
 religiositeit/spiritualiteit 1.139, 3.6, 3.78, 3.87–89, 3.90–91, 3.97–98, 6.87, 6.88,
 6.124, 7.113, 7.122, 10.9, 10.67, 10.73, 10.99
 verwerping van haat 6.51
 op Henny Tideman 10.59
 op Leonie Snatager 8.72, 8.73, 8.74, 8.75, 8.76, 9.194–195
 en Jung 2.36–37, 7.201
 religiositeit van 6.87n57, 10.67, 10.92, 10.98
 therapie/handleeskunde van (psychochirologie) 2.5–6, 2.10, 2.38–39, 2.79, 2.88–89, 3.63,
 3.65, 3.86–89, 5.210, 6.61–62, 6.95–99, 9.188
 E.H.'s dagboeken als onderdeel van 1.85, 1.111–112, 2.6, 2.28, 2.36, 2.75, 2.82, 2.83,
 3.145, 4.61–63, 7.79, 10.55–56, 10.86, 10.253–254
 handlezingen door leerlingen 4.63–67, 4.69–70
 handlezingen van leden Joods-Amsterdamse toneelwereld 10.182–186
 en Leonie Snatager 9.10, 9.183–184, 9.185, 9.187–191, 9.205–206
 en Mischa Hillesum 6.113–114
 protocollen van 4.2, 4.63, 4.65–75, 4.162–165
 door E.H. getypt/genotuleerd 4.66–67, 4.69, 4.73, 4.75
 en psychoanalyse 4.68–69, 4.71
 worstelen als onderdeel van 6.61
 verloving/relatie met Hertha Levi 7.9, 7.93–94, 7.95, 7.96, 7.101–103, 7.104–105, 9.203
 vlucht uit Duitsland 1.39, 3.85
 vriendschappen/relaties van 9.196, 9.197, 9.203
 met E.H. 1.38, 2.7–8, 2.82, 2.86–88, 2.91, 2.92, 3.66, 3.112–113, 5.68–69, 6.11,
 6.61n15, 6.63–64, 6.85, 6.107, 6.108, 6.111–112, 6.114, 7.105, 8.115, 9.18, 9.197

Hertha Levi over 7.102–103, 7.104
 Leonie Snatager over 9.203–205
 met Henny Tideman 2.7–8, 2.11, 3.78, 3.81–82, 3.112, 7.103, 7.105, 7.176, 9.218
 met Leonie Snatager 9.194–196
 Spier, Ruth *zie* Busse-Spier, Ruth
 Spier, Wolfgang 3.82, 3.83n19, 3.85
 ‘Spier-club/Spier-kring’ 2.5, 2.6, 2.7, 2.10, 2.12, 3.80–81, 3.98, 4.61, 4.66, 5.68, 9.191
 brieven van Tideman aan 7.100–101, 7.102, 7.103–104
 Spiero, Arie 7.196n6
 Spinoza, Baruch de 8.146, 9.99
 spiritualiteit
 egodocumenten over 6.123
 van E.H. *zie* religiositeit/spiritualiteit van E.H.
 herbronning van 2.30, 2.34
 New age 3.4–5, 3.52, 3.62
 en E.H.’s gedachtegoed 3.61–68, 7.167–168
 van Spier 8.75
Spiritualiteit als Inzicht: Mystieke Teksten en Theologische Reflecties (Maas) 1.62
Spirituality in the Writings of Ety Hillesum (Smelik, van den Brandt & Coetsier), boekpresentatie
 van 3.50
 ‘spiritueel filter’ notie (Solzjenitsyn) 2.24–25
 spirituele testamenten 2.110–111
 spirituele verjaardag van E.H. 4.61–62
 sportactiviteiten, in Westerbork 9.76–77
 staatvorm, als kader voor de geschiedenis (Hegel) 10.133–134
 Stadsarchief Amsterdam, Collectie Stokvis 3.120
 Stalingrad, nederlaag van Nazi Duitsland in 4.19n14, 4.99n92
 stamboom van Hillesum familie 7.10, 7.189–197
 Starreveld, Hanneke 1.84, 2.12n10, 2.38, 2.41n11, 3.89n41, 7.182n46, 7.201, 9.187n11
 Steeg, Maria ter 1.60, 1.67–68
 Steijns, J.H.R. (Huub) 6.162n34
 Stein, Edith 1.125n27, 1.131, 2.1, 3.70
 vergelijkingen met E.H. 9.136
 veronderstelde ontmoeting met E.H. 1.120, 2.1, 2.50–58, 2.59
 Stein, Rosa 2.1, 2.52
 Stein, Susan 9.183n1
 Steiner, George 1.43–44, 1.45
 Stelling, Marleen 8.9
 stemmingswisselingen van E.H. 1.158, 6.111, 10.77, 10.79, 10.81, 10.83, 10.86–88, 10.89–91
 premenstruele 6.60, 6.62–67, 6.69
 zie ook geestelijke instabiliteit
 Stendhal (Henri-Marie Beyle) 2.83, 2.84, 2.91
 Stern, R. 4.151n59
 Stertzenbach, Werner 1.12, 1.154, 1.155, 9.65, 9.137–138, 9.139
 Stichting Vredeseducatie Utrecht 1.161
 stilte, E.H.’s behoefte aan 3.33
 Stirner, Max 9.106

Stoïcisme 3.40
 aanvaarding van noodlot in 10.209–210
 van E.H. 8.34
 geschiedopvattingen in 10.209
 innerlijke voorbereiding op lijden in 10.206
 van Louis Hillesum 8.31n33, 8.32–33, 8.34, 8.35
 van Seneca 10.201
 Stokvis, Benno 2.62, 3.6, 3.119–121, 4.89
 Stokvis Collectie (Stadsarchief Amsterdam) 3.120
Storia di Christo (Papini) 7.184, 10.61–62
 storm, als thema bij Verweij en E.H. 8.144
 Storm, Truus 4.65
 straffen, collectieve, Nazi systeem van 9.80
Lo Straniero (tijdschrift) 1.119
 strengheid, in E.H.'s zelfverwijzingen 7.18–19
 stress, theorieën over ontstaan van en omgang met 5.46–47, 5.54, 5.55, 5.61
 Stroobach-Bongers, Lietje 6.95n13
 struikelstenen 7.95n11
 studentenuitwisselingen, met Oost-Europa 9.215–216n6
Studien zum Wandel des Eckhartbildes (Degenhardt) 3.99
Stundenbuch (Rilke)
 E.H. over 7.111, 7.116, 10.208
 E.H.'s gebruik van citaten uit 7.119–120, 7.121–122
 Suarès, André 2.3
 citatens van E.H. van 2.81, 2.82–94, 6.146
 Dostojewski interpretaties van 2.75–76, 2.78–81
 subjectiviteit v. objectiviteit, bij E.H. 2.83
 sublimatie 5.66n104
 van E.H. 3.67
 suïcide *zie* zelfmoord
 Suigyu Tsushin 2.101n32
 Sukovata, Viktoria 8.167
Survival for What? (Kolitz) 10.16n8
survivor's guilt *zie* schuldgevoelens, van overlevenden van Sjoa
 Sutzkever, Abraham 10.13, 10.14
 Swaab, Dick 6.121n16
 Swart, Loet 3.98
 Swaving Dijkstra, Henri Gustaaf (Hans) 8.172
 symbolisten 5.85
 synagogen
 in Amsterdam, Russensjoel 5.158n14
 in Deventer 1.153, 1.157–158
 NIW artikel van Louis Hillesum over 5.128–129
 in Hilversum 5.130–131
 in Middelburg 5.154n5
 synesthesie, in E.H.'s dagboeken 7.24–25
 syntaxis, van E.H. 1.101

systemen, E.H. over ‘daders en slachtoffers in satanische greep van’ 6.32–35, 6.36, 6.38, 7.61–62, 8.68, 8.91, 9.52–53, 9.81–83

taal

belang voor E.H. van 9.7

obsessies met 1.43–44

taalgebruik van E.H. 7.8, 7.15, 7.16–17, 7.34–36, 9.13

beeldspraak 7.19–29

Duitse begrippen 1.40, 1.95, 1.99–101, 7.33, 7.33–34

groteske elementen 7.32–33

innerlijke dialogen 7.17–19, 9.16, 10.205–206

ironie 7.31–32

onpersoonlijke constructies 7.29–30

opsommingen 7.30

persoonlijke voornaamwoorden 9.13–23

tabak, schaarsheid in WOII van 3.11

Tacitus 10.201, 10.210

Taib, Karin 8.80

Takeshita Setsuko 2.109–112, 2.113–114

tandarts van E.H. 7.10, 8.55

Tapontsang, Ama Adhe 2.110

Tariki (kracht van Boeddha) 2.104

Tauler, Johannes 8.135, 8.137–138

Taylor, Charles 6.121n15

Tedeschi, Richard G. 5.79

teksten

in Auschwitz achtergelaten 3.56–57

van E.H.

en historische persoon E.H. 3.23n46

nieuwe vondst van 3.1–2, 3.9–15

transcripties van 1.30, 1.31, 3.1

Joodse omgang met 1.44

zie ook Bijbel/Bijbelteksten; bronteksten; geloofsteksten

Telders, B.M. 8.11

Tempelaars, Rob 1.30

Tendo (omkering van zaken) 2.105

tentoonstellingen, in Eetty Hillesum Centrum 1.161–162

terrorisme 2.109–111

Tesjoewa (terugkeer naar Joodse geloof) 5.122

testamenten, spirituele 2.110–111

theologie

na Auschwitz 1.124–125, 3.57–58, 7.164, 9.162

bevrijdingstheologie 1.142–143n17, 4.6

en E.H.’s werk 2.18–19

feministische 10.261

openbaringstheologie 4.9

theopoëzie (Sölle) 5.86, 5.87

van E.H. 5.91–92
 theosofie 3.62
 therapeutisch-spirituele kring van Spier *zie* ‘Spier-club/Spier-kring’
 therapie
 crisisfilosofie als 10.203
 van Spier *zie* psychochirologie (handleeskunde), van Spier
 Theresia van Avila 1.68, 2.58
 Theresia van Lisieux 1.62
 Theresienstadt concentratiekamp 9.76
 transport van Barneveld-groep naar 3.127
The Thinking Heart: Development Dynamics in Eddy Hillesum’s Diaries (Liebert) 1.139
 Thomae, Hans 5.56
 Thoof, Lisette 3.4–5, 3.52, 8.75
 thuisgevoel van E.H. 10.11, 10.231
 thuisloosheidsgevoel, van Sölle 5.87
 Tibhirine (Algerije), moord op trappisten in 2.110
 Tideman, Henny (Tide) 4.71n29, 7.94, 9.211–219
 bijdrages aan citatenboekje *Levenskunst* 2.11, 3.88n37, 3.111–112, 7.10, 7.174, 7.176,
 7.177, 9.208, 10.59
 brieven aan
 van E.H. 2.6, 2.9, 2.13–14, 3.32, 9.219
 van Leonie Snatager 6.110, 8.71, 9.207
 brieven ontvangen van Leonie Snatager aan Spier 9.208
 brieven van 9.213
 over Hertha Levi 7.94–95, 7.100–101, 7.102, 7.103–104
 aan Spier 2.8, 6.110
 dagboek aantekeningen van 3.81n12, 3.90n45
 over dood van Spier 8.99
 E.H. over 9.212, 9.214
 over E.H.’s schrijftalent 4.69
 handanalyse rapporten van 4.64, 4.73, 4.74
 huwelijk van 9.214
 invloed op E.H. 2.2, 2.9n7, 2.14, 3.89–90, 6.97n20, 10.85, 10.95, 10.98
 invloed op Spier 3.6, 3.89, 3.90, 6.97n20
 over invloed van Spier op E.H. 3.87–88n35
 nalatenschap van 3.78
 spiritualiteit/religiositeit van 2.9, 6.84, 9.212–213, 9.215, 9.217, 9.218
 vriendschap met E.H. 2.4–5, 2.6, 2.7, 2.8–10, 2.13–15, 3.90, 3.112, 7.175, 7.179, 9.10–11,
 9.211, 9.217–218, 10.58–59
 vriendschap met Spier 2.7–8, 2.11, 3.78, 3.81–82, 7.103, 7.105, 9.218
 Tideman, Jetje 4.74
 Tideman, Piet 7.103n27
 Tideman, Pim en Pia 3.78n5
 Tiel
 docentschap van Louis Hillesum in 10.192–198
 gedwongen ontslag Joodse leraren van HBS in 8.19
 verblijf van de familie Hillesum in 5.159, 5.160

The Tiger beneath the Skin: Stories and Parables from the Years of Death (Kolitz) 10.16n8
 tijd, open of gesloten 2.22–23
 tijdgeest, E.H.'s pogingen tot vatten van 10.130
 Tijn, Ed van 1.32
 Tillion, Germaine 10.151
 tirannie 10.256
 Todorov, Tzvetan 3.20, 3.24–25, 3.26, 9.8–9, 9.127–128, 9.141–142, 10.8, 10.36
 Italiaanse vertalingen van werk van 9.142
 over E.H. 9.9, 9.127, 9.131–132, 9.133–134, 9.146–147, 9.152–154
 brief 9.142, 9.149–151
 Italiaanse reacties op 9.147–149
 kritiek op E.H. 3.3, 9.134–136, 9.144, 9.147, 9.150–151, 9.155, 9.171
 over humanisme 9.154–155, 10.151
 over Primo Levi 9.128–129
 Todtmann (*Dienstleiter*) 9.74
 toekomst, geschiedschrijving vanuit 10.126–127, 10.130
 toekomstbeeld van E.H. 1.61n11, 2.70, 5.70, 7.57
 toeschouwers, afstand gecreëerd door 3.52
 Tommasi, Wanda 1.120, 1.121–124, 1.126, 1.140n15, 2.53–54, 9.147–148
 toneel, Joods-Amsterdams 10.174–182, 10.186–190
 E.H. over 10.10, 10.167–170, 10.188
 handleeskunde van Spier van leden van 10.182–186
 Tora
 gebruik van beelden en metaforen uit, door Kolitz 10.19
 ‘liefhebben’ in Jodendom van 10.21n20, 10.31
 totalitarisme
 E.H. over 2.18
 Weil over 10.139, 10.141–143, 10.149
Towards a Jewish Theology of Liberation (Ellis) 1.142–143n17
 transactionele stresstheorie (Lazarus) 5.46–47
 transcendente realiteit/transcendentie
 bewustzijn van 2.22–23, 2.29, 5.94
 van E.H. 5.109, 5.111
 Levinas over 5.109, 5.111
 transcripties van E.H.'s teksten 1.30, 1.31, 3.1
 transporten van Joden in WOII 1.38
 vanuit Vught 7.46–48
 kindertransporten 5.9, 5.11–12
 vanuit Westerbork 1.116, 2.66–67, 3.118–119, 3.121, 3.129–130, 9.69
 van Barneveld-groep 3.127
 E.H. over 2.66n12, 3.53, 5.30–31, 5.117–118, 6.45, 7.40–41, 7.58, 7.81, 9.69, 9.80–81,
 9.130, 10.38, 10.160, 10.164
 van familie Hillesum 2.62–64, 2.67–69, 3.6–7, 3.115, 3.116–118, 3.121, 3.122–124,
 3.128–130, 4.87, 4.92, 4.113, 4.122, 4.154, 5.34, 5.147, 7.78–79
 Gemmecker over 9.85
 van kinderen 5.198
 Mechanicus over 3.121, 3.125, 3.129–130, 5.7

ontvluchten van 9.80
organisatie van 9, 80, 5.30–31, 7.52, 9.83
Sluizer broers over 5.12–13
systeem van uitstel van (*Rückstellungen*) 1.53, 3.125, 4.84n15, 4.85, 4.117, 7.43
zie ook deportatie van Joden
Die Traumdeutung (Freud) 2.39n7
Treblinka concentratie kamp 3.5
Treinen naar de hel (Van Hulst) 7.57
Tricht, Joh. van 3.83, 6.98
Tronto, Joan C. 9.133n23
troostprincipes 10.206
Trotzdem Ja zum Leben sagen (Frankl) 9.30
‘trouw zijn aan zichzelf’, E.H.’s streven naar 3.2, 3.38–39, 3.40, 3.43, 3.46–47, 9.117, 10.260
‘Truth and Politics’ (essay, Arendt) 9.173
Tuinzing, Maria 1.23, 2.67, 2.68, 3.11, 3.103
over dood van E.H. 3.104
E.H.’s boeken in bezit van 3.105
E.H.’s brieven aan 267–268, 3.37n7, 3.38, 3.46–47, 5.206
E.H.’s dagboekschriften overhandigd aan 3.145, 7.205, 8.98, 10.248
notities van 3.104, 3.107
Twee brieven uit Westerbork (E.H.) 1.23–24, 5.40, 5.175n2
tweede generatie oorlogsslachtoffers 1.156, 10.204
Tweede Wereldoorlog *zie* Wereldoorlog II
tweetaligheid van E.H.’s werk 1.95
Two Concepts of Liberty (Berlin) 92, 9.89, 9.91

UGIF (Joodse Raad in Frankrijk) 8.85
Berr’s werk voor 8.85–87
uittocht-thema, affiniteit van E.H. en Augustinus met 6.120–121, 6.134–137
Ullman-Konijn, Emily 6.56
universele liefde
van Dostojewski/Suarès 2.86, 2.87
van E.H. 2.42, 2.82, 2.86, 2.94, 3.5, 3.23, 3.64–67, 4.13, 5.65–67
Todorov over 9.153, 9.154
Unsere Mütter, unsere Väter (televisieserie) 6.27–28
Poolse kritiek op 5.28
en ‘satanische greep van het systeem’ 6.33
Urano Maki 2.100
utopie
als doel van citatenboekje *Levenskunst* 3.111
in E.H.’s gedachtegoed 3.107

‘vaderjoden’ 5.207
Valéry, Paul 6.80n20, 8.88
Van Hadewych tot Hillesum: Dwarsliggers in naam van God (Broers) 1.58–59
Van Leer Stichting 10.175, 10.177
Van Loghum Slaterus (Uitgeverij) 3.83, 3.89n41

Vandewalle, Ellen 2.3
 Vasseur, Juliana 6.109
 Vasseur, Paulus 6.109n21
 vasten, in Joodse traditie 9.163
Veel mooie woorden: Ety Hillesum en haar boekje Levenskunst (Van den Brandt & Nissen) 10.54
 Veerman-de Vries, Mimi 4.64n10
Venise Sauvée (toneelstuk, Weil) 10.148
 verantwoord leven, E.H. over 5.110–111
 verantwoordelijkheid
 voor anderen 5.97–99, 5.101–102
 eigen, E.H. over 10.56
 Frankl over 9.37, 9.40
 tegenover God, Frankl over 9.38
 van God
 E.H. over 5.38–39, 7.165
 voor Sjoa 10.20–21
 weigering van Nazi misdadigers tot het nemen van 9.8
 verbetering van de wereld, menselijke vermogens tot 2.46
 verbinding/verbondenheid
 bidden als manier tot 9.20
 in religiositeit van E.H. 1.138
 als verzet van E.H. 1.142–148
 verdriet
 E.H. over 8.114
 van moeders, E.H. over 6.50
De Verdronkenen en de geredden (Primo Levi) 7.140–141, 7.142n6, 7.143, 7.147, 9.128
 ‘verdronkenen en geredden’-these (Primo Levi) 7.137, 7.141–142, 7.143, 7.149
 Verenigde Staten
 E.H. over 8.9, 8.159–160, 8.169
 Leonie Snatagers vertrekt naar 9.208
 Nederlandse immigrantengemeenschap in 8.170
 onderzoek naar E.H.’s werk in 1.17, 1.164
 perspectieven op Sjoa vanuit 8.167, 8.168–169
 receptie van E.H.’s werk in 1.17, 1.129–150, 2.112–113, 7.102, 8.9, 8.163–166, 8.169
 vlucht naar 2.21
 verering
 van Dostojewski 2.76–77, 2.80
 van E.H. 3.5
 vergeven/vergevingsgezindheid
 bestrijding van geweld door 2.110–111
 van E.H. 2.101, 2.110, 2.111
 E.H.’s gebruik van citaten over 10.59
 van zelf 3.64
 E.H. over 10.56
 verhaaltechnieken, omkeringen in 9.160–161
Verhalen van een tante (d’Osmond) 10.101

Verheul, Kees 9.18
 Verhoeven, Cornelis 8.30
 verjaardag, spirituele, van E.H. 4.61–62
 Verlichtingsidealen/waarden
 van E.H. 1.144, 1.145, 1.147
 failliet van 1.82
 verlies, school van (Cixous) 1.89
 en E.H.'s gedachtegoed 6.9, 6.18–19
De Verlokking van de Liefde: Eenzaamheid en Erotiek bij Mystieke Vrouwen (Ter Steeg)
 1.67–68
 verlossing 3.58–59
 vermanen van God, Rakover over 10.20
 vernederen, E.H. over mogelijkheden tot 7.153, 8.95, 9.120
 verontwaardiging
 van Bonger 8.45
 van E.H., Todorov over 9.134, 9.145
 van Rauter over brief van Riva Hillesum 3.121
 verplaatsen, E.H.'s vermogen tot 9.13–14, 9.15–16, 9.17, 9.18, 9.19–22, 10.33
 Versailles, hofcultuur in 10.117
 verstand 8.131n25
Het Verstoorde leven (Etty Hillesum) 1.9, 1.26–27, 1.30, 1.33, 1.94, 1.114, 8.80
 betrouwbaarheid van tekst 1.61, 1.66, 1.103–104, 1.115–116, 1.126, 2.96, 5.32n38
 receptie van 1.28–29, 1.156, 2.101n32, 2.107, 2.116, 3.145–146, 5.123–124, 6.25, 10.199
 bij Winschoter vriendinnen van E.H. 5.202–203
 selectie van dagboekfragmenten in 1.11, 1.30, 1.94–95, 1.126, 3.20, 3.55
 vertalingen 1.10–11, 1.33, 1.93, 1.95–108, 1.114, 1.116, 1.126, 1.130, 2.52, 2.95, 2.114,
 3.18, 3.20, 5.1, 5.45, 7.160
 voorwoord van Gaarlandt 1.11, 1.66, 1.95, 1.117, 2.59, 3.20, 3.73
 vertalen, schrijven als 3.28–29
 vertalingen van dagboek van Anne Frank 1.98
 vertalingen van E.H.'s werk 1.10–11, 1.33
 in Duits 5.1, 5.45
 in Engels 1.78, 1.130
 discrepanties met Nederlands origineel 9.13n1
 in Frans 1.16, 1.88, 1.93, 1.94, 1.95–108, 2.52, 3.18, 3.20
 hervertalingen 1.103
 integrale uitgave 1.16, 1.33, 3.146
 in Italiaans 1.16–17, 1.59, 1.112–113, 1.114, 1.116–117, 1.119–121, 1.126, 2.52, 6.72,
 9.172n17, 10.154
 in Japans 2.95–97, 2.108n72, 2.114
 in Russisch 8.163
 ‘vertellen van wat er gebeurt’ (Arendt) 9.10, 9.169–170, 9.171, 9.173
 Verweij, Albert 1.118, 1.123, 3.45
 E.H.'s gebruik van teksten van 6.85, 8.9, 8.139, 8.140, 8.140–141, 8.155
 E.H.'s kennis van werk van 8.143, 8.147
 poëzie van 8.141–148
 verwondering, in E.H.'s levenshouding 6.125–127, 6.129–130

Verzamelde gedichten (Verweij) 8.147
 verzet 1.32
 van Bonhoeffer 4.13
 van Bool 6.154
 breken van, door concentratiekamp-systeem 7.144, 7.148
 van Duitsers 4, 17–20, 4.13, 6.28n1
 van E.H. 1.33, 1.52, 3.4, 4.16, 9.138–139, 9.148, 9.155, 9.165, 10.151
 Amerikaanse percepties van 1.17, 1.142–149
 innerlijke gerichtheid als 1.85, 6.122, 7.153, 7.155–156
 smokkelen van kinderen 10.10, 10.218, 10.223–224
 spiritueel/spirituele dimensie van 2.28, 2.32, 5.112
 Todorovs ontkenning van 9.9, 9.148
 als essentie van filosofie 2.28
 in Frankrijk 8.85
 van Hélène Berr 8.85, 8.108
 innerlijk 7.145
 van Primo Levi 7.145–147
 Joods 1.52
 afwezigheid van 1.54–55
 kampliteratuur als 3.57
 van Sophie Scholl/Die Weisse Rose 4.17–20
 van Spetter 10.215, 10.218, 10.219–221, 10.223–224
 vrouwenliteratuur uit WOII als 1.131, 1.132
 van Weil 10.140, 10.151
 Verzetsmuseum (Amsterdam) 1.32
 Vestdijk, Simon 7.178–179, 8.9, 10.208
 E.H.'s gebruik van teksten van 8.139, 8.153
 over Rilke 8.153–155
 over Verweij 8.143
 Veterman, Eduard 10.168, 10.175–176, 10.186, 10.187, 10.188
 Vianen, Abraham van 5.195
 Vichy-Frankrijk 8.84
Une Vie boulevers e (Etty Hillesum) 1.93, 1.94–97, 1.99–108, 3.18, 3.35n1, 9.144
 inleiding van Noble 3.43
 vijanddenken 4.129–130
 in Bijbel 4.132–136
 en E.H.'s gedachtegoed 4.3, 4.130, 4.135, 4.136–137
 doorbreken van 4.136, 6.7
 E.H.'s verwerping van 5.26, 5.38–39, 5.57–59, 6.7–9, 6.35–36, 6.43–47, 6.51, 9.22, 9.132,
 10.53–54, 10.56, 10.58, 10.249, 10.257–258
 in citaten voor boekje *Levenskunst* 10.54, 10.55, 10.59–67
 zie ook haat, E.H.'s bestrijding/afwijzing van
 vijandsbegrip, van Schmitt 9.99, 9.107
 Vimalakirti-soetra 2.105
 Visser, Alewijn 8.13
 Vleeschhouwer, Jopie 2.52, 2.63, 2.70–71, 2.72, 3.105, 10.7, 10.213
 brieven van 2.63–64, 3.116, 3.118, 3.121–122, 4.86–87, 4.122, 5.34, 5.35, 8.66, 10.214

E.H. over 7.111
E.H.'s vriendschap met 10.97, 10.98
Vlessing, Odette 5.121n2, 5.138, 5.151
vluchten
 Bonhoeffers weigering tot 4.7
 van Joden
 van Duitsland naar Nederland 1.39–40, 3.85, 8.7, 9.195, 10.173–175
 van Nederland naar Engeland 8.41–42
 uit Rusland 5.157–158, 5.159, 5.185
 van op transport gestelden 9.80
 van opposenten van Naziregime 2.21
Voegelin, Eric 2.16n1, 2.20–21, 2.22, 6.119n1, 6.138n70
 analytisch model van, toegepast op E.H.'s werk 2.19–20, 2.27–35
 filosofie van 2.2, 2.21–24
 en E.H.'s werk 2.24–25, 2.27, 2.34, 2.35
Voet, Liesje 5.188
vogel metafoor, E.H.'s gebruik van 6.21, 6.23
Vogelaar, Jacq 3.57
Vogin, A.J. 5.176
vleuse-gedrag 3.97n26
Volker, Inge 8.17
Völker, Ludwig 8.123
Von Abgescheidenheit (Eckhart) 8.122–123
Voolen, Edward van 1.32, 1.115n5
'Het Voorrecht te kunnen oordelen: Hannah Arendt en Etty Hillesum' (lezing, Gaeta) 9.170
voorstellingen van lijden 10.206
 E.H. over 9.59–60
vooruitgangsgeloof, failliet van 1.82
Vorlesungen über die Philosophie der Geschichte (Hegel) 10.102, 10.104–113
De Vorm van het ik en het scheppend verlangen (essay, Gaeta) 9.168–169
Vossius gymnasium, gedwongen ontslag Joodse leraren van 8.14–15
vrede
 E.H. over 7.153, 10.57
 vermogen van religies tot bevorderen van 3.50–51
Een Vreemd Geluk: De publieke Religie rond Auschwitz (Oegema) 1.75n24
Vrielink, Herman 4.91, 8.31n33, 10.193
vriendenkring van E.H. 1.39, 1.40, 2.38
 Hanneke Starreveld 2.12n10
 Henny Tideman 2.4–5, 2.6, 2.7, 2.8–10, 2.13–15, 3.90, 3.112, 7.175, 7.179, 9.10–11, 9.211,
 9.217–218, 10.58–59, 10.85
 Hes Hijmans 5.206
 Jan Bool 6.12
 Leonie Snatager 5.208, 9.10, 9.184–187, 9.199
 Liesl Levie 2.8, 10.10, 10.170–171
 sociale ondersteuning door 5.67–70
 Swiep van Wermeskerken 2.8, 2.13
 in Winschoten 5.188–203

vriendschap

- E.H. over 2.5, 2.11–13, 9.47
- van Snatager met Spier 9.194–196
- Spier over 2.11
- en vijandschap, Schmitt over 9.98–99

Vries, Izak de 5.147

Vries, M. de 8.14

Vries, Simon Philip de 5.152n3

Vries Robles, S.B. de 8.13

Vrij, Tjeerd 8.19

Vrijdenken & humanisme in Nederland: 40 plekken van herinnering (Gasenbeek) 10.258n20

De Vrije Katheder (studentenblad) 6.156

vrije wil 3.44

vrijheid 9.25–27, 9.120

- beleving van, van Schmitt en E.H. 9.90–91
- Berlin over 9.8, 9.89–90, 9.92–97, 9.108, 9.109, 9.111–112, 9.121, 10.133n93
- van dagboekschrijvers 9.90
- E.H. over en inzet voor 9.27–28, 9.35–36, 9.38, 9.40, 9.41, 9.42, 10.131, 10.133
- als einddoel van de geschiedenis (Hegel) 10.108–113
- en geschiedschrijving van E.H. en d’Osmond 10.131–132
- van gevangenen, Frankl over 9.48–49
- Kant over 9.121–122
- Schmitt over 9.104
- zie ook* handelingsvrijheid; negatieve vrijheid; positieve vrijheid

vrijheidsberoving

- E.H.’s omschrijvingen van/ervaringen met 9.110–111
- en gedachtegoed van Frankl 9.7, 9.28, 9.29–30, 9.32–35, 9.61
- als menselijke grenssituatie 9.7
- zie ook* gevangenschap

Vrijlandt-Postma, Joke 9.10–11

vrouwelijkheid/vrouw-zijn van E.H. 1.131–132

en Joodse identiteit 1.133–134

en onafhankelijkheid 2.112–113

vrouwen

- appreciatie van E.H.’s werk door 1.59–60
- als buitenstaander/de ander 1.72
- Cixous over 1.86–87
- E.H. over 6.94
- E.H.’s vriendschappen met 2.8
- E.H.’s werk gezien als bijdrage aan empowerment van 1.58, 1.59, 1.60, 1.74
- geschiedschrijving door 10.101
- God van de 1.125
- Jung over 2.41–42
- Lyotard over 1.86
- socialiteit van 1.132–133, 1.142
- Spier over 6.94, 6.95
- vrijheid van denken van 4.15

vrouwenliteratuur

E.H. als representant van 1.130–132

Nederlandse 1.80

‘vrouwenprobleem’, E.H. over 3.66

vrouwenstudies 1.79, 1.88

E.H. bezien vanuit 1.14, 1.17, 1.124–125, 1.126, 1.129, 1.132–133, 1.149

en postmodernisme 1.14, 1.79–80

Vught concentratiekamp

beschrijvingen van 5.9, 5.11–12

transporten vanuit 7.46–48

Vuurwerk!! (toneelvoorstelling) 10.168

waarde, van Sjoa getuigenissen 3.55

waardenpluralisme, Berlin over 9.96–97

waardigheid

en heroïsme 1.53–54

menselijke

Bonhoeffer over 4.16

Dresden over 1.55

E.H. over 1.15, 1.53, 1.64, 7.10, 7.153–155

Primo Levi over 7.10, 7.137, 7.140–147, 7.148–149, 10.252–253

waarheid, en politiek 9.173

waarnemingspositie, van E.H. 9.17n13

Waart, Rie de 4.65, 4.162

waarzeggen, interesse voor 10.181

Wachsmann, Nikolaus 7.47–9

Walburg, Otto 10.180

Walther Rathenau Stiftung 6.143n4

Walvis, Jaap 3.89, 3.90

Warschau

ghetto van 10.18n14

getuigenissen van 10.27, 10.34n35

fictieve 10.13–14, 10.17–18

Konzentrationslager, mogelijk verblijf van Mischa Hillesum in 4.149–151, 5.152

Wartena, J.Æ. 5.169, 5.179

Weber, Max 5.93

website van EHOC 3.147–148

weerbaarheid, van E.H. 1.65

De Weg van het Gebed (Miskotte) 9.20

Wegerif, Han 3.11, 3.96, 5.210

brieven van 5.35, 8.65n53

E.H. over 6.64

E.H.’s relatie met 2.81, 2.84–85, 2.86–87, 6.54, 6.63, 6.149

en E.H.’s zwangerschap 6.68

Leonie Snatagers kritiek op 9.203–205

huis van

E.H.’s gehechtheid aan 10.225–226, 10.247–248

- badkamer 10.242–245
- jasmijnstruik achter het huis 10.246–247
- serre 10.240–242
- E.H.'s kamer in 10.226–228
 - bloemen 10.245
 - boekenkast van Spier 10.227, 10.238–240
 - bureau 10.11, 10.228–234
 - foto van Marokkaans meisje 10.234–235
 - raam 10.235–238
- kritiek op E.H.'s dagboeschrijven van 9.17
- open tafel-maaltijden bij 5.208–209
- relatie met Hes Hijmans 5.205, 5.206, 5.210–211
- Wegerif, W.J. 10.240
- Weil, José 10.182–183, 10.184
- Weil, Simone 1.123, 1.131, 3.22, 6.72, 10.139–140
 - en E.H. 9.167, 10.9, 10.138–141, 10.144, 10.146–151, 10.161
 - over totalitarisme 10.139, 10.140–143, 10.149
- Weinreb, Friedrich 9.194, 9.207
 - over E.H. 2.90
- Die Weisse Rose (verzetsgroep) 4.17–19, 4.21
- 'welnu', E.H.'s gebruik van 9.17
- Weltinnenraum* 1.41, 2.46, 3.32, 3.96n16, 6.87, 7.131–132, 7.203, 8.147
- Wenen 2.20
- '*Werde der du bist*'-motto van Spier 6.61n11, 6.97
- wereld
 - E.H.'s verhouding met 1.143–146, 1.148
 - vrouwen als redders van 1.132
- wereldbeeld van E.H., en omgang met Sjoa 5.54–55
- Wereldoorlog I (WOI)
 - einde van 5.176
 - herdenken van 6.7
 - Nederlandse Joden in 5.159–160, 5.176
- Wereldoorlog II (WOII)
 - aanwezigheid/afwezigheid van
 - in E.H.'s werk 1.85, 3.4, 3.46n37, 3.55, 5.19–20, 5.73, 6.33–34, 9.134–135, 10.41, 10.42–43
 - in studies van E.H.'s werk 1.122
 - dodelijke slachtoffers in 8.167, 8.168
 - egodocumenten/dagboeken over *zie* oorlogsdagboeken
 - in Frankrijk 8.84–87
 - getuigenissen van 3.54
 - herdenkingen/herinneren van 1.23, 1.155, 3.50, 3.51–52
 - krijgsgevangenen in 5.197, 8.168
 - mythologisering en metaphorisering van 10.202
 - Nederlandse Joden in 5.197, 8.41–42
 - Barneveld-groep 3.126–127
 - en E.H.'s handelingsvrijheid 7.8–9

- in geallieerde strijdkrachten 5.201
- handelingsvrijheid van 7.54, 7.59–60, 10.39, 10.213
- oproepen voor arbeidskamp 8.53
- in Oss 5.194
- zie ook* anti-Joodse maatregelen; deportatie van Joden; Sjoa; transporten
- onmacht gevoelens in 6.130
- Philips in 5.197
- tweedegeneratieslachtoffers van 1.156, 10.204
- verhalen over 1.21–22
- vrouwenliteratuur over 1.131, 1.132
- Weil over 10.140–141
- wereldvrede, innerlijke rust als basis van 7.110–111n20
- wereldvreemdheid, ontbreken bij E.H. van 9.118
- Het Werk* (Etty Hillesum)
 - brievengedeelte van 6.105, 6.107
 - citaten uit, in boek over Mischa Hillesum 4.142–143
- werkelijkheid, en literatuur/fictie 10.26–29
- werkplaats, E.H.'s beschrijving van haar innerlijk als 7.27–28, 10.231
- Wermeskerken, Swiep van
 - over E.H. 6.64n29, 9.187n11
 - E.H.'s vriendschap met 2.8, 2.13
- Werumeus Buning, J.W.F. 4.159
- Westen/Westelijke cultuur
 - E.H. als brug tussen Rusland en 8.162–163
 - vrouwen in 1.86–87
- Westerbork 7.59, 9.69–70, 9.74
 - commandant van *zie* Gemmeker, Albert Konrad
 - discipline in 9.77–78
 - E.H. over 1.35, 1.46–47, 1.84, 2.1, 2.71, 3.31, 3.33, 3.53–54, 3.100, 3.108–109, 5.40–42, 5.50n18, 5.116, 5.144–145, 6.23–24, 6.45–46, 6.57, 7.8, 7.38–39, 7.45, 7.63, 7.73–75, 7.80–82, 7.157, 7.197, 8.65–66, 9.62–64, 10.35–36, 10.149
 - en esthetiek 10.37–38
 - en kroniekschrijfambities van E.H. 10.48–51
 - gevangenschap 9.61–65
 - landschap/omgeving 10.43–44, 10.162–163
 - onwerkelijkheid van 10.47
 - transporten 2.66n12, 3.53, 3.71, 5.30–31, 5.117–118, 6.45, 7.40–41, 7.58, 7.81, 9.69, 9.80–81, 9.130, 10.38, 10.160, 10.164
- E.H.'s brieven uit 1.12, 1.47, 1.155, 1.158, 2.67–68, 2.71, 3.37–38, 3.46–47, 3.108–109, 5.7, 5.206, 7.36, 7.37, 7.40, 7.76–78, 7.80, 7.82, 7.111–112, 7.156n56, 8.7
- betekenis van 9.180–181, 10.151
- publicatie van 1.23–24, 1.29, 1.155, 3.94, 5.5, 7.80, 9.88, 9.155
- zie ook* *Het Denkende Hart van de Barak*
- aan twee zusters in Den Haag 2.55, 2.57
- E.H.'s verblijf in
 - definitief 1.44, 5.21, 7.52–53, 7.73, 9.145, 9.151
 - mogelijke ontmoeting van Edith Stein 1.120, 2.1, 2.50–58, 2.59

tijdelijk 2.11, 3.20–21, 3.100n46, 3.108–109, 4.108–109, 5.91, 6.25, 7.37, 7.72,
 7.207–208, 10.97
 verlofperiodes 2.60, 5.49–50, 7.72–73
 werk voor de Joodse Raad 5.35–37, 6.45–46, 7.37, 7.71–75, 8.65–69, 8.90, 8.105–107,
 10.10
 familie Hillesum in 3.115, 4.121, 4.126, 5.8, 5.141–142, 5.144–145, 7.76–79, 9.81
 Louis Hillesums brieven 4.80, 4.112–116
 pakjes door Christine van Nooten gezonden naar 4.80–81, 7.76
 herinneringsmonument en -centrum in 1.12, 1.155
 kinderen in 5.198, 7.43, 9.75–76
 E.H.'s betrokkenheid bij het uit het kamp smokkelen van 10.10, 10.218, 10.223–224
 sterfte van 9.78–79n45
 Mechanicus over 4.84–85, 5.6–8, 5.40, 5.41, 6.45
 Moraal over 7.8, 7.42–46
 revue in (*Bühne Lager Westerbork*) 7.42, 9.76
 S-gevallen in 7.74–75, 9.80
 Spetter in 10.215–218
 sportactiviteiten in 9.76–77
 transporten vanuit 1.116, 2.66–67, 3.118–119, 3.121, 3.129–130, 9.80
 van Barneveld-groep 3.127
 E.H. over 5.30–31, 5.117–118, 6.45, 7.40–41, 7.58, 7.81, 9.69, 9.80–81, 9.130, 10.38,
 10.160, 10.164
 familie Hillesum/E.H. 2.62–64, 2.67–69, 3.6–7, 3.38, 3.58, 3.115, 3.116–118, 3.121,
 3.122–124, 3.128–130, 4.87, 4.92, 4.113, 4.122, 4.154, 5.34, 5.147, 7.78–79
 Gemmeker over 9.85
 van kinderen 5.198
 Mechanicus over 3.121, 3.125, 3.129–130, 5.7
 organisatie van 5.30–31, 9.80, 9.83
 Sluizer broers over 5.12–13
 Spetter over 10.218
 uitstel van (*Rückstellungen*) 3.125, 4.84n15, 4.85, 4.117, 7.43
 van zieken en ouden van dagen 7.58, 9.79, 9.83–84
 wetenschappelijk onderzoek naar E.H.'s werk *zie* onderzoek naar E.H.'s werk
 wetenschappelijke uitgaves
 van Anne Franks dagboek 1.98, 1.108
 van E.H.'s werk *zie* integrale/wetenschappelijke uitgaves van E.H.'s werk
 Wiersma, Jurjen 4.2, 5.2, 6.12, 7.8, 8.8, 9.9, 10.11, 10.38, 10.265
 Wiersma, Stanley 8.170
 Wiesel, Elie 5.38, 7.147–148, 7.164–165, 8.166
 Wiesenthal, Simon 2.110, 8.166–167
 Wiesner, H. 1.41
 'wij', E.H.'s gebruik van 9.21–22
 '*Wij weten niets van hun lot*': *Gewone Nederlanders en de Holocaust* (Van der Boom) 5.33n40,
 7.53, 7.55, 7.56
 kritiek op 7.57
 Wijk, Nicolaas van 1.105, 6.165
 overlijden van 6.85, 6.153, 10.74

Wijler, Jacob Samuel 8.16
 Wijnberg, Selma, oorlogsdagboek van 5.14
 Wijnkoop, Joseph David 5.140, 5.142
 De Wijsheid van Jezus Sirach 3.80n10
 Wilde, W.J. de 8.12n5
 Wilkens, Leo 8.19
 Willem-Alexander (koning van Nederland) 6.15
 willen, Eckhart over 8.129
 Willy Rosen Ensemble, E.H. over 10.167–168
 Wilson, Timothy D. 5.57
 Wind, Peter de 8.9
 Winschoten 5.177–178
 gymnasium in 5.179–180, 8.12n5
 Joden in 5.131, 5.161–165, 5.172–173, 5.176, 5.177
 elite 5.182–186, 5.187–188
 verblijf van familie Hillesum in 5.2, 5.125, 5.131, 5.136, 5.161, 5.168–171, 5.175–193
 vriendinnen van E.H. uit 5.188–203
 Witkowsky, Mevrouw 4.71
 Witkowsky, Selmar 4.71, 4.165
 Witt, Enno de 3.17–18n5
 Wittgenstein, Ludwig 7.9, 7.85, 7.91
 woede, E.H. over 10.61n44
 Wolf, N.H. 8.141–142
 Wolff, Leni 4.144, 5.153n4
 Wolff, Leon de 7.69–70, 8.58n27, 8.62
 Wolterbeek, Jaap 9.192n29
The Woman Who Could not Die (de Beausobre) 7.185, 10.66
 Woodhouse, Patrick 4.145, 8.149
 Woolfson, Tony 8.164
 woorden
 E.H.'s gebruik van/zoeken naar 3.95, 3.96–97, 6.81–83
 van Mechanicus, gebruikt door Stokvis 3.120
 ‘Worden wie je bent’ (Pindarus) 9.7
 worstelen, van E.H. met Spier 6.61
Writing as Resistance: Four Women Confronting the Holocaust (Brenner) 1.131, 8.81
 Wttewaal, F.W.R. 4.114
 Wunderlich, Hannah 5.1–2

 Young, James 10.19n18, 10.28
 Ypenburg, Jan 8.14
 Yukiko Yokohata 2.1, 9.28

 zachtmoedige levenshouding, E.H.'s belangstelling voor 10.61–64
 zelf, splitsing van 9.93
 zelfbehoud, en waardigheid 1.53
 zelfbepaling *zie* autonomie
 zelfconfrontatie, Russische houding van 10.65, 10.67

zelfinkeer, E.H.'s geloof in 1.81–82
zelfkennis, mogelijkheden/onmogelijkheden tot 9.90, 9.106–107
zelfmoord
 afwijzing van
 door E.H. 7.27
 door Rathenau 2.89–90, 6.12, 6.143, 6.144
 van Bongers 8.8, 8.43
 van Bool (Jan) 6.158–160, 6.161, 6.164–165
 van Joden aan begin van WOII 8.42
 in naoorlogs Duitsland 9.105
 in psychochirologie van Spier 4.70–71
 van Seneca 10.210
 Stoïcijnse acceptatie van 10.209
zelfonderzoek
 belang in Boeddhisme van 2.105–106
 van E.H. 2.98–99, 2.101, 2.114, 3.55, 3.63
zelfredzaamheid, in Esther-verhaal 9.162
zelfreflectie
 van E.H. 10.128–129
 Schmitts gebrek aan 9.124
zelfregulering van E.H., als omgang met Sjoa 5.52–53
zelfspiritualiteit 3.52
zelftucht van E.H. 10.74
zelfvergeving van E.H. 3.64
zelfverloochening
 afwezigheid bij E.H. van 9.114, 9.115
 Berlin over 9.93, 9.114
zelfvernietiging, menselijk vermogen tot 9.118
zelfvertrouwen van E.H. 3.43–45
zelfverwerkelijking 9.168–169
 Berlin over 9.93–95, 9.97, 9.111–112, 9.121
 collectieve 9.95–96
 van E.H. 3.39–41, 3.95, 3.96, 9.115–121, 9.124, 9.169
 Jung over 2.47
 van Schmitt 9.8, 9.109–110, 9.124
 Spier over 6.97
 zie ook innerlijke groei
zelfverzaking, Berlin over 9.121
zelfwaardering van E.H. 3.2, 3.44, 3.46
Zenboeddhisme 2.105n54
Zendijk familie 4.93n41
Zentralstelle für jüdische Auswanderung (Amsterdam) 3.123n36, 3.129
Zeppelin, H. van 4.151
Zeytveld, Wouter van 8.14
Zickel, Reinhold 3.83
zieken, op transport stellen van 7.58, 9.79, 9.83–84
ziektes van E.H. 2.4, 2.11, 7.72–73

ziel

E.H. over 6.125

en lichaam 10.162

zielsverloskunde 2.17n7

zijnsvraag, Heidegger over 10.249–250, 10.259

Zimmerman, Louis (Loet) 5.209, 5.211, 9.207

De Zin van het Bestaan (Frankl) 7.55

zingeving

bij vrijheidsberoving, Frankl en E.H. over 9.29, 9.31–32, 9.34–35

en Sjoa, E.H. over 7.137

zionisme 1.52–54

van echtpaar Levie 10.173

van Louis Hillesum 5.160

in Nederland 1.52, 1.54, 5.161, 5.162–4, 5.165–7

tegenstanders van 5.181

Zolderkamer in Holland (hoorspel, Fein) 10.184n59

‘Zondagochtendgebed’ van E.H. 4.7, 10.8, 10.16, 10.29, 10.32

en *Josl Rakover wendt zich tot God* (Kolitz) 10.17–25, 10.31, 10.33–34

zonden/zondebesef 10.66

Zöpf, Wilhelm 3.125–126, 3.128n49, 3.129, 9.83

zorgethiek 9.133n23, 10.251

van E.H. 9.9, 9.133, 9.134

Zosima (monnik, fictief personage, Dostojewski) 10.64–66

Zosjtsjenko, Michail Michailovitsj, door E.H. overgeschreven teksten van 3.10, 3.12–15, 3.134–135

Die Zukunft einder Illusion (Freud) 6.83

zusje, zelfverwijzingen van E.H. als 7.18, 7.19

zwangerschap van E.H. 6.67–68

afbreking van 2.84–85, 6.68

Zwarte-Walvisch, Klaartje de, oorlogsdagboek van 5.10–12

Zweig, Stefan 7.118

zwijgen, E.H. over 6.81